

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA POVIJEST

Antonio Perković

**HERALDIČKA BAŠTINA PROSTORA DANAŠNJE SISAČKO-
MOSLAVAČKE ŽUPANIJE**

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Tomislav Galović

Zagreb, veljača 2013.

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Prostorno-vremenski okvir te kriteriji istraživanja.....	2
1.2. Metoda istraživanja te pregled relevantne historiografije	4
2. Prostor današnje Sisačko-moslavačke županije kroz povijest	11
2.1. Crkveni posjedi na području današnje Sisačko-moslavačke županije	15
3. Grbovnice plemstva s prostora današnje Sisačko-moslavačke županije	19
3.1 Grbovnice Gradskog muzeja Sisak	19
3.2. Grbovnice Državnog arhiva u Sisku.....	26
3.3. Grbovnica Arhiva HAZU	30
3.4. Grbovnice Hrvatskog državnog arhiva	32
4. Grbovi koji se nalaze ili su se nalazili u fizičkom obliku na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije.....	34
4.1. Sačuvani grbovi obitelji Erdődy	34
4.2 Sačuvani grbovi obitelji Zrinski	36
4.3. Sačuvani grb obitelji Roh de Deche	39
5. Plemičke obitelji s posjedima na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije i njihovi grbovi.....	40
5.1. Obitelj Alapić	40
5.2. Obitelj Babonić, odnosno Blagajski.....	42
5.3. Obitelj Bakač, odnosno Erdődy.....	47
5.4. Obitelj Banić od Lendave	51
5.5. Obitelj Batthyány.....	52
5.6. Obitelj Berislavić Grabarski.....	53
5.7. Obitelj Branković	55
5.8. Obitelj Cudar	56
5.9. Obitelj Čupor	57
5.10. Obitelj Drágfi	60
5.11. Obitelj Egervarski.....	61
5.12. Obitelj Farkašić	62
5.13. Obitelj Krčkih knezova Frankopana	63
5.14. Obitelj Gising	67
5.15. Obitelj Gregorijanec	69

5.16. Obitelj Henningh od Susedgrada	71
5.17. Obitelj Hermanffy od Grebena	72
5.18. Obitelj Hrvatinić, odnosno Latkfy	73
5.19. Obitelj Hrzić	76
5.20. Obitelj Imprić	77
5.21. Obitelj Jelačić od Biševića	78
5.22. Obitelj Kaniški	80
5.23. Obitelj Kaštelanović	82
5.24. Obitelj Keglević	83
5.25. Obitelj Morovički, odnosno Maróti	85
5.26. Obitelj Pekri od Petrovine	87
5.27. Obitelj Peranski	88
5.28. Obitelj Roh od Deche	90
5.29. Obitelj Svetački	91
5.30. Obitelj Šišinački od Šišinca	93
5.31. Obitelj Ugrinović od Roga	94
5.32. Obitelj Zalathnoky	95
5.33. Obitelj Zrinski	96
5.34. Ostali plemići	101
6. Grbovi zagrebačkih biskupa s prostora današnje Sisačko-moslavačke županije	103
6.1. Grbovi crkvenih redova na području današnje Sisačko-moslavačke županije	106
6.1.1. Red sv. Pavla prvog pustinjaka (pavlini)	106
6.1.2. Cistercitski red	107
7. Razmatranje heraldičke baštine prostora današnje Sisačko-moslavačke županije	108
8. Zaključak	118
9. Prilozi	122
9.1. Prijepis grbovnice Maksimilijana II. nekom Benediktu, Požun 16. listopada 1569. godine	122
9.2. Prijepis grbovnice Rudolfa II. Ivanu Bušiću, Prag 29. ožujka 1602.	125
9.3. Prijepis grbovnice Ferdinanda II. Pavlu Matlekoviću, Beč 16. kolovoz 1628. godine	128
9.4. Prijepis grbovnice Ferdinanda III. Andriji Mihaljeviću, Požun 8. travnja 1949.	131
9.5. Prijepis grbovnice Ferdinanda III. Gvozdanu Vukšiću, 17. studeni 1656. godine	134
9.6. Prijepis grbovnice Rudolfa II. Blažu Prišku, Beč 14. lipnja 1578. godine	137
9.7. Prijepis grbovnice Ferdinanda III. Mihaelu Sokoloviću, Linz 27. srpnja 1648.	140
9.8. Prijepis grbovnice Rudolfa II. Ivanu Kitoniću od Kostajnice, Prag 13. travnja 1590.	143

9.9. Prijepis grbovnice Rudolfa II. Jurju Mesariću, Požun 21. travnja 1578. godine	146
10. Popis slika	149
11. Popis priloga	152
12. Sažetak.....	153
13. Summary.....	154
14. Bibliografija.....	155
14.1. Izvori.....	155
14.2. Objavljeni izvori	155
14.3. Literatura	155
14.4. Web-stranice	164

1. Uvod

Heraldika kao jedna od svjetski popularnih pomoćnih povijesnih znanosti u posljednjih nekoliko desetljeća, točnije od devedesetih godina prošlog stoljeća, ponovno doživljava svoj uspon na prostoru Republike Hrvatske, ne samo kao znanstvena disciplina ili interesno područje kojim se bave mnoge povjesničarke i povjesničari, već i mnogi drugi samouki heraldičari. Vrijednost heraldike ne nalazi se isključivo u samoj disciplini i području kojime se bavi, već i u njejoj otvorenosti te lakoći nadopunjavanja i suradnje s ostalim disciplinama i područjima unutar povijesnih znanosti. Čak i u nastavi povijesti heraldika, odnosno grboslovlje, nudi pregršt prilika za približavanje i obradu pojedine problematike unutar nastavnog predmeta povijesti, od kojih se uvelike ističe mogućnost istraživanja zavičajne povijesti kroz proučavanje heraldičke baštine određenog kraja.

Ovaj rad pokušat će prikazati heraldičku baštinu prostora današnje Sisačko-moslavačke županije. Prvi dio rada obuhvaća поближе definiranje teme rada poput prostornog i vremenskog okvira te kriterije i sam način istraživanja teme, pregled historiografije i prikaz određenih karakteristika prostora županije u prošlosti, važnih za razumijevanje teme, ali i konačnog rezultata ovog rada. Središnji dio rada sastoji se od dvije glavne cjeline u kojima će biti prikazana heraldička baština prostora današnje Sisačko-moslavačke županije u doslovnom, ali i širem shvaćanju. Završni dio ovog rada čini autorov pokušaj analize izloženog heraldičkog znakovlja i specifičnosti vezanih uz isto te zaključak i prilozi.

Cilj ovog rada nije nužno tek prikazati heraldičku baštinu spomenutog prostora, pokušati ostvariti analizu iste te ponuditi objašnjenje za krajnji rezultat, već i pomoći kristaliziranju određenih pitanja za odgovarajuća područja povijesne znanosti koja će zasigurno u novim istraživanjima dodatno obogatiti i nadopuniti shvaćanje i poznavanje povijesti prostora Sisačko-moslavačke županije.

1.1. Prostorno-vremenski okvir te kriteriji istraživanja

Prvi problem prilikom istraživanja teme ovog rada bilo je valjano definiranje prostornog okvira unutar kojega će se rad kretati. Naizgled je problematično korištenje termina „Sisačko-moslavačka županija“ koji pripada i označava pojam koji se nalazi i koji je vezan isključivo za nacionalnu suvremenu povijest, iz razloga što je korištenje moderne terminologije prilikom proučavanja srednjovjekovne i ranonovovjekovne povijesti metodološki neispravno. Unatoč tome ili baš zbog toga, autor ovog rada mišljenja je da ukoliko prostorni okvir rada promotrimo držeći na umu nešto šire vremensko razdoblje koje ovaj rad obuhvaća, možemo naći opravdanje za korištenje pojma „Sisačko-moslavačka županija“ u nešto široj varijanti „prostor današnje Sisačko-moslavačke županije“.

Budući da je tema ovog rada usko vezana za heraldiku, kao početna točka istraživanja ovog rada uzeta je pojava prvih grbova na hrvatskom povijesnom prostoru u 13. stoljeću, s koncem 17. stoljeća kao zaključnom točkom, budući da se tek s dolaskom kraljeva habsburške dinastije na ugarsko-hrvatsko prijestolje i intenziviranjem sukoba s Osmanlijama, počinju izdavati grbovnice u znatno većoj mjeri nego u prethodnim razdobljima.

Prostor na koji je ovaj rad usredotočen je prostor koji danas obuhvaća Sisačko-moslavačka županija, odnosno prostor Banije, Zrinske gore, dijelova Moslavačke i Petrove gore, Donjeg Pokuplja i Pounja, Sisačke i Moslavačke Posavine. Radi ekonomičnosti, potrebno je bilo pronaći kraći pojam ili sintagmu koja bi objedinila sve spomenute mikroregije. Gledajući u prošlost za rješenjem, evidentno je da je spomenuti prostor, odnosno prostor današnje Sisačko-moslavačke županije, kroz prošlost bio vrlo aktivno područje na kojemu su se smjenjivali različiti organizacijski i teritorijalni oblici uprave te je čini se jedina konstanta upravo ta promijenjivost. Drugi zajednički element bilo bi znatno područje koje je pripadalo nekom od oblika crkvene jurisdikcije, no niti on za svoga vrhunca u 13. stoljeću nije obuhvaćao čitav prostor koji se promatra u ovome radu. Sama opširnost vremenskog okvira povezuje razvijeni i kasni srednji vijek s ranim novim vijekom te i na taj način otežava pronalazak i usklađivanje poveznica.

Stoga, autor ovog rada primoran je koristiti sintagmu „prostor današnje Sisačko-moslavačke županije“, no ne u pogrešnom smislu traženja ili preslikavanja neke županije koja u vremenu koje ovaj rad obuhvaća nije postojala, već kao svojevrsno ekonomično rješenje ili kraticu, koja određuje sav prostor koji ovaj rad obuhvaća te koji danas obuhvaća teritorijalna cjelina po imenu Sisačko-moslavačka županija. Idejni oslonac tome odabiru je djelo Goroslava Oštrića i grupe autora *Monumenta Heraldica* koje sadrži izbor iz heraldičke baštine

Primorsko-goranske županije. Isto djelo je vrijedan katalog heraldičke baštine u svim njenim oblicima, od grbovnica do ukrasa, što se nalazi na prostoru koji obuhvaća točno određena županija.

Autor ovog diplomskog rada pokušat će izložiti dakle heraldičku baštinu pronađenu na, i koja pripada, prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije, bilo u užem smislu u obliku grbovnica i materijalnih ostataka, te u širem smislu u obliku ponajviše grbova plemićkih obitelji.

Osnovni kriteriji kojima se autor vodio prilikom proučavanja izvorne građe i literature jesu:

1) u rad se uvrštava pojedinac, odnosno plemićka obitelj, koji grb (i plemstvo) stječe grbovnicom, a živio je unutar prije određenog prostorno-vremenskog okvira;

2) u rad se uvrštava plemićka obitelj čije je heraldičko obilježje pronađeno na prostoru današnje županije u obliku diplomatičkog, sfragističkog, epigrafičkog ili numizmatičkog izvora, a živjela je unutar prije određenog prostorno-vremenskog okvira;

3) u rad se uvrštava plemićka obitelj koja je unutar prije određenog prostorno-vremenskog okvira obitavala na nasljednom ili stečenom posjedu na području današnje županije, a o kojoj postoje heraldički podaci;

4) u rad se uvrštavaju oblici crkvene heraldike crkvenih organizacija koji je unutar prije određenog prostorno-vremenskog okvira držao posjede na području današnje županije, a o kojem postoje heraldički podaci.

1.2. Metoda istraživanja te pregled relevantne historiografije

Prema B. Zmajiću, heraldika je pomoćna povijesna znanost koja se bavi postankom, razvojem i umjetničkom izradom grbova (od njihove prve pojave od početka 12. stoljeća do danas).¹ Korijeni pojma heraldika izvede se iz germanske riječi Herald koja je označavala glasnika feudalca,² koju pak dovode u vezu s riječju *harivisio*, ili *hariovald/hariwald* koja je označavala pojedinca upoznatog sa simbolima bogova i rodova.³ Riječ grb ulazi u hrvatski jezik kao slavenizirani oblik njemačke riječi *Erbe*.⁴

Općeprihvaćena definicija grba, također prema Zmajiću, kaže da su grbovi obojeni znakovi, odnosno likovi koji se najprije javljaju na štitovima ratnika i postupno postaju njihovi trajni simboli, a zatim nasljedni simboli njihovih potomaka.⁵ Grbovi će nakratko biti svojstvo isključivo plemstva, a vrlo brzo grbovi će se dodijeljivati i gradovima, građanima, cehovima, korporacijama te ustanovama.

Kao što je spomenuto, najraniji grbovi se javljaju u 12. stoljeću kao posljedica križarskih ratova tako što su prvi grbovi nastali od simbola kojima su plemići označavali sebe, ali i sebi pripadajuće trupe radi lakšeg raspoznavanja na bojištu. Naravno da uporaba simbola u ratovanju ima dugotrajnu povijest, no u srednjem vijeku u Europi se prvi put događa da ti simboli postaju nasljedna baština potomaka njihovog prvog korisnika. Zbog sudjelovanja u Prvom križarskom ratu, prvi grbovi se javljaju u Zapadnoj i Srednjoj Europi, točnije Francuskoj, Njemačkoj, Engleskoj i Italiji. Pojava grbova na hrvatskom povijesnom prostoru dovodi se u vezu s prekomorskim talijanskim, a zatim i austrijskim (odnosno njemačkim) utjecajima u 13. stoljeće.⁶ Nikako ne valja smetnuti s uma ni sudjelovanje ugarsko-hrvatskog kralja Andrije II. u križarskom ratu s čime bi se također moglo povezati stjecanje grbova barem slavonskoga plemstva.

Budući da su najstariji grbovi u suštini bili simboli na štitu, prvi grb činio je samo štit sa simbolom u sebi. Kasnije, osnovni elementi grba postaju još i kaciga s ukrasom te plašt (određeno vrijeme to je bila i vrpca oko kacige – točenica, no ona se s izmakom srednjeg vijeka polako gubi). Od ostalih elemenata grbova tu su čuvari grba, zastave, gesla, redovi, ordeni, zastori. Boje, odnosno tinkture koje se koriste u heraldici su crvena, plava, crna,

---

¹ Zmajić 1996, 13., iako se Zmajićeva definicija uzima kao standard, postoji više različitih definicija heraldike.

² Isto; Brajković 1995, 44.; Galović, Filipović 2008, 162.

³ Brajković 1995, 44.; Galović, Filipović 2008, 162.

⁴ Zmajić 1996, 14.; Brajković 1995, 44.

⁵ Zmajić 1996, 14.; Brajković 1995, 44.

⁶ Zmajić 1996, 14.

zelena te metali – zlatno i srebrno. Rjeđe se koriste naravne boje (boja krzna, boja kože) te ljubičasta.

Prve grbove plemići uzimaju sami, dok kasnije to postaje isključivo pravo vladara. Budući da se ranije plemstvo osim baštinjenjem rodovskih posjeda, stjecalo kraljevskim ili velikaškim darovnicama, isprva su plemići sami birali simbole koje će učiniti svojim grbovima. Kasnije s pojavom grbovnica, odnosno *litterae armales*, vladar daruje istim dokumentom plemićki status i grb pojedincu, odnosno obitelji ili gradu. U skladu s time postoje slučajevi da je pojedincu od strane nekog velikaša udijeljen posjed kojim stječe plemićki status, ali još uvijek nema svoj grb dok ga ne zatraži i primi od vladara.

Heraldika se na hrvatskom povijesnom prostoru obično dijeli na dva razdoblja, prvo od pojave prvih poznatih grbova do 1527. godine te drugo razdoblje od 1527. do 1918. godine.⁷ Prvi poznati grbovi na hrvatskom povijesnom prostoru javljaju se sredinom 13. stoljeća na pečatima banova te gradova, a kasnije i na banovcima. Tako npr. je poznat grb bana Opaja iz plemena Gut-Keled iz 1239. godine. Prvi potpuni grb sa štitom, kacigom s ukrasom i plaštom je iz 1307. godine, a pripadao je banu Pavlu I. Šubiću. Najstariji poznati grbovi gradova su oni Raba i Senja iz 14. stoljeća.⁸ Najstarija poznata grbovnica je iz 1409. godine podijeljena od strane kralja Sigismunda Nikoli i Ladislavu Garazda.⁹ Iz prvog razdoblja poznati su nam također grb (današnje) Dalmacije iz 14. stoljeća, grb Slavonije iz grbovnice iz 15. stoljeća te na samom kraju razdoblja grb Hrvatskog kraljevstva iz Cetinske isprave. U drugom razdoblju prevladavaju grbovnice, a kraljevi iz habsburške dinastije uvode više plemićke časti poput barunstva i grofovstva. Za drugo razdoblje karakteristično je i to da su se grbovnice dodijeljivale za zasluge prilikom vojne službe u Vojnoj krajini, a spadale su u austrijsko plemstvo¹⁰ za razliku od plemstva i grbovnica koje su podijeljivane na prostoru Ugarsko-hrvatskog kraljevstva, a pripadale su ugarsko-hrvatskom plemstvu.

U sklopu istraživanja najveća pažnja posvećena je odgovarajućim arhivskim fondovima Državnog arhiva u Sisku, Arhiva HAZU, Hrvatskog državnog arhiva, Hrvatskog povijesnog muzeja, Gradskog muzeja Sisak te Arheološkog muzeja u Zagrebu. Najveći broj izvora relevantnih za temu istraživanja, u obliku grbovnica, pronađeno je u *Dokumentarnoj zbirci I* Gradskog muzeja Sisak gdje se čuva pet grbovnica podijeljenih pojedincima iz vremena od druge polovice 16. stoljeća do druge polovice 17. stoljeća. U Državnom arhivu u Sisku pronađene su grbovnice dviju obitelji sa šireg sisačkog područja. Pretraživanje fonda

---

⁷ Zmajić 1945, 44.

⁸ Brajković 1995, 48.

⁹ Atlagić 1982, 10.

¹⁰ Brajković 1995, 49.

Armales Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti rezultiralo je tek jednom grbovnicom za koju se može sa sigurnošću ustanoviti da odgovara prostorno-vremenskom okviru rada, dok se za još tri primatelja grbovnica u istom fondu to ne može sa sigurnošću tvrditi. Hrvatski državni arhiv u sklopu fonda *Zbirka grbovnica/Armales* sadrži također tek jednu grbovnicu za čijeg se su-primatelja može tvrditi da je sa šireg sisačkog područja. Što se tiče grbovnica koje se čuvaju u Hrvatskom povijesnom muzeju, do sada nije pronađen niti jedan primjerak koji bi odgovarao prostorno-vremenskom okviru rada. Problem koji se javio prilikom proučavanja izvorne građe fondova arhivskih i muzejskih ustanova bio je taj da dio primatelja grbovnica uza se nema ni na koji način označeno rodno mjesto ili posjed koji je ta osoba (odnosno njegovi potomci) držala te ga je time bilo teško prostorno locirati i odrediti odgovara li prostornom okviru rada. Sekundarni izvori u obliku otisaka pečata na dokumentima, kamenih reljefa i novca pronađeni su u nešto manjem obujmu od grbovnica. Državni arhiv u Sisku, Arhiv HAZU i Hrvatski državni arhiv sadrže nekoliko primjera otisaka pečata koji se čuvaju zasebno ili na pripadajućim dokumentima. Bogate numizmatičke zbirke novca pronađenog, ali i novca kovanog na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije, nalaze se u sklopu numizmatičkih zbirki Arheološkog muzeja u Zagrebu, Muzeja Slavonije te Gradskog muzeja Sisak. Nadgrobna ploča s pretpostavljenim grbom obitelji Roh de Deche dio je zbirke Hrvatskog povijesnog muzeja, dok se nadgrobna ploča Nikole III. Zrinskog nalazila dugo vremena in situ u Zrinu.

O heraldičkoj baštini na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije gotovo da i ne postoje radovi, barem ne oni koji se tom temom na izravan način bave ili nude određeni sintetski pregled. Unatoč tome, temi se neizravno pristupa kroz radove općenitije heraldičke provenijencije, radovima o plemstvu te radovima o zavičajnoj povijesti koji obuhvaćaju monografije i zbornike o gradovima, manjim mjestima, mikroregijama, obrambenoj arhitekturi te bitkama.

Glavna literatūra u ovom istraživanju bilo je djelo Ivana Bojničića *Der Adel von Kroatien und Slavonien*, odnosno njegov pretisak iz 1995. godine u izdanju Golden Marketinga u Zagrebu. Bojničićevo djelo unatoč tome što je svjetlost dana ugledalo prije više od stotinu godina, i dan danas je najvažnije heraldičko ostvarenje domaće heraldike koje je unatoč određenim manjim manama još uvijek i te kako relevantno na području heraldike i plemstva. Glavna primjedba Bojničiću je što nije uvrstio znatan broj nositelja njemačkog plemstva, odnosno plemstva Sv. Rimskog Carstva. Drugo važno djelo korišteno je interaktivna karta Pála Engela *Hungary in Late Middle Ages* na PC CD ROM mediju koja je osim identificiranju posjeda i njihovih vlasnika (a koje je sam Pál Engel izvršio), poslužila i

povezivanju pojedinaca s njihovim posjedima u slučajevima kada bi autoru ovog rada bio poznat tek njihov plemićki pridjevak ili lociranju posjeda kada bi se tijekom istraživanja otkrilo ime posjeda, čija lokacija nije nužno otprije poznata. Engel je u tom djelu prikazao presjek Ugarsko-hrvatskog kraljevstva u kasnom srednjem vijeku, zabilježivši stanje posjeda tijekom tri određene godine – 1382., 1439. i 1498. godine. Svojevrstu kritiku određenih Engelovih rješenja pri lociranju posjeda na širem moslavačkom području izrazila je Silvija Pisk u svojoj magistarskoj disertaciji.¹¹ Ostala djela koja su pomogla identificiranju plemića koji odgovaraju prostorno-vremenskom okviru rada su *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću* Josipa Adamčeka i Ivana Kampuša te Bojničićev *Series nobilium quorum litterae armales in general. congregationibus regnorum Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae publicatae et acceptatae sunt a. 1557-1848.* u kojemu objavljuje popis plemića čije su grbovnice proglašene i o čemu postoje sačuvani podaci u zapisnicima sabora.

Djelo *Grbovi, grbovnice, rodoslovlja. Katalog zbirke grbova, grbovnica i rodoslovlja* Vlaste Brajković u izdanju iz 1995. godine sadrži izvornu građu iz fundusa Hrvatskog povijesnog muzeja te je prošireno podacima o pojedinim obiteljima čije je heraldičko znakovlje prikazano. Viktor Antun Duišin u suradnji s grupom autora objavio je *Heraldički zbornik – Zbornik plemstva u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, Dubrovniku, Kotoru i Vojvodini* u dvije knjige, prvu 1938. godine koja je obuhvaćala obitelji A – H, te prvi svezak druge knjige 1939. godine koja je obuhvaćala obitelji I – J. U tim djelima, Duišin se za heraldiku kopnene Hrvatske oslonio većinom na raniji rad Sakscinskog, odnosno Bojničića. Heraldiki zbornik nastao je kao svojevrsan nasljednik periodičkog lista *Glasnik heraldike* čiji je Duišin bio urednik., a koji je izlazio u dva godišta 1937. i 1938. Osim *Glasnika heraldike*, početkom 20. stoljeća izlazio je časopis *Vitezović* koji do danas ostaje jedini i najbolji stručni časopis koji se bavio heraldičkom tematikom. Opširnu analizu i prikaz *Glasnika heraldike* te *Vitezovića* donosi Tomislav Galović u svome članku *Hrvatska heraldička periodika: Vitezović i Glasnik heraldike*. Spomenuti je u suradnji s Emirom Filipovićem autor do sada najdetaljnije bibliografije koja je obuhvatila relevantne naslove heraldičke tematike s područja Republike Hrvatske te Republike Bosne i Hercegovine. Bartol Zmajić, jedan od vodećih hrvatskih heraldičara 20. stoljeća, osim ranije spomenutog priručnika, autor je nekoliko vrijednih djela s područja heraldike. U članku *Razvitak heraldike u banskoj Hrvatskoj* donosi do tada najdetaljniji pregled razvoja heraldičke znanosti na području tadašnje banske Hrvatske, a u članku *Grbovi zagrebačkih biskupa i nadbiskupa*

---

¹¹ Pisk 2007, 7-8.

obrađuje heraldičko znakovlje zagrebačkih biskupa od najranije pojave grbova do suvremenog doba. Heraldičkom baštinom Krčkih knezova pozabavio se u članku u zborniku *Grbovi Krčkih knezova, kasnije Frankopana*. U svojem djelu *Krčki knezovi Frankapani. Knjiga prva. Od najstarijih vremena do gubitka otoka Krka (od god. 1118. do god. 1480., Vjekoslav Klaić je u sklopu bogatih priloga iznio i nekoliko fotografija te skica koje prikazuju sačuvane primjerke grbova Krčkih knezova, odnosno Frankopana. O grbu velikaške obitelji Zrinskih pisao je i Bojničić u članku *Grb knezova Zrinjskih*. Grbove obitelji Babonića, kasnijih Blagaja, obradio je Ljudevit Thalloczy u svome djelu *Historička istraživanja o plemenu goričkih i vodičkih knezova*. U posljednjem desetljeću s obitelji Babonića, odnosno Blagaj, bavio se i Hrvoje Kekez koji je uz članke o istoj obitelji, obranio i doktorsku disertaciju *Plemićki rod Babonića do kraja 14. stoljeća*, u kojoj je osim kritike Thalloczyjevog rada iznio i određena nova saznanja o Babonićima. U sklopu disertacije pružio je i vrlo detaljan pregled heraldičke baštine obitelji Babonić. Podatke o pojedinim plemićima i njihovim obiteljima te prikaze njihovih grbova nalazimo i u *Hrvatskom biografskom leksikonu* u njegovih do sada izdanih sedam svezaka. U sklopu knjige *Kutina: povijesno-kulturni pregled s identitetom današnjice* nalazi se članak *Istaknuti članovi iz obitelji Erdödy s posebnim osvrtom na grad Kutinu* Agneze Szabo u kojemu autorica osim pregleda povijesti obitelji Erdödy donosi i par slika grbova za koje se poslužila građom Hrvatskog povijesnog muzeja. Građom istog poslužila se i Dubravka Peić Čaldarović koja u *Zborniku Moslavine VII-VIII. u članku Moslavački kraj u heraldičkom fundusu Hrvatskog povijesnog muzeja* prikazuje izbor iz spomenutog fundusa koji se odnosi na plemićke obitelji s moslavačkog područja, ali i grbove gradova te županija. Zorislav Horvat u svojoj knjizi *Heraldčki štitovi gotičke arhitekture kontinentalne Hrvatske* obrađuje sve sačuvane primjere heraldičkih štitova gotičke arhitekture kopnene Hrvatske te iznosi i nekoliko primjeraka pronađenih na području Sisačko-moslavačke županije. Sliku i opis grba obitelji Berislavića Grabarskih donosi Marija Karbić u svojoj doktorskoj disertaciji *Rod Borića bana. Primjer plemićkog roda u srednjovjekovnoj Požeškoj županiji*. pri čemu se poput mnogih autora oslonila na Bojničićev prikaz i opis spomenutog grba.*

O plemićkim obiteljima koje nalazimo na području današnje Sisačko-moslavačke županije pisali su mnogi drugi autori, no u svojim djelima nisu posvećivali pažnju grbovima. Osim Marije Karbić, o Berislavićima je pisao i Matija Mesić čiji se rad *Pleme Berislavića*

nalazi u pretisku iz 2000. godine te Pavao Maček i Ivan Jurković,¹² koji je u svojoj doktorskoj disertaciji obradio problematiku migracije plemstva pred osmanskim ugrozom. O Čuporima Moslavačkim pisali su Zrinka Nikolić Jakus, Marko Bedić te Pavao Maček. Marko Bedić autor je mnogih članaka koji tematiziraju plemićku obitelj Erdődy, a bavio se i zavičajnom povijesti Moslavine.¹³ Plemićki rod Gisingovaca, koji su se u razvijenom srednjem vijeku sukobljavali s Babonićima i izgubili svoj utjecaj na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije, obradila je Marija Karbić u svome članku *Gisingovci ugarsko-hrvatska velikaška obitelj njemačkog podrijetla*. Obitelj Zrinski u svojim su djelima problematizirali Vjekoslav Klaić, Nataša Štefanac, Zorislav Horvat, Milan Kruhek,¹⁴ Krešimir Regan, dok je Radoslav Lopašić u svojoj knjizi *Oko Kupe i Korane* pažnju posvetio rođacima Zrinskih, plemićima Peranskima. Plemići Svetački, plemićki rod koji je držao posjede na samom istočnom rubu prostornog okvira ovog rada, problematizirani su u članku Vjekoslava Klaića *Plemići Svetački ili Nobiles de Zempche* koji ni do danas nije nadmašen u svojoj detaljnosti i relevantnosti.

Uz spomenute radove o plemićkim obiteljima, razni drugi zbornici, članci i monografije problematiziraju pojedine krajeve, gradove, mikroregije te ulaze u prostorni okvir ovog rada. O prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije kroz povijest posredno je pisano u knjizi *Hrvatske županije kroz stoljeća*.¹⁵ U svojem diplomskom radu, Vedran Klaužer analizira sliku plemstva Zagrebačke županije tijekom vladavine Ludovika Anžuvina, dok o Križevačkoj županiji u srednjem vijeku pišu Marko Jerković¹⁶ te Tamás Pálosfalvi.

Mirela Slukan Altić¹⁷ potpisuje dvije vrijedne monografije iz skupa *Povijesni atlas gradova*, točnije *II. svezak: Sisak* i *IV. svezak: Hrvatska Kostajnica*. O prostoru i povijesti ovih krajeva pisano je i u zbornicima *Kutina: povijesno-kulturni pregled s identitetom današnjice*, *Hrvatska Kostajnica (1240. – 2000.)*, *Osam stoljeća Čuntića 1211 – 2011*, *Antiquam Fidem*, *Dvor na Uni*, *Glina: glinski kraj kroz stoljeća*, knjizi *Povijest grada Petrinje* te seriji *Petrinjski zbornik*. Unatoč tome što je Turopolje i njegova povijest tema za sebe, u svom najširem opsegu Turopolje obuhvaća i najsjevernija mjesta Sisačko-moslavačke

¹² Jurković, Ivan. 2002. „Raseljena plemićka obitelj za osmanske ugroze: primjer Berislavića de Wehreka de mala Mlaka (Dio prvi: Stjepan Berislavić Vrhrički i Malomlački)“; 2003. „Raseljena plemićka obitelj za osmanske ugroze: primjer Berislavića de Werhreka de Mala Mlaka. (Dio drugi – Nasljednici Stjepana Berislavića tijekom 16. st.)“.

¹³ Bedić, Marko. 1992. „Moslavina od XII-XVI stoljeća“.; 1996. „Velikaška obitelj Erdody: uspon i pad“.; 2003. „Hrvatska velikaška obitelj Erdody: (Erdody de Monyorokerek et Monoszlo)“.

¹⁴ Kruhek, Milan. 1999. *Posjedi i gradovi obitelji Zrinskih i Frankopana*.

¹⁵ Goldstein 1996.

¹⁶ Jerković, Marko. 2008. „Plemstvo Križevačke županije u srednjem vijeku – uvod u problematiku i historiografski pregled“.

¹⁷ Slukan Altić, Mirela (ur.). 2001. „Razvoj i prostorna organizacija srednjovjekovne Kostajnice“.

županije poput Lekenika i Pešćenice, stoga svakako treba spomenuti važno djelo Emilija Laszowskog *Plemenita općina Turopolje*. Valja spomenuti i periodiku koja nerijetko sadrži članke koji se bave poviješću zavičaja – *Zbornik Moslavine* i *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu*. Uz članke u prije spomenutim publikacijama, o povijesti Moslavine i moslavačkog prostora pisala je Silvija Pisk u već spomenutom magisteriju i doktorskoj disertaciji. Autori mnogih radova o obrambenoj arhitekturi prostora današnje Sisačko-moslavačke županije su Milan Kruhek¹⁸ te Branko Nadilo koji gotovo u svakom broju časopisa *Građevinar* objavljuje članke koji tematiziraju obrambenu arhitekturu hrvatskih povijesnih zemalja.¹⁹

O posjedima pojedinih oblika crkvene vlasti na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije govora nalazimo između ostaloga u zborniku *Zagrebačka biskupija i Zagreb: 1094. – 1994.: zbornik u čast kardinala Franje Kuharića*, knjizi Ante Gulina *Hrvatski srednjovjekovni kaptoli: loca credibilia sjeverne i središnje Hrvatske*, člancima Adamčeka *Nemiri na posjedima topuske opatije sredinom XVI. st.*, Ančića *Cistercitska opatija u Topuskom do pretvaranja u komendu*, Buturca *Popis župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine*, Dobronić *Viteški redovi – templari i ivanovci u Hrvatskoj*, Kekeza *Cistercians and nobility in medieval Croatia: the Babonići kindred and monasteries of Topusko (Toplica) and Kostanjevica (Landstrass) in the 13th and early 14th centuries* i Ivana Tkalčića *Cistercitski samostan u Topuskom*.

Konačni rezultat istraživanja dobiven je uspoređivanjem i nadopunjavanjem podataka iz *Der Adel von Kroatien und Slavonien* (u daljnjem tekstu DAKS), *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću*, *Series nobilium quorum litterae armales in general. congregationibus regnorum Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae publicatae et acceptatae sunt a. 1557-1848*, interaktivne mape *Hungary in the Late Middle Ages* i građe arhiva, dobivši time određen broj plemenitih pojedinaca i plemićkih obitelji koji su od 13. do 17. stoljeća živjele ili držale posjed na području koje danas obuhvaća Sisačko-moslavačka županija. Za dio prije navedenih uspjelo se pronaći dokaze njihove heraldičke baštine u izvornom fizičkom

---

¹⁸ Kruhek, Milan. 1995. *Krajiške utvrde i obrana hrvatskog kraljevstva tijekom 16. stoljeća.*; 2001. „Kostajnica u protuturskoj obrani Hrvatskog Kraljevstva“.; 2002. „Srednjovjekovni utvrđeni gradovi Moslavine“.; 2004. *Historische Grenzen des Königreichs Kroatien 1606-1791. Oslobodilački ratovi i povijesne granice Hrvatskoga kraljevstva u međunarodnim državnim ugovorima (od mira na Žitvi 1601. do mira u Svištovu 1791.).*; 2005. „Hrvatska i Slavenska Vojna Krajina u 16. st.“.; 2005. „Topusko-cistercitski samostan u protuturskim obrambenim ratovima tijekom 16. i 17. stoljeća“.; 2007. *Gvozdansko – Kaštel Zrinskoga srebra*.

¹⁹ Nadilo, Branko. 2000. „Dvorci u Popovači – sjedište negdašnjeg posjeda Moslavina“.; 2001. „Sisačka tvrđava i druge utvrde u Donjem Pokuplju“.; 2004. „Ostaci obrambenih građevina na području Moslavine“.

obliku, no za znatan broj pojedinaca i obitelji to ipak nije bilo moguće. Metodički uzori prilikom pisanja ovog djela, osim spomenutog *Monumenta Heraldica*, za heraldičku analizu bili su radovi Hrvoja Kekeza,²⁰ a za skroman pokušaj diplomatske analize osim djela spomenutog autora poslužili su radovi Mirjane Matijević Sokol,²¹ Milka Brkovića²² i udžbenik Jakova Stipišića.²³

2. Prostor današnje Sisačko-moslavačke županije kroz povijest

Prostor Sisačko-moslavačke županije nalazi se u južnom središnjem dijelu Republike Hrvatske. Obuhvaća mikroregije Banovinu, Posavinu, Pounje, Donje Pokuplje, Moslavinu te dio Slavonije i Korduna. Kopnenu granicu dijeli sa Zagrebačkom, Karlovačkom, Bjelovarsko-bilogorskom, Požeško-slavonskom, Brodsko-posavskom županijom te Republikom Bosnom i Hercegovinom.²⁴ Županija kontrastno obuhvaća dijelove Petrove, Zrinske te Moslavačke gore, ali i močvarno-nizinske predjele poput Lonjskog i Odranskog polja.²⁵ Rijeke koje su uvelike zadužile županijsko područje su Sava, Kupa, Una te manje Glina, Lonja i Česma. Gradovi Sisačko-moslavačke županije su Sisak, Petrinja, Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, a u općine spadaju Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Popovača, Sunja, Topusko, Velika Ludina.

Prostor županije u prošlosti sporadično je naseljen još od neolitika, tako da su najstariji ostaci pronađeni na povišenim lako branjivim područjima, dok se nizinska područja naseljuju nešto kasnije. Čitavo područje karakterizira obitavanje ilirskih plemena te kasnije Kelta koji se miješaju s Ilirima te osnivaju prva stalna naselja. Kelti ujedno i prvi iskorištavaju postojeća rudna bogatstva brdovitih predjela. Prostor županije biva postupno pripajan Rimskoj republici do druge polovice 1. stoljeća prije Krista kada je čitav prostor čvrsto u rukama Rimljana. Tijekom rimske uprave, ovo područje biva dijelom različitih teritorijalnih cjelina, provincija Ilirika, Panonije, Panonije Savije...

---

²⁰ Kekez, Hrvoje. 2005. „Grbovnice (armales) cara Leopolda I.“; 2010. a, „Grbovnice i grbovi zelinskog plemstva“.

²¹ Matijević Sokol, Mirjana. 2008. „Nostrum et regni nostri regnum. Srednjovjekovni arhiv Ugarsko-hrvatskog kraljevstva“.

²² Brković, Milko. 2011. „Srednjovjekovne isprave bosansko-humskih vladara Veneciji“.

²³ Stipišić, Jakov. 1985. *Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi: latinska paleografija, opća diplomatika, kronologija, rječnik kratica*.

²⁴ Zelić 2001, 4.

²⁵ Vrgoč 1995, 5.

Od 4. stoljeća, Rimska vlast postupno slabi te ovim prostorom prolaze različite etničke skupine za vrijeme dugotrajne Velike seobe naroda, iako je čitavi prostor i dalje nominalno u vlasti Rimskog (Bizantskog) Carstva. Trajnije se zadržavaju tek Slaveni u sklopu Avarskog kaganata, koji nakon njegovog raspada osnivaju vlastite državine, koje bivaju primorane priznati vlast Franačkog Carstva. Prostor Sisačko-moslavačke županije činio je tada zapadni rub Donjopanonske, odnosno Savsko-dravske vazalne kneževine Franačkog Carstva. Od 10. stoljeća provalama Bugara, a zatim Ugara, slabi te nestaje franačke prevlasti, nakon čega prostor ove županije počinje polako gravitirati prema srednjovjekovnoj Hrvatskoj, za razliku od prostora današnje Slavonije koji pada pod utjecaj Ugarskog kraljevstva.

Što se tiče teritorijalnog ustroja u razvijenom i kasnom srednjem vijeku, prostor današnje Sisačko-moslavačke županije tijekom razvijenog srednjeg vijeka činilo je nekoliko manjih županija, dok isti u kasnom srednjem vijeku postaje dijelom Zagrebačke županije te manjim istočnim dijelom Križevačke županije. Oko postanka i razvoja županija na prostoru srednjovjekovne Slavonije (između ostaloga i prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije) postoje različita mišljenja iz kojih se ističu ono I. Beuca da se ne može govoriti o postojanju kraljevskih županija baziranih oko utvrda vladara s komesom na čelu u 12. stoljeću zbog nepostojanja izvora, te ono Nade Klaić koja smatra da se na temelju filološke analize imena županija ipak može govoriti o kraljevskim županijama od 11. stoljeća.²⁶ Karakteristika županija bila je da se formiraju na kraljevskim posjedima oko središnje utvrde koja je bila darivana zajedno sa županskom službom. No već tijekom 13. stoljeća počinje osipanje kraljevskih posjeda te se javljanjem nasljednih županskih časti čitave županije nalaze u vlasništvu pojedinaca, odnosno pojedinih plemenitih obitelji. Na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije u razvijenom srednjem vijeku nalazile su se sljedeće županije: južni dio Zagrebačke županije, županija Gora te Garička županija i Moslavačko vlastelinstvo koje je u određenom trenutku bilo izdvojeno od nadležnosti župana. Ovaj prostor su omeđivale Gorička županija na zapadu, Zagrebačka na sjeveru, Križevačka i Požeška na istoku te Dubička na jugu.²⁷

Sredinom 14. stoljeća događaju se administrativno-teritorijalne promjene sa županijama u Slavonskom kraljevstvu. Mijenjaju se njihove granice i prostor koji obuhvaćaju ukidanjem ili spajanjem starijih manjih županija. Na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije događa se to da se Gorska županija inkorporira u Zagrebačku županiju.

---

²⁶ Grgin 1996, 21-2.

²⁷ Grgin 1996, 24-6.

U drugoj polovici 15. stoljeća događaju se prve osmanske provale na teritorij Zagrebačke županije. Pogranične banovine Matijaša Korvina nisu izdržale silovite navale niti drugačiji način ratovanja koji su primjenjivali Osmanlije tako da njihovim padom i potpadanjem pod Osmanlije, granica prema Osmanskom Carstvu se smješta na rijeku Unu i Zagrebačku županiju. Kroz 16. stoljeće, predajom utvrda i posjeda habsburškoj upravi radi lakše obrane i financiranja, dio današnje Sisačko-moslavačke županije postaje dijelom Bihačke (Perna, Hresno) i dijelom Hrastovičke kapetanije (Hrastovica, Blinja, Bojna, Gora, Ajtić, Mazina Greda, Mutnica, Donji i Gornji Gradac, Zrin i Gvozdansko).²⁸ U prvoj polovici 16. stoljeća posljednja uporišta obrane na Uni padaju te se granica premješta sjevernije na rijeku Kupu gdje će se zahvaljujući novim tvrđama Karlovcu i Sisku održati.

Iako Osmanlije osvajaju utvrde na prostoru između Une i Kupe, stečeni teritorij dugo vremena ostaje brisani prostor. Prema Moačaninu, to područje ulazi dijelom pod Bosanski, a dijelom pod Bihački sandžak.²⁹ Zahvaljujući pobjedama kod Siska i Petrinje u posljednjem desetljeću 16. stoljeća, granica s Osmanskim Carstvom se počinje polako pomicati prema Uni. Konačno mirom u Srijemskim Karlovcima krajem 17. stoljeća, znatan dio prijašnjeg teritorija Slavenskog kraljevstva, a time i današnje Sisačko-moslavačke županije, biva oslobođen od Osmanske vlasti te pripojen Banskoj krajini i teritorijalno organiziran u obliku Kostajničke, Glinske, Zrinske i Jasenovačke kapetanije.³⁰ U prvoj polovici 18. stoljeća događa se reforma Vojne krajine, tako da se ukidaju kapetanije i osnivaju pukovnije, čime će se na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije, a tadašnje Banske krajine umjesto prijespomenutih kapetanija javiti glinska i petrinjska pukovnija.³¹

Teritorijalna pripadnost ovih prostora nije se mijenjala sve do Napoleonskih ratova kada mirom 1809. godine pod francusku vlast dolaze područja južno od Save te ostaju sve do 1815. godine.³² Između 1871. te 1881. godine razvojačena je Vojna krajina te se njeni dijelovi pripajaju svjetovnoj vlasti. Pod upravu Zagrebačke županije dolazi prostor Banske krajine, dok područje oko Kutine biva dodano Bjelovarko-križevačkoj županiji.³³ Područje Sisačko-moslavačke županije ostaje dijelom takvog ustroja do 1929. godine. Tadašnjim reformama teritorij kraljevstva podijeljen je na devet banovina, koje su se sastojale od nižih upravnih jedinica kotareva. Područje županije pripalo je Savskoj banovini (kotari Vrginmost,

---

²⁸ Budak 2007, 68.

²⁹ Moačanin 1996, 39-41.

³⁰ Budak 2007, 69.

³¹ Potrebica 1996, 52.

³² Potrebica 1996, 59.

³³ Pavličević 1996, 91.

Pisarovina, Glina, Petrinja, Kostajnica, Sisak, Kutina, Novska)³⁴ do 1939. godine kada postaje dijelom Banovine Hrvatske. Stvaranjem Nezavisne Države Hrvatske, administrativno se teritorij dijeli na velike župe i kotare (Prigorje, Pokuplje, Gora, Livac)³⁵. Za vrijeme druge Jugoslavije, teritorijalno-upravna podjela mijenjala se jako često. Područje županije spadalo je prvo pod zagrebačku oblast (i manji okrug Baniju) 1945. – 1950. godine; oblasti Zagreb i Karlovac 1950. – 1954. godine; kotare Karlovac, Sisak i Kutinu 1954. – 1955. godine; kotare Vrginmost, Glina, Dvor, Kostajnica, Petrinja, Sisak, Kutina, Novska, Velika Gorica između 1955. – 1962. godine; sisački kotar 1962. – 1974. godine; zajednica općina Sisak te Karlovac 1974. – 1990. godine.³⁶

Uspostavom Republike Hrvatske, 1992. godine Sisačko-moslavačka županija obuhvaćala je nešto šire područje od današnjeg – područje Vojnića na zapadu te Ivanić grada na sjeveru koji bivaju izdvojeni iz prostora županije 1997. godine.

---

³⁴ Klemenčić 1996, 139.

³⁵ Klemenčić 1996, 141.

³⁶ Klemenčić 1996, 137.-147.

2.1. Crkveni posjedi na području današnje Sisačko-moslavačke županije

U srednjem vijeku vrlo povlašteno mjesto držali su pripadnici crkvenih zajednica, vrlo često zbog potpore i protekcije od strane vladara i plemstva. Unatoč tome što se hrvatski povijesni prostor nalazi na razmeđu utjecaja različitih vjerskih opredijeljenja koja su kroz povijest fluktuirala i sukobljavala se međusobno, taj isti prostor ostao je vezan uz Rimokatoličku crkvu. Shodno tome i prostor današnje Sisačko-moslavačke županije, u srednjem vijeku bio je obilježen odnosom s Rimokatoličkom crkvom.

Za prostor današnje Sisačko-moslavačke županije značajnu ulogu odigrala je Zagrebačka biskupija koja je do 18. stoljeća bila dijelom Ostrogonске nadbiskupije. Prostor nadležnosti Zagrebačke biskupije bio je omeđen Krbavskom biskupijom, Akvilejskim patrijarhatom, Salzburškom nadbiskupijom, Vesprimskom biskupijom, Pečujskom biskupijom i Bosanskom biskupijom, odnosno obuhvaćala je prostor srednjovjekovnih županija Goričke, Gorske, Dubičke, Garičke, Podgorske, Zagrebačke, Zagorske, Varaždinske, Križevačke. Biskupija se dijelila na arhiđakonate – Gorički, Dubički, Gorski, Zagrebački, Kalnički, Vrbovečki, Čazmanski, Svetački, Vaški, Gušće, Komarnički, Varaždinski, Kalnički, Bekšinski.³⁷

Među crkvene posjede, na području značajnom za ovaj rad, pod ingerencijom Zagrebačke biskupije osim njenih izravnih posjeda, ubrajaju se posjedi crkvenih viteških redova (templara, ivanovaca...), kaptola (Zagrebački kaptol) i ostalih crkvenih redova (Topuska opatija cistercita, pavlinski samostan BDM kod Garića).

Područje kojime se ovaj rad bavi pripadalo je Sisačkoj biskupiji do 925. godine kada je ujedno i posljedni spomen iste biskupije. Utemeljenjem Zagrebačke biskupije izvjesno je da je prostor Sisačke biskupije apsorbiran u novu biskupiju zajedno sa svojim posjedima – naselje Sisak s okolicom od rijeke Odre do ušća Kupe u Savu.³⁸ 1215. godine zagrebački biskup daruje sisački posjed, Pribiševo i Drenčinu Zagrebačkom kaptolu.³⁹ Glavni posjed biskupije na području današnje Sisačko-moslavačke županije postaje petrinjsko-gradačko vlastelinstvo s utverdama Hrastovicom, Velikim i Malim Gradcem te Gorom.⁴⁰ U ruke

---

³⁷ Škvorčević 1995, 175.

³⁸ Slukan Altić 2003, 26.

³⁹ Slukan Altić 2003, 26.

⁴⁰ Hungary in the Late Middle Ages 2001, unosi: Gradac, Grabovac, Csuntic, Hrasztovicza ; Nadilo 2003, 425.

zagrebačkog biskupa dolazi i Petrinja u 15. stoljeću⁴¹ te posjedi Topuske opatije u 16. stoljeću.⁴²

Prve posjede Zagrebački kaptol stječe na Zagrebačkoj gori, Toplicama kod Varaždina te u Zelini.⁴³ Spomenuto je već kako 1215. godine dobivaju u posjed Sisak, Pribiševo i Drenčinu. U 13. stoljeću Kaptol stječe još Dužicu, Crnac i Kupu.⁴⁴ Iz potvrde Karla I. iz 1328. godine saznaje se opseg ukupnog sisačkog vlastelinstva: Vurot, Petrovac, Dužica, Jazvenik, Stupno, Odra, Drenčina, Pračno, Sisak i Strelečko,⁴⁵ a u kaptolskom statutu Ivana Arhiđakona spominju se još Sela, Kupa, „Lahen“, Pijavičina, Vinodol i Crnac.⁴⁶ Najpoznatiji svoj kaštel Zagrebački kaptol počinje graditi 1544. godine na ušću Kupe u Savu kraj Siska, koji će ubrzo postati uz Karlovac osnovica obrambene linije na Kupu.

Početkom 13. stoljeća Andrija II. daruje cistercitskom redu samostan i ogromne posjede na prostoru županije Gora.⁴⁷ Prvotni posjed obuhvaćao je područje od granice s Goričkom županijom na zapadu, Kupom na sjeveru do sjevernih obronaka Zrinske gore na jugu i templarskih posjeda na vlastelinstvu Gora na istoku. S vremenom i jačanjem velikaša, zbog slabljenja kraljevske moći, cisterciti bivaju primorani njegovati dobre odnose sa susjednim plemićima i velikašima što je najbolje vidljivo u njihovoj suradnji s Babonićima.⁴⁸ Tijekom osmanskih provala i razaranja početkom 16. stoljeća, opatija se ne uspijeva uspješno braniti te cisterciti napuštaju svoj samostan. Upravu nad još uvijek impozantnim posjedima opatije preuzimaju pojedini plemići koji posjedima upravljaju kao svojim vlastitim, ili ih razaraju i pljačkaju.⁴⁹ Topuska opatija u drugoj polovici 16. stoljeća biva vraćena Zagrebačkom biskupu.

Krajem 13. stoljeća formiraju se prve pavlinske zajednice na prostoru Ugarsko-hrvatskoga kraljevstva, a službeni potvrdu dobivaju 1328. godine od pape Ivana XXII.⁵⁰ Najraniji samostan pavlina na području srednjovjekovne Slavonije je osnovan u Dubici, no njegovi ostaci i točna lokacija do danas još nisu utvrđeni. Samostan Garić na Moslavačkoj gori spominje se već 1257. godine, a djelovao je do sredine 16. stoljeća.⁵¹ Samostan Blažene

---

⁴¹ Nadilo 2003, 428.

⁴² Adamček 1969, 285.

⁴³ Gulin 2001, 23.

⁴⁴ Slukan Altić 2003, 26.

⁴⁵ Slukan Altić 2003, 26-7.

⁴⁶ Slukan Altić 2003, 27.

⁴⁷ Tkalčić 1897, 110-1.

⁴⁸ Vidi Kekez „Cistercians and nobility in medieval Croatia: the Babonići kindred and monasteries of Topusko (Toplica) and Kostanjevica (Landstrass) in the 13th and early 14th centuries“ 2010.b.

⁴⁹ Vidi Adamček „Nemiri na područjima Topuske opatije sredinom XVI. stoljeća“, *Historijski zbornik*, 1969.

⁵⁰ Pisk 2011, 19-20.

⁵¹ Pisk 2011, 31.

Djevice Marije kod Garića igrao je važnu ulogu u svojoj regiji, a obavljao je i funkcije vjerodostojnog mjesta. Primaio je brojne posjedovne darove i povlastice od vladara, velikaša, ostalog plemstva i običnih pojedinaca te je s mnogima nerijetko ulazio u sukobe.⁵² Pisk smješta samostan „na tromedi upravnih područja Gračenice (kasnije i Bršljanovca) i Garića te vlastelinstva Moslavine“.⁵³ Svoje posjede samostan širi na područje od rijeke Lonje na jugu, vlastelinstva Moslavina na zapadu, posjeda utvrde Garić na sjeveru, posjeda utvrde Bršljanovac na istoku te Gračenice na Jugu.⁵⁴ Poput cistercita, i pavlini su bili primorani napustiti svoj samostan i posjede pred osmanskim prodorima u 16. stoljeću.

Crkveni viteški red templara,⁵⁵ spominje se na području Ugarsko-hrvatskog kraljevstva već u drugoj polovici 12. stoljeća kroz posjed koji im daruje ban Borić.⁵⁶ Prve posjede na području današnje Sisačko-moslavačke županije stječu također u drugoj polovici 12. stoljeća, u obliku predija Haco koji im daruje Gorski župan.⁵⁷ Najznačajnija isprava za povijest templara na tlu današnje županije je ona Andrije II. iz 1209. godine u kojoj osim što potvrđuje prethodna darovanja svoga oca, i sam podijeljuje određene posjede templarima.⁵⁸ Dobronić popisuje sve posjede templara do njihova ukidanja početkom 14. stoljeća te u njih ulaze Zdelja, Gora s posjedima na Baniji i kod Farkašića, zagrebačka Nova Ves, Glogovnica, Sv. Petar od Bade, Senj, Bojišće, posjed kraj Vaške u istočnoj Podravini, Sveti Martin, Ljesnica i Račeša, zemlje oko Une, Klis, županija Gacka, Sveti Martin kod Našica, Nova Rača, Opoj-grad, Dubica sa županijom, Požega i posjedi oko nje, Breznica te Limska draga u Istri.⁵⁹

Red sv. Ivana Jeruzalemskog javlja se na području Ugarsko-hrvatskog kraljevstva u isto vrijeme kada i templari. Prvi posjed zahvaljujući Boriću banu stječu kod Gornjeg Svetog Martina.⁶⁰ Prvi zabilježeni posjed ivanovaca na području Sisačko-moslavačke bila je vjerojatno Peščenica za koju nije jasno kada točno dolazi u njihov posjed, ali je izgledno da je pripadala njihovom preceptoratu Čičan koji je obuhvaćao neke zemlje u Turopolju.⁶¹ S

---

⁵² Više o pavlinskom samostanu kod Garića vidi u Pisk *Pavlini samostan Blažene Djevice Marije na Gariću (Moslavačka gora) i njegova uloga u regionalnoj povijesti*, 2011.

⁵³ Pisk 2011, 40.

⁵⁴ Pisk 2011, 80-96.

⁵⁵ Više o crkvenim viteškim redovima ivanovaca i templara na hrvatskom povijesnom prostoru vidi u Dobronić „Posjedi i sjedišta templara, ivanovaca i sepulkralaca u Hrvatskoj“, *Rad JAZU*, 406, 1984.; Dobronić *Viteški redovi. Templari i ivanovci u Hrvatskoj*, 1984.

⁵⁶ Dobronić 1984, 26.

⁵⁷ Dobronić 1984, 26.

⁵⁸ Dobronić 1984, 29-30, 32-34.

⁵⁹ Dobronić 1984, 78.

⁶⁰ Dobronić 1984, 97.

⁶¹ Dobronić 1984, 98.

nestankom templara, Ivanovci preuzimaju njihove posjede te ukupne posjede ivanovaca sada čine zemlje oko Ivančice i Varaždina, Ljubač, Čičan, posjedi u istočnoj Slavoniji, Pakrac, posjedi u Istri, Novi Dvor u Međimurju te svi prije spomenuti posjedi vitezova templara.⁶²

---

⁶² Dobronić 1984, 153-160.

3. Grbovnice plemstva s prostora današnje Sisačko-moslavačke županije

Od ukupno devet grbovnica, odnosno *litterae armales*, za koje je utvrđeno da pripadaju pojedincima koji su živjeli unutar prostorno-vremenskog okvira ovog rada, pet grbovnica nalazi se pohranjeno u Gradskom muzeju Sisak (GMSK), dvije grbovnice nalaze se u Državnom arhivu u Sisku (DASK), jedna u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU) te jedna u Hrvatskom državnom arhivu (HDA).

3.1 Grbovnice Gradskog muzeja Sisak

U sklopu fonda Dokumentarna zbirka 1 GMSK nalazi se skupina od pet grbovnica podijeljenih od druge polovice 16. pa do kraja 17. stoljeća. Grbovnice su restaurirane te se čuvaju rasklopljene u zasebnim mapama. Kraljevski pečat sačuvan je kod tri isprave (Mihaljevića, Matlekovića i Vukšića). Osim imena primatelja na samim grbovnicama, ne nalazi se drugih podataka o istima, čak ni u obliku plemićkog pridjevka.

Najstarija grbovnica je iz 1569. godine, podijeljena nekom Benediktu. Grbovnica se čuva pod inventarnim brojem 243P. Povelja kojom Maksimilijan II. podijeljuje plemstvo i grb Benediktu čije prezime ne možemo razaznati te njegovim sinovima Barnabi, Jakobu i Tomi te rođacima Jurju i Eleni, izdana je u Požunu 16. listopada 1569. godine.

Grb bi mogao biti opisan na sljedeći način: štit horizontalno podijeljen na dva dijela - gornji modri i donji svijetlosmeđi iz kojeg raste uspravni svijetlosmeđi lav ispruženih šapa s otvorenim kliještima u desnoj. Na štitu zatvorena vojnička kaciga s kraljevskom krunom ukrašenom biserima, iz koje raste uspravni lav svijetlosmeđe boje s otvorenim kliještima u desnoj šapi. S vrha kacige slijeva se plašt modrozlatne boje.

Scutum povelje glasi: *Scutum per medium in duas partes linea diuisum, superne caelestini, inferne vero fului coloris, e quo emergit medius fuluus leo, ore hiante, lingua rubicunda exerta, oculis trucibus, iracundo similis, anteriorum pedum leuo extenso dextro vero forcipes apertas comprehensas tenens, scuto appositam galeam clausam, ornamentum militare regio diademate praeciosis margaritis corusco redimitam, emergente ex eo, altero fuluo leone, priori omnibus modis conformi. Lacinys seu lemniscis, celestino et cesio vtrinque coloribus variegatis diffluentibus scutumque ipsum pulchre exornantibus...* (Štit po sredini podijeljen na dva dijela, gornji modre, donji svijetlosmeđe boje, iz koje raste svijetlosmeđi lav, razapljtenih ustiju, isplaženog crvenog jezika, razgoračenih očiju, isto gnjevnih. Prednje šape ispružene i podignute, u desnoj držeći otvorena kliješta. Na štitu zatvorena kaciga,

vojničkim ukrasom kraljevske krune s dragocjenim sjajećim biserima ovjenčana, iz koje raste drugi svijetlosmeđi lav, po svemu sličan prethodnome. Skutovi i vrpce, s obje strane modre i plavkaste boje, padaju šaroliko lijepo ukrašavajući štit...).

Slika 1. Grb nekog Benedikta

Grbovnica podijeljena Ivanu Bušiću čuva se u fondu Dokumentarna zbirka 1 pod inventarnim brojem 20339. Povelja kojom Rudolf II. podijeljuje plemstvo i grb Ivanu Bušiću te njegovim sinovima Ivanu, Martinu, Gašparu i Jurju, izdana je u Pragu 29. ožujka. 1602. godine. Opis grba glasio bi: žutozlatni štit u kojemu na zelenom polju leži turska glava na koju se s lijeve strane štita obrušava orao naravne boje. Na štitu zatvorena vojna kaciga s vojnim ukrasom iz kojeg raste orlovo krilo.

Scutum grbovnice: *Scutum videlicet militare erectum flavi coloris cuius fundum viridis campus iniecto ei capite Turcico occupat, prostratum id ipsum caput aquila ex sinistro scuti latere volitans dilacerat. Scuto incumbentam galeam militarem clausam sexto militari alam aquileam expansam producente ornatum. A summitate vero galea lemnisciis seu teniis hinc rubri et albi, illinc vero aurei et pariter albi colorum in utrumque scuti latus defluentibus illudque decenter adornantibus....* (Štit vidno vojnički uspravan žutozlatne boje čije dno zauzima zeleno polje s bačenom turskom glavom, iznad koje glave se nalazi orao

obrušavajući se s lijeve strane štita. Nad štitom stoji zatvorena vojnička kaciga s vojnim vijencem iz kojeg raste orlovo krilo čineći ukras. S vrha kacige skutovi i vrpce, ovdje crveni i bijeli, tamo zlatni i bijele boje, s obje strane štita teku i krase ga).

Slika 2. Grb Ivana Bušića

Grbovnica Pavla Matlekovića iz 1628. godine, treća je grbovnica u sastavu Dokumentarne zbirke 1, a nalazi se pod inventarnim brojem 133:KP-P. Grbovnicu je podijelio Ferdinand II. u Beču, Pavlu Matlekoviću, njegovoj braći Matiji i Petru te njegovim rođacima Petru i Andreju. Opis grba glasio bi: u modrome štitu na zelenom polju stoji nadesno gledajući uspravan stupajući zlatni lav razjapljenih ralja i isplaženog jezika naravne boje, račvastog repa, koji u lijevoj ispruženoj šapi za perčin drži tursku glavu naravne boje, a u desnoj podignutoj sablju zlatnog balčaka i nakrsnice te sivog sječiva. Na štitu otvorena rešetkasta kaciga s krunom iz koje raste zlatni lav račvastog repa i ispruženih šapa. Plašt je zlatno-bijeli i modro-bijeli.

Scutum isprave u prijepisu glasi: *Scutum videlicet militare erectum rubri [sic!] coloris, fundum illius viridi campo occupante, in quo integer fulvus leo, divaricatis posterioribus pedibus erecte stare, ac cauda bifurcata ad tergo reflexa et ore hianti, linguaque exerta effigiatus, anteriorum pedum sinistro, caput turcicum capillis compraehensum tenere, dextro vero nudam frameam caputtenus vibrare et gradienti similis ad dextram scuti partem*

conuersus esse cernitur. Scuto incumbentem galeam militarem, craticulatam siue apertam, regio diademate alterum fuluum leonem anterioribus pedibus raptui inhiantem, de reliquo inferiori canformem, pubetenus eminentem, proferente ornatam. A summitate vero siue cono galeaem laciniis et lemniscis, hinc flauis et candidis, illinc autem similiter candidis et caerulis, in scuti extremitates sese diffundentibus scutumque ipsum decenter exornantibus... (Štit vidno vojnički uspravan crvene [modre!] boje, u čijem dnu se nalazi zeleno polje, na kojemu žutozlatni lav, razmaknutih stražnjih nogu uspravan stoji, račvastog repa od leđa okrenutog i razjapljenih ralja, prikazan isplaženog jezika, prednjom lijevom nogom držeći za perčin tursku glavu, desnom mašući iznad glave isukanim mačem, i prikazan je kako napreduje postupno prema desnoj strani štita. Na štitu stoji otvorena rešetkasta vojnička kaciga s kraljevskom krunom kojoj drugi žutozlatni lav prednjim raširenim nogama grabeći, po svim drugim vidljivim karakteristikama donjemu sličan, čini ukras. S vrhe iste te kacige vrpce i trake, ovdje žutozlatne i bijele, tamo isto tako bijele i modre, uz rubove štita padaju i štit prigodno ukrašavaju...).

Slika 3. Grb Pavla Matlekovića

Grbovnica Andrije Mihaljevića iz 1649. godine s inv. brojem 29: KP-P dio je Dokumentarne zbirke 1. Grbovnicu je 8. travnja u Požunu Ferdinand III. podijelio Andriji Mihaljeviću i njegovom sinu Stjepanu. Opis štita glasi: u crvenome štitu na zelenom polju

stoji nadesno okrenuti uspravan žutozlatni lav raširenih nogu, rašljastog repa, lijeve prednje ispružene noge, desne prednje podignute u kojoj drži grančicu s tri bijele ruže. U zaglavlju štita, u desnom kutu srebrni polumjesec, u lijevom zlatna šesterokraka zvijezda. Na štitu otvorena rešetkasta kaciga s krunom iz koje raste lik iz štita. Plašt je žutozlatno-modri i bijelo-crveni.

Scutum isprave glasi: *Scutum videlicet militare erectam rubri coloris fundum illius viridi campo late interoccupante, super quo integer fulvus leo, diuaticis posterioribus pedibus, tota corporis mole erecta, ore hianti linguaque rubicunda exerta et cauda bifurcata ad terqum elevata, gradienti similis anteriorum vero pedum sinistro ad rapiendum protenso, dextro ante ramum ternarum albescentium rosarum ostentere atque in dextram scuti partem conversus esse visitur, in superioribus vero scuti angulis hinc hemisphaeriam lunae, indae antem aurea stella rutilare cernuntur. Scuto incumbentem galeam militarem craticulatam sive apertam regio diademate ex eoque aliam leonem inferiori per omnia conformam inquinetur proferente ornatam. A summitate vero sive cono galea laciniis seu lemniscis, hinc flauis et caeruleis illinc autem candidis et rubris in scuti extremitates sese diffundentibus, scutumque ipsum decenter exornantibus...* (štit vidno vojnički uspravan crvene boje dno kojeg zauzima zeleno polje na kojemu cijeli žutozlatni lav raširenih stražnjih nogu, čitavim tijelom uspravan, isplaženog crvenkastog jezika iz razjapljenih ustiju i rašljastog repa od leđa uzdignutog, stupajući slično prednjim nogama lijevom ispruženom grabeći, desnom podižući grančicu s bijelim ružama, te na desnu heraldičku stranu štita gledajući, a u vrhu štita u ovom kutu polumjesec, tamo zlatna zvijezda se vidljivo sjaje. Na štitu otvorena rešetkasta vojna kaciga s kraljevskom krunom kojoj, drugi lav po svemu odgovarajući donjem, mirišeći [*ruže* ?], čini ukras. S vrha iste kacige vrpce i trake, ovdje žutozlatne i modre, tamo također bijele i crvene, spuštaju se s rubova štita i štit lijepo ukrašavaju...).

Slika 4. Grb Andrije Mihaljevića

Zadnja grbovnica iz Dokumentarne zbirke 1 GMSK, koja odgovara prostorno-vremenskom okviru rada, je ona podijeljena Gvozdenu Vukšiću, njegovim sinovima Demetriju i Ignatu te njegovim rođacima Szmolionu i Ivanu, s inv. brojem 297:KP-P, izdana 1656. godine u Beču. U modrom štitu na zelenom polju na crnom konju vojnik u crvenoj odori lijevom rukom drži uzde, a desnom maše sabljom na kojoj je nataknuta odrubljena turska glava, između bijelog mjeseca i zlatne šesterokrake zvijezde. Na štitu otvorena rešetkasta kaciga ukras koje čini ljudska ruka u crvenom rukavu s ravnom sabljom na kojoj nosi odrubljenu tursku glavu. Plašt je žutozlatno-modri i bijelo-crveni.

Prijepis scutuma grbovnice glasi: *Scutum nimirum militare erectum caelestini coloris fundum illius viridi latepetriti campo occupante super quo vir militaris generoso equo insidens, manuum vero sinistra habenas equi intendere, dextra vero strictum ensem in eaque detruncatum Turcicum caput appensam, fortiter vibrando, in quae dextram scuti partem interque candidam lunam et auream stellam delineatus esse cernitur. Scuto incumbentem galeam militarem craticulatam sive apertam regio diademate, brachium humanum cataphractum rubra manica in clutum/dutum, ac in vola ipsa itidem strictam acinaceam cum detruncato Turcico capite gestani, proferente ornatam. A summitate vero siue cono galeae laciniis siue lemniscis, hinc flauis et caeruleis, illinc autem candidis et rubris, in scuti extremitas sese placide diffundentibus, scutumque ipsum decenter exornantibus...* (Štit,

dakako, vojnički uspravan modre boje dno kojega zauzima široko otvoreno zeleno polje na kojemu vojnik vješto na konju sjedi, rukama, dakle, lijevom drži uzde konja, desnom ravnim mačem na koji je pričvršćena odrubljena turska glava snažno mašući, koji se u desnoj strani štita između ocrtanih bijelog mjeseca te zlatne zvijezde vidi. Na štitu vojna otvorena rešetkasta kaciga s kraljevskom krunom, na kojoj se crvena oklopljena ljudska ruka s rukavom smjestila i podignutom također ravnom sabljom s nošenom odrubljenom turskom glavom, čineći ukras. S vrha kacige vrpce i trake, ovdje žutozlatne i modre, tamo isto bijele i crvene, na rubovima štita se spuštaju i štit ukrašavajući...).

Slika 5. Grb Gvozdena Vukšića

3.2. Grbovnice Državnog arhiva u Sisku

Grbovnice iz DASK spadaju u zbirku povelja koja sadrži najstarije arhivsko gradivo u vlasništvu Arhiva, u razdoblju od 1565. do 1866. godine. Svaka grbovnica dio je vlastitog obiteljskog fonda. Grbovnica Blaža Priseka (Prišeka) nalazi se u Arhivu obitelji Prišek (Prišek) iz Letovanića s oznakom fonda HR-DASK-277, a sama grbovnica nosi oznaku HR-DASK-277: I/1. U sklopu tog istog fonda nalazi se još pet spisa vezanih za primatelja grbovnice iz kojih se može steći dobar uvid u topografiju letovaničkog kraja i u sam proces uzdizanja pojedinca kroz vojnu službu do statusa plemića. Grbovnica Mihaela Sokolovića, zvanog Štefčić, nalazi se u Arhivu obitelji Sokolović iz Setuša s oznakom HR-DASK-278, dok sama grbovnica nosi oznaku HR-DASK-278: 1. Osim navedene povelje o dodjeli plemstva i grba, u istom fondu se još nalazi i povelja iz 1752. godine kojom staleži potvrđuju plemstvo obitelji Sokolović. Obje grbovnice čuvaju se u posebnim mapama, sasvim rastvorene.

Povelja kojom Rudolf II. podijeljuje plemstvo Blažu Priseku izdana je u Beču 14. lipnja. 1578. godine. Grb bi mogli opisati na sljedeći način: modri štit u kojemu na zelenoj podlozi stoji graničar u crvenoj odori gledajući udesno, lijevom rukom naslonjen o bok, u desnoj ispruženoj ruci sablja krivošija s odrubljenom turskom glavom nabodenom na vrh. Nad štitom zatvorena vojna kaciga iznad koje raste crvena mišica okrenuta udesno, sa sabljom na kojoj je odrubljena turska glava iz koje teče krv. Plašt je crvenobijel, odnosno zlatnobijel.

Scutum povelje glasi: *Scutum videlicet militare erectum caelestini coloris inemus fundo campus viridis supra quem integer homo pileo rubro, rubraque veste ornatus manum levam lumbis iniectam, dextra vero frameam unam cum infixo capite Turcico gerens cernitur. Scuto incumbentem galeam militarem clausam serto militari brachium humanum tenens frameam in sua pariter capite Turcico producente ornatum. A summitate vero galeae laciniis seu lemniscis hinc rubi et albi illinc pariter albi et aurens coloris in utrumque scuti latus defluentibus, scutumque decenter adornantibus...* (Štit naravno vojnički uspravan modre boje, u kojemu se nalazi zeleno polje na kojem se vidi cijeli čovjek crvene kape, crvenim ruhom i ukrasima, lijevom rukom poduprt o bok, desnom noseći na uspravnom maču nabodenu tursku glavu. Nad štitom stoji zatvorena vojnička kaciga, ukrašena noseći vojničkovu ruku koja drži mač i na njemu istu tursku glavu prikazujući. S vrha kacige skutovi i vrpce oboje, ovdje crvene i bijele, a tamo jednako bijele i zlatne boje, s obje strane štita teku, lijepo ukrašavajući štit...).

Slika 6. Grb Blaža Priška

Povelja kojom Ferdinand II. podijeljuje plemstvo Mihaelu Sokoloviću zvanom Štefčić, njegovoj braći Lovri, Grguru i njegovim sestrama Margareti i Ursuli te njegovim sinovima Matiji i Benediktu, izdana je u Linzu 27.VII.1648. godine. Ovaj grb bi mogli opisati na sljedeći način: modri štit u kojemu u vrhu štita zlatno sunce i srebrni polumjesec promatraju na zelenoj podlozi s desne strane vojskovođa u zelenoj dolami i crvenim hlačama, jašući na crnom konju desnom rukom puca iz kubure, lijevom drži koplje s crvenim stijegom, oko kojega se naziru lica vojnika u naravnoj boji, a na lijevoj strani na čelu turske vojske turski vojskovođa u crvenoj odori sa sabljom u lijevoj ruci pada zajedno sa svojim crnim konjem iz kojega teče krv, dok ga promatraju prestrašena lica turske vojske. Nad štitom otvorena rešetkasta kaciga na kojoj iz krune raste lik vojskovođe u zelenoj dolami i crvenom pojasu držeći u lijevoj ruci crno pero, a u desnoj mač na koji je nabodena glava turskog vojskovođe iz koje kaplje krv. S desne strane plašt je modro-zlatan, a s lijeve bijelo-crven.

Scutum povelje glasi: *Scutum videlicet militare erectum caelestini coloris, fundum eius viridi campo late occupante, in quo duo exercitus, hinc quidem Hungaricus, zubro vexillo fluitante praesunte(!), atque vir antesignanus eiusdem viridi veste Hungarica amictus, iuvenili forma conspicuus, candido equo insidens, dextraque manu sclopetum manuarium explodens, illinc in adversum in aciem prodeuntis Turcici exercitus, similiter antesignanum, rubro*

amictu vestitum, una cum consensu nigro equo traiecisse ex eoque idem Turca, unam cum suo equo cadescens, concidisse conspiciuntur utrinque reliquis commilitonibus, ad instar, instructissimae pugnae a tergo concurrentibus, ac in superficie scuti, hinc aureo sole, illinc vero hemisphaerio lunae rutilantibus. Scuto incumbentem galeam militarem craticulatam sive apertam regio diademate, alterum virum Hungarum seu Croatam mediotenus eminentem, manuum dextra, strictum acinacem, cuius cuspidi absectum caput Turcicum, cydari tectum est infixum, sinistra vero calamum scriptorium ostentantem, intuentique obversum, alioquin vestium, cingulo rubro et facietenus inferiori similem, proferente ornatam. A summitate vero sive cono galeae laciniis seu lemniscis, hinc flavis et caeruleis, illinc vero candidis et rubris, in scuti extremitates sese placide diffundentibus illudque decenter exornantibus... (Štit naravno vojnički uspravan modre boje, čije dno ispunjava široko zeleno polje, u kojemu dvije vojske, ovdje uistinu ugarska, predvođena crvenom vijerećom zastavom, i muškarac zapovjednik iste, uočljivo mladenačkog izgleda, zelenim ugarskim ruhom odjeven, sjedeći na lijepom konju, desnom rukom pucajući iz puške, tamo nasuprot na čelu napredujuće turske vojske, također zapovjednik crvenim ruhom odjeven, zajedno sa svojim crnim konjem bude srušen, i od tog istog Turčina, koji je zajedno sa svojim konjem pao, preostali sudruzi oko njega primjetitiše da pada mrtav, kao da su spremni da iz riješene bitke pobjegnu, a u zaglavlju štita sjaje se, s ove strane zlatno sunce, s one pravilni polumjesec. Nad štitom stoji vojnička kaciga, rešetkasta i otvorena, ukrašena kraljevskom krunom, iz sredine joj raste lik drugog muškarca, Ugra ili Hrvata, u rukama mu, desnoj ravna sablja na čijem vrhu je nasadena odsječena turska glava, lijevom pokazujući naravne boje pisarsko pero, koji promatra protivnike na štitu, crvenog pojasa, a odore i izraza lica sličnih onome na štitu. S vrha kacige rubom štita šire se postepeno i prikladno ukrašavajući, skutovi i vrpce, ovdje zlatni i nebeski, a tamo bijeli i crveni...).

Slika 7. Grb Mihaela Sokolovića

3.3. Grbovnica Arhiva HAZU

Fond *Armales* Arhiva HAZU sadrži 141 ispravu, a sastavljen je od izvornih *litterae armales* te prijepisa grbovnica gdje izvornici nedostaju. Grbovnica s oznakom A-28 označava povelju kralja Rudolfa II. podjeljenu stanovitom Ioanni Kithonich de Kozthanicza, odnosno Ivanu Kitoniću od Kostajnice.

Povelja kojom Rudolf II. podijeljuje grb i plemstvo Ivanu Kitoniću od Kostajnice, njegovoj majci Margareti, braći Pavlu i Ivanu, Pavlovim sinovima Stjepanu i Ivanu, te njegovim sestrama Barbari, Katarini, Heleni, Ursuli, Magdaleni i Heleni, izdana je 13. IV. 1590. godine u Pragu. Kitonić je svojevremeno bio zapaženi pravnik čija su djela dugo vremena bila standard u pravnoj nauci te su prevedena na mađarski i hrvatski.⁶³ Ivan Bojničić u *Der Adel von Kroatien und Slavonien* donosi prikaz tog grba, ali i druge verzije koja se nalazi u Kitonićevom radu *Directio methodica processus judiciarii* iz 1619. godine, koje je 2004. godine izdano i u hrvatskom prijevodu. Opis ovog grba glasio bi: modri štit u kojemu na zelenom trobrijegu stoji uspravan medvjed naravne boje okrenut u desno sa zlatnim prstenom u nosu koji u ispruženim šapama drži kestenovu grančicu s tri kestenova ploda. Nad štitom zatvorena kaciga s krunom i rastućim medvjedom koji u prednjim šapama drži kestenovu grančicu s tri kestenova ploda. Plašt je modro-žuti i modro-crveni.

Scutum grbovnice glasi ovako: *Scutum videlicet militare erectum caelestini coloris cuius fundum tryugis viridis monticulus occupat, cui integer naturalis vrsus in dextrum scuti latus conuersus, ore patulo lingua exerta aureoque circulo in naribus conspicuus, posterioribus pedibus tota corporis mole innixus, insistere anterioribus vero ramusculum cum tribus castaneis, totidemque foliis, in summitate enatis, tenere cernitur. Scuto impositam galeam militarem clausam regia corona dimidium priori per omnia similem vrsum producente ornatam. A sumittate vero siue cono galeae laciniis seu teniis, hinc caelestini et crocei, illinc caelestini similiter et rubri colorum in scuti oram defluentibus illudque decenter adornantibus...* (Štit naravno vojnički uspravan nebeske boje u čijem podnožju na zelenom trobrijegu nalazi se medvjed u potpunosti naravne boje jasno okrenut u desno, s izvirućim jezikom iz širom otvorenih usta vidljivo ukrašen prstenom, na stražnjim nogama i čitavim tijelom uspravno zakoračivši, a u prednjim pažljivo pokazuje pravu grančicu iz koje rastu s tri kestena i isto toliko listova. Nad štitom stoji zatvorena vojnička kaciga s kraljevskom krunom

---

⁶³ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, „KITONIĆ KOSTAJNIČKI, Ivan“ (prema članku iz Hrvatskog biografskog leksikona sv. 7, Jureković i Tkalčević 2009.), posjećeno 21.02.2013., <http://enciklopedija.lzmk.hr/clanak.aspx?id=19094>.

kojoj ukras čini polovica medvjeda po svemu slična prijašnjem. S vrha kacige skutovi i vrpce, ovdje nebeske i zlatne, a tamo jednako nebeske i crvene, s obje strane štita teku ukrašavajući ga...).

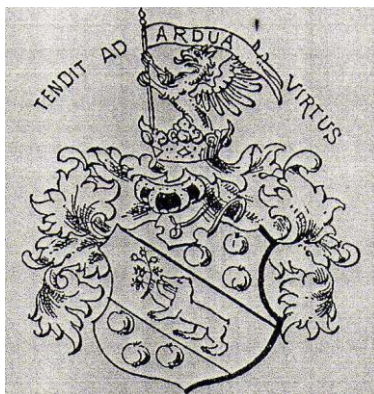

Slika 8. Grb Ivana Kitonića od Kostajnice

Drugu, kasniju, verziju grba Kitonića od Kostajnice, Bojničić opisuje ovako: *štit je razdijeljen na dva jednaka dijela s tri dunje u svakom, desnokosom gredom u kojoj uspravni medvjed u desnoj prednjoj šapi drži kestenovu grančicu s plodovima. Ukras kacige je rastući orolav koji objema prednjim kandama drži ulijevo razvijeni stijeg. Geslo je „Tendit ad ardua virtus“.*⁶⁴

---

⁶⁴ Bojničić 1899, 89.

Slika 9. Noviji grb Kitonića od Kostajnice⁶⁵

3.4. Grbovnice Hrvatskog državnog arhiva

HDA u sklopu svoje bogate građe sadrži nekoliko arhivskih fondova relevantnih za istraživanje heraldike i povijesti plemstva. To su zbirka grbovnica Armales (HR HDA 885), zbirka prijepisa grbovnica (HR HDA 886), zbirka Grbovi obitelji Hrvatske i Slavonije (HR HDA 887) te zbirke otisaka pečata (HR HDA 912). U sklopu zbirke grbovnica nalazi se grbovnica Rudolfa II. izdana Jurju Mesariću i njegovim sinovima, te njegovom šurjaku Martinu Tonkoviću de Letovanić.

Povelju kojom je Rudolf II. podijelio plemstvo i grb Jurju Mesariću, njegovim sinovima te njegovom šurjaku Martinu Tonkoviću de Letovanić i šurjakovom sinu, izdana je 21.4.1578. godine u Pressburgu. Opis grba glasio bi: u modrom štitu na zelenoj podlozi turska glava probodena zlatnom strijelom. Na štitu zatvorena rešetkasta kaciga s kraljevskom krunom iz koje raste modra ruka koja drži zlatnu strijelu, oboje okrenuti udesno. Plašt je crveno-bijeli te crveno-zlatni.

Scutum grbovnice glasi: *Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris in cuius fundo collis viridis caputque Turcicum propria abrepta transfovatum sagitum haeuere cernitur. Scuto incumbentem galeam militarem apertam regio diademate brachium humanum ceruleo colore vestitum sagitam gerens proferente ornatum. A summitate vero sive cono galeae lamnisciis seu teniis hinc rubri et albi, illinc similiter rubri et aurei colorum in scuti [?] de fluentibus illudque decenter adornantibus...* (Štit naravno vojnički uspravan plave boje u čijem je dnu zeleno polje i odrubljena turska glava probodena strijelom. Nad štitom stoji

⁶⁵ Bojničić 1899, taf. 63.

otvorena vojna kaciga s kraljevskom krunom čiji ukras čini rastuća ljudska ruka modre boje ruha sa strijelom. S vrha kacige skutovi i vrpce ovdje crvene i bijele, tamo također crvene i zlatne boje, teku ukrašavajući ga s obje strane...).

Slika 10. Grb Jurja Mesarića i Martina Tonkovića de Letovanić

4. Grbovi koji se nalaze ili su se nalazili u fizičkom obliku na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije

Unatoč velikom broju plemićkih obitelji koje su u određenom trenutku prebivale ili držale posjede na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije, sačuvano je jako malo izravnih svjedočanstava o njihovim grbovima. U ovom poglavlju prikazat će se grbovi koji su u nekom obliku pronađeni na prostoru županije ili se čuvaju u arhivskim ustanovama s prostora županije.

4.1. Sačuvani grbovi obitelji Erdődy

Državni arhiv u Sisku u sklopu zbirke najstarijih isprava, osim u prethodnom poglavlju izložene dvije grbovnice, sadrži i određeni broj isprava koje su ovjerene pečatima koji su u određenom broju slučajeva i sačuvani. U prostorno-vremenski okvir ovog rada ulaze dvije takve isprave.

Starija pripada Arhivu obitelji Zebić koji nosi oznaku HR-DASK-279, a sama isprava uvedena je pod oznakom II/a5. Zebići su bili obitelj slobodnjaka iz Starog Broda koji su se krajem 17. stoljeća pismeno potužili grofu Erdődyju, na što im on odgovara spomenutom ispravom datiranom u 1687. godinu. Na ispravi je pri dnu u crveni vosak utisnut pečat s grbom grofa Nikole III. Erdődyja koji je usprkos vremenu vrlo dobro očuvan te se sam grb jako dobro raspoznaje. Otisak grba je eventualno prekriven papirom kako bi se izbjeglo lomljenje voska. Budući da se radi o pečatu bez šrafrura, same boje grba nisu nam poznate, ali tome se lako doskoči jednostavnim uspoređivanjem s nekim drugim prikazom u boji grba Nikole III. Erdődyja.

Grb u pitanju je grofovski grb obitelji Erdődy, a njegov opis glasi: kvadrirani štit sa srcem štita – u 1. polju u zlatnom crni raskriljeni okrunjeni orao; u 2. i 3. polju u modrom između dvije valovite srebrne grede dvije zlatne šesterokrake zvijezde; u 4. polju u zlatnom obrambeni zid naravne boje s otvorenim vratima i nazupčanom kulom s dva prozora; srce štita – u crvenom polju iz zlatne polovice kotača raste smeđi jelen. Nad štitom tri okrunjene kacige – iz krune prve između crnog i crvenog nojevog pera raste oklopljena mišica okrenuta ulijevo koja drži mač; na kruni druge stoji crni raskriljeni okrunjeni orao; iz krune treće između modrog i crvenog nojeva pera raste oklopljena mišica okrenuta udesno koja drži crveno-zlatnu zastavicu. Plaštevci su crno-zlatni i modro-crveni.

Slika 11. Grb Nikole III. Erdődyja

U sklopu Arhiva obitelji Prisek pod oznakom II/a3 nalazi se isprava iz 1691. godine. Ispravu čini latinski prijepis glagoljske listine (koja izvorno potječe iz 1565. godine) te je napisana 16. VII. 1691. godine u Moravči, a godinu dana kasnije 4. XI. 1692. potvrđena je u Jaski. Na ispravi se nalazi, utisnut u crveni vosak, pečat s grbom grofa Aleksandra Erdődyja te drugi pečat koji je dodan 1692. godine i nije ga moguće razaznati. Otisak pečata s grbom grofa Erdődyja većim dijelom je oštećen, no vidljivi elementi bez imalo sumnje ukazuju da se radi o grofovskom grbu Erdődyja. Elementi grba koji se naziru su dijelovi drugog i četvrtog polje kvadriranog štita, koji sadrže dvije šesterokrake zvijezde između dvije valovite grede, odnosno obramnebi zid s otvorenim vratima i nazupčanom kulom.

Slika 12. Grb Aleksandra Erdődyja

4.2 Sačuvani grbovi obitelji Zrinski

U selu Zrin, nekadašnjem prvom sjedištu obitelji Zrinski, nalazi se ruševna franjevačka crkva Sv. Margarete u kojoj je sahranjen Nikola III. Zrinski u prvoj polovici 1534. godine. Njegovo posljednje počivalište bilo je označeno vrlo bogato ukrašenom nadgrobnom pločom koja je kasnije bila premještena i uzidana iznad portala iste crkve, da bi na posljetku bila sklonjena u franjevačku crkvu u Hrvatskoj Kostajnici.⁶⁶ Na nadgrobnoj ploči nalazi se blago stilizirani prikaz grba Zrinskih. Samoj ploči nedostaje donji dio koji je vjerojatno otklesan, dok je sačuvani dio ploče raspuknut na dva dijela. U veći štit koji na svome dnu prelazi u vitice, umetnut je manji štit u kojemu se nalaze dva paralelna orlova krila Zrinskih. Nad štitom se nalazi turnirska kaciga iz koje raste raskriljeni zmaj. Zanimljivo je za primjetiti kako su i štit i kaciga okrenuti u krivu, heraldičku lijevu stranu.

Slika 13. Nadgrobna ploča Nikole III. Zrinskog iz 1534. godine⁶⁷

⁶⁶ Mirnik 2007, 35-36.

⁶⁷ Slika preuzeta iz Mirnik 2007, 36.

Osim spomenute nadgrobne ploče, Zrinski su ostavili velik trag u obliku novca koji su zahvaljujući rudnicima, pogotovo onom u Gvozdanskom, te posebnim privilegijima o vađenju rude te kovanju novca, kovali u 16. stoljeću. Kovnicu novca u Gvozdanskom štitila je utvrda u istom mjestu te možemo sa sigurnošću pretpostaviti da je kovnica funkcionirala do neposredno pred pad Gvozdanskog i zrinskog Pounja. Nakon oslobođanja od osmanske vlasti, od 18. stoljeća pokušavalo se ponovno pokrenuti kovnicu s promjenjivim uspjehom. O Gvozdanskom, kovnici, utvrdi i novcu Zrinskih, pisali su mnogo Ivan Mirnik,⁶⁸ Milan Kruhek,⁶⁹ a jedan od najdetaljnijih prikaza novca Zrinskih pružio je Tomislav Bilić u monografiji o pronađenom novcu u Bukovi.⁷⁰ Iako do sada niti jedan primjer novca Zrinskih nije pronađen na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije, kovnica Zrinskih u Gvozdanskom jedan je od značajnijih oblika heraldičke baštine ovog kraja budući da se baš ovdje kovao, danas vrlo vrijedan, novac s heraldičkim motivom Zrinskih. U slučaju kovanica s prikazom grba Zrinskih, javile su se tri inačice grba Zrinskih. Znatan dio kovanica sadrži uobičajeni grb Zrinskih do polovice 16. stoljeća – uspravnu dvostruku orlovu kreljut, s kacigom iz čije krune raste zmaj. Rijedi su prikazi kvadriranog grba u kojemu 1. i 4. polje sadrži dvostruku orlovu kreljut, dok 2. i 3. sadrže ukrštene rudarske čekiće. Oko polovice 16. stoljeća javlja se i novi grb Zrinskih u nešto neobičnoj inačici – kvadriran štit u kojemu je 1. i 4. polje stari grb Zrinskih, dok se u 2. i 3. polju nalazi grb Ernušta.

---

⁶⁸ Mirnik, Ivan. 1991. „Kovnica novca u Gvozdanskom“; 1992. *Srebra Nikole Zrinskog: gvozdanski rudnici i kovnica novca.*; 1998. „Kovnica novca knezova Zrinskih u Gvozdanskom“; 2002. „Nacrt arheološke topografije kostajničko-dvorskoga kraja“; 2007. „Nacrt arheološke topografije kostajničko-dvorskoga kraja“.

⁶⁹ Vidi fusnotu br. 18.

⁷⁰ Bilić, Tomislav. 2010. *Ostava srebrnog novca 15. i 16. st. iz Bukove kod Virovitice.*

Slika 14. Stari grb Zrinskih s groša iz 1527. godine⁷¹

Slika 15. Grb Zrinskih na taliru iz 1533. godine⁷²

⁷¹ Slika preuzeta iz Mirnik 2007, 27.

⁷² Slika preuzeta iz Mirnik 2007, 27.

4.3. Sačuvani grb obitelji Roh de Deche

Jedan od najstarijih sačuvanih prikaza grba na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije, nalazi se u zbirci kamenih spomenika Hrvatskog povijesnog muzeja pod inventarnim brojem 6811. Radi se o grbu obitelji Roh de Deche s nadgrobne ploče Ivana Roha de Deche koji se izvorno nalazio u crkvi sv. Marije Snježne u Kutini.⁷³ Nadgrobna ploča je naknadno premještena u zagrebačku katedralu. Sam grb nije u potpunosti čitljiv, naime ploča je raspuknuta na dva dijela te izlizana vjerojatno dugogodišnjim hodanjem što je rezultiralo i time da se natpis na rubnom dijelu ploče gotovo ne razabire. Dubravka Peić Čaldarević predlaže Bojničićev opis grba iako nije sasvim sigurno odgovara li izgled grba s nadgrobne ploče kasnijem prikazu grba s pečata kojeg Bojničić iznosi kao grb obitelji Roh de Deche. *Kvadriran štit: 1. tri šesterokrake zvijezde 1:2; 2. iznad polumjeseca (capasti) križ; 3. ljiljan; 4. greda; u nakitu kaciga iz koje raste ptičje krilo, a preko njega kosa greda.*⁷⁴

Slika 16. Grb obitelji Roh de Deche⁷⁵

⁷³ Peić Čaldarević 2005, 81.

⁷⁴ Peić Čaldarević 2005, 81.

⁷⁵ Slika preuzeta iz Brajković 1995, 139.

5. Plemićke obitelji s posjedima na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije i njihovi grbovi

U nastavku će biti izloženi podaci o plemićkim obiteljima, te njihovim grbovima, koji su živjeli ili držali posjede na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije u razdoblju između 13. i kraja 17. stoljeća. Lociranje posjeda obitelji izvršeno je u velikom broju slučajeva pomoću interaktivne karte Pála Engela *Hungary in Late Middle Ages*. Podaci o grbovima te njihove slike preuzeti su iz Bojničićevog DAKS, budući da za znatan broj obitelji autor ovog rada nije uspio pronaći izvornike na temelju kojih je Bojničić bazirao svoje reprodukcije grbova, dok u ostalim slučajevima poput grbova poznatih s pečata, otisci pečata nisu dovoljno raspoznatljivi da bi poslužili kao ogledni primjer grba pojedine obitelji.⁷⁶

5.1. Obitelj Alapić

Alapy su ugarska plemićka obitelj koja po svome preseljenju u Slavonsko kraljevstvo postaje poznata kao Alapići. Svoj uspon na prostoru Slavanskog kraljevstva počinju s Baltazarom Alapićem koji obnaša čast bana Jajačke banovine i podbana Slavonije. Njegovi matični posjedi na području Slavonske kraljevine postaju Veliki i Mali Kalnik.⁷⁷ Ivan Korviš daruje predij Vratečko koji je pripadao Topuskoj opatiji Baltazaru Alapiću te nakon izumiranja Slunjske grane Frankopana, dio njihovih posjeda drže i Alapići.⁷⁸ Za Ivana Alapića, obitelj se našla u sporu s Topuskom opatijom oko posjeda u Vratečkom te je i sam kralj naredio da se posjed vrati opatiji, no nije sigurno je li se to dogodilo budući da se još 1580. godine posjed u pitanju spominje kao dio vlasništva obitelji.⁷⁹ Najpoznatiji član obitelji bio je Gašpar Alapić, hrvatsko-slavonski ban, sudionik bitke kod Sigeta te jedan od gušitelja seljačke bune 1573. godine. S njegovom smrću izumire obitelj Alapić.

---

⁷⁶ Unatoč tome, znatan broj grbova plemićkih obitelji nalazi se sačuvano u obliku otisaka pečata u zbirci dokumenata AHAZU, zbirci otisaka pečata (F-912) HDA, pojedinim obiteljskim fondovima HDA te u zbirkama *Acta Nobilitaria* u sklopu županijskih fondova Zagrebačke i Križevačke županije u HDA.

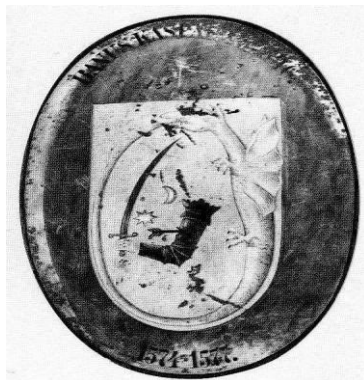
⁷⁷ Brajković 1995, 61.

⁷⁸ Općina Lekenik, „Povijest naselja Općine Lekenik“, posjećeno 10.08.2012., <http://www.lekenik.hr/tekst/47/>; Adamček 1969., 287.; Adamček 1976, 20, 46, 114, 118, 156, 166, 191, 230, 254, 267, 281.

⁷⁹ Švab 1983, 51; Švab 1983, 50-51.

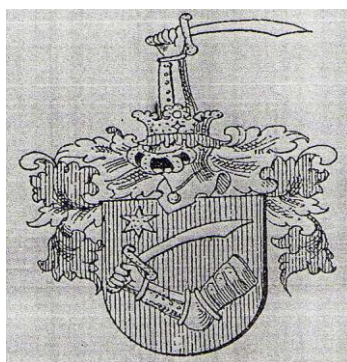
Grb obitelji Alapić

Brajković u *Grbovi, grbovnice, rodoslovlja* donosi prikaz grba Gašpara Alapića izrađenog početkom 20. stoljeća. Izgled grba: *U crvenom štitu savinuta ruka u oklopu probodena u nadlaktici crnom strelicom drži sablju sa zlatnom drškom; sablju lijevo prate zlatna osmokraka zvijezda i polumjesec; zlatni krilati zmaj koji ujeda vlastiti rep okružuje unutarnji rub štita.*⁸⁰

Slika 17. Grb Gašpara Alapića⁸¹

Sljedeći grb nalazi se u DAKS: U crvenom savinuta oklopljena ruka drži sablju krivošiju sa zlatnom drškom, u gornjem desnom uglu štita stoji šestokraka zlatna zvijezda. Ukras kacige je uspravljena oklopljena podlaktica koja drži sablju. Plašt je crveno-srebreni.

Slika 18. Grb obitelji Alapy de Nagy-Kemlek⁸²

⁸⁰ Brajković 1995, 61.

⁸¹ Brajković 1995, 61.

⁸² Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 2.

5.2. Obitelj Babonić, odnosno Blagajski

Babonići su hrvatski plemićki rod s prostora Pokuplja, Pounja i Banovine, u čijoj su povijesti igrali nemalu ulogu u razdoblju od najkasnije XIII. do XVI. stoljeća kada su, kao i mnoge druge plemićke obitelji gubeći posjede zbog Osmanlija, bili primorani da iste napuste i potraže sigurniju budućnost na prostorima udaljenima od krajeva pod osmanlijskom ugrozom. Posjedi Babonića obuhvaćali su prostor južno od rijeke Kupe, između današnjih Karlovca i Siska,⁸³ a za vrijeme svoje najveće moći držali su i srednjovjekovne županije koje se danas nalaze u sastavu Republike Bosne i Hercegovine.

Na južnom obronku današnje Zrinske gore, nalazi se matični posjed obitelji Babonić s pripadajućom utvrdom Gorička u nekadašnjoj Gorskoj županiji, koji se danas pak nalazi u naselju Gorička, nedaleko općine Dvor. S postupnim jačanjem, Babonići će nastojati proširiti svoje posjede i utjecaj na tok rijeke Une budući da je Pounje u srednjem vijeku predstavljalo jedan od najvažnijih prometnih pravaca koji je spajao srednjovjekovnu Slavoniju sa srednjovjekovnom Hrvatskom, odnosno Dalmacijom. Drugi razlog početnom gravitiranju prema Pounju je taj što je sjeverne obronke Zrinske gore držalo u svojim posjedima šest rodova Gorske županije, a područje od Zrinske gore do Save i Kupe zagrebački biskupi, kaptol i crkveni redovi templari te cisterciti.⁸⁴

Sljedeći posjedi stečeni na području današnje Sisačko-moslavačke županije jesu Grđen (Gergyen) i Bojna (Boyna) koje Vodička grana dobiva u zamjenu za Vodičevo od bana Rolanda.⁸⁵ Zbog nezadovoljstva jednoga od braće Babonića, postignut je novi dogovor prema kojemu Vodice braća zamjenila za posjede Stojmerić, Deronicu i Bojnu, od kojih se osim Bojne na području današnje Sisačko-moslavačke županije vjerojatno nalazio posjed Deronica.⁸⁶

Gorička grana sredinom 13. st. širi svoje posjede na teritorij srednjovjekovne Goričke županije, ali i na područje Pounja u kojemu Dionizije I. postaje župan Pssetske županije⁸⁷ te je ujedno prvi iz roda Banonića koji drži čast bana Slavonije. Osim na Goričku i Pssetsku županiju, Babonići se šire i na Podgorsku županiju.

U drugoj polovici 13. stoljeća, Babonići su stavljeni pred prvu kušnju u obliku sukoba s dvije utjecajne plemićke porodice, Gisingovcima i Gut-Keledima. U prvoj etapi sukoba

---

⁸³ Antoljak 1983, 306.

⁸⁴ Kekez 2012, 37.

⁸⁵ Kekez 2012, 52.

⁸⁶ Kekez 2012, 52.

⁸⁷ Kekez 2012, 54.

ubijen je sam ban Joakim Pektar iz porodice Gut-Keleda, nakon čega Babonići vođeni Stjepanom IV. ostvaruju prevlast te prisiljavaju porodice Gisingovaca i Gut-Keleda na sklapanje mira. Tim mirom iz travnja 1278. godine Babonići dobivaju u posjed tvrdi grad Stjeničnjak te upravu nad objema Psetskim županijama, Drežničkoj županiji, Gajskoj županiji, Novigradskoj županiji te, za potrebe ovog rada vrlo značajno, Gorsku županiju i naselje Petrinju.⁸⁸

Sredinom druge polovice 13. stoljeća Babonići dodatno proširuju vlastite posjede u Gorskoj županiji kupovinom posjeda ostalih manjih plemićkih rodova, poglavito šest rodova Gorske županije, čime okrupnjavaju vlastite posjede na Zrinskoj gori sve do rječice Maje.⁸⁹ O moći Babonića pred izmak stoljeća svjedoči i to da Stjepan IV. postaje banom čitave Slavonije,⁹⁰ a uskoro banom postaje i Radoslav I.⁹¹

Za vrijeme smjene dinastije Arpadovića i dinastije Anžuvina na ugarskohrvatskom prijestolju, poput Šubića Bribirskih, i Babonići će vještim balansiranjem između dva glavna pretendenta na prijestolje, Andrije III. i Karla Martela (odnosno Karla Roberta nakon smrti Karla Martela), steći mnoge nove posjede i povlastice. Kekez tako navodi da je Stjepan IV. favorizirao Andriju III., a Radoslav I. je nastojao što duže ostati neopredjeljen.⁹² Za potrebe ovog rada značajno je što Andrija III. kako ne bi zaostao s darivanjima naspram svoga suparnika, potvrđuje Radoslavu I. baštinsko pravo na posjede Vrbas, Glaž, Petrinju, Vinodol, Želinu, Okić, Podgorje i Samobor.⁹³ Sljedeće vijesti o posjedima s prostora današnje Sisačko-moslavačke županije o kojima povijesna vrela govore su posjed Hrastovica oko kojeg se ban Radoslav I. sporio sa zagrebačkim biskupom te neka zemlja u Drozgometu (kraj rječice Maje) koju Stjepan IV. kupuje.⁹⁴ Do konačnog rješavanja pitanja smjene dinastija na ugarskom prijestolju, Babonići će još nekoliko puta ishoditi priznavanje svih prava i posjeda. Tijekom vremena, bivša rodovska središta Vodičevo i Gorička gube na važnosti te glavna utvrda u Gorskoj županiji postaje grad Zrin.⁹⁵

Nakon slamanja samovolje velikaša u Ugarskoj, Karlo Robert usmjerava svoju politiku prema kraljevstvima Slavoniji, Hrvatskoj i Dalmaciji. Uz pomoć bana Ivana I. Babonića, ugarsko-hrvatski kralj slama otpor Gisingovaca. Kao nagradu, daruje Ivanu I.

---

⁸⁸ Kekez 2012, 61.

⁸⁹ Kekez 2012, 68.

⁹⁰ Kekez 2012, 70-71.

⁹¹ Kekez 2008, 69.

⁹² Kekez 2008, 69.

⁹³ Kekez 2012, 79.

⁹⁴ Kekez 2012, 83.

⁹⁵ Kekez 2008, 75.

utvrde i posjede Moslavinu, Bršljanovac, Položnicu, Međurić te trgovišta Gornju i Donju Gračenicu.⁹⁶ Iako ban Ivan I. Babonić tada postaje ban Slavonije, Hrvatske i Dalmacije, vrhunac obitelji nije dugo trajao, naime nedugo zatim kralj Karlo Robert odlučuje se obračunati i s Babonićima. Prvo smjenjuje Ivana I. s banske časti, a zatim počinje i postupno oduzimati posjede Babonića čime počinje polagani pad moći i utjecaja te obitelji. Iste godine Babonići gube i vlastelinstvo Zrin te bivaju polako izgurivani sa svojih posjeda i političke pozornice te će se „njihovi posjedi i domena njihova utjecaja svesti samo na Pounje i uži prostor Gorske županije“.⁹⁷

Usprkos tome što je većina posjeda onih Babonića koji su se odlučili izravno suprotstaviti kralju oduzeta, preostao je dio posjeda u rukama Dujma Babonića i Pavla Babonića koji će prema svojim sjedištima nositi pridjevke „Blagajski; od Blagaja“ te „od Krupe“. Dujam Blagajski uspio je sačuvati te čak proširiti svoje posjede zahvaljujući tome što se je za razliku od ostatka roda priklonio kralju Karlu Robertu te njegovom nasljedniku.⁹⁸ Sredinom druge polovice 14. stoljeća Blagajski pokušavaju povratiti i steći nove posjede na području Gorske županije,⁹⁹ što im ne uspjeva u cjelosti jer se od sredine prve polovice 14. stoljeća na vlastelinstvu Zrin nalazi ogranak Šubića Bribirskih, sada zvani Zrinski, s kojima se Blagajski otad nerijetko sukobljavaju.¹⁰⁰

1382. godine, umire Pavao od Krupe te se zajedno s njim gasi njegova grana Babonića od Krupe.¹⁰¹ Glavna uloga unutar roda prelazi Blagajskima koji će slijediti politiku svog prethodnika Dujma te ubuduće stajati na kraljevoj strani u njegovim sukobima s velikašima te će između ostaloga stati na stranu Žigmunda Luksemburškog, Matije Korvina te Vladislava II. Jagelovića.¹⁰² Posjedi i težište moći za vremena Babonića Blagajskih sele se gotovo potpuno na posjede u Pounju i oko rijeke Sane te manjim dijelom oko gornjeg toka rijeke Gline.¹⁰³

Od kraja 15. stoljeća povijest knezova Babonića Blagajskih na prostoru srednjovjekovnog Ugarsko-hrvatskog kraljevstva obilježavaju stalne borbe s Osmanlijama pred čijim nadiranjem ne uspjevaju sačuvati svoje posjede. 1546. godine kupuju posjede u

---

⁹⁶ Kekez 2012, 113.

⁹⁷ Kekez 2012, 136.

⁹⁸ Kekez 2012, 136.

⁹⁹ Kekez 2012, 152-154.

¹⁰⁰ Kekez 2012, 147., 154.

¹⁰¹ Kekez 2012, 155.

¹⁰² Antoljak 1983, 309.

¹⁰³ Kekez 2012, 170.

Kranjskoj, gdje dobivaju potvrdu novog grba i austrijskog plemstva te nakon gubitaka gotovo svih starih posjeda na kraju se tamo i preseljavaju.¹⁰⁴

Grb Babonića, odnosno Blagajskih

Jedno od najranijih historičarskih djela koje se bavilo Babonićima, a da sadrži prikaz, odnosno pokušaje rekonstrukcije njihovih grbova je djelo Ljudevita Thalloczyja *Historička istraživanja o plemenu goričkih i vodičkih knezova: sa 13 slika u tekstu* iz 1897. godine. Ivan Bojničić u prvom izdanju svoga djela *Der Adel von Kroatien und Slavonien* donosi dva grba Babonića Blagajskih, s time da prvi grb pogrešno pripisuje njima iako se radi o grbu obitelji Orsini. U drugom nadopunjenom izdanju donosi tri nova primjera grba Babonića, koje ovaj put temelji na pečatima iz 13. i 14. stoljeća zahvaljujući prethodno spomenutom Thalloczyjevom radu. Daleko najopširniji i najdetaljniji pregled razvoja grba Babonića kroz povijest donosi Hrvoje Kekez u svojoj disertaciji *Plemićki rod Babonića do kraja 14. stoljeća*. U poglavlju „3.3.2. Grb“¹⁰⁵ donosi vlastite rekonstrukcije svih do sada poznatih primjera grba Babonića i Blagajskih, ali i uspješno opovrgava Thalloczyjevu tvrdnju da su Babonići preuzeli element lava s grba Ursinija te zaključuje kako su osnovni grb Babonića – do uvođenja novih heraldičkih elemenata - činile lijevokose grede te rastući propeti lav. Uvođenje novih elemenata i pokušaj povezivanja s goričko-tirolskim grofovima Ursinijima, Kekez smješta u 15. stoljeće kada na grbovima Blagajskih element lava biva zamijenjen heraldičkom ružom, dok se u 16. stoljeću u kvadrirani štit dodaje element medvjeda. Grbovnicom cara Maksimilijana II. 1571. godine, Blagajski bivaju primljeni u austrijsko plemstvo te dobivaju novi grb, koji se u nekim kasnijim prikazima razlikuje od izvornika tek u detaljima.

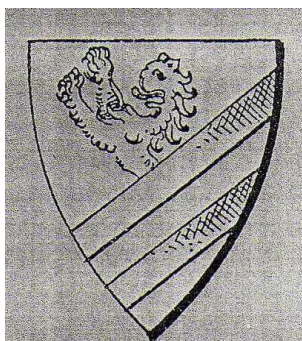
Osnovni grb Babonića – četiri lijevokose grede iz kojih raste propeti lav. Grb Blagajskih – štit horizontalno razdijeljen, gore ruža, dolje šest lijevokosih greda. Grb Blagajskih iz 1571. godine - kvadrirani štit, u 1. zlatnom polju uspravni stupajući medvjed okrenut ulijevo naravne boje sa srebrnim buzdovanom u lijevoj prednjoj šapi; u 2. i 3. srebrnom polju tri crvene i dvije srebrne lijevokose grede s rascvjetalo ružom u gornjem desnom kutu; u 4. crnom polju gledajući u desno, uspravni stupajući zlatni lav sa sabljom krivošijom uzdignutom iznad glave u prednjoj desnoj šapi. Nad štitom dvije turnirske kacige. Iznad prve kacige, uspravni crni medvjed gledajući u lijevo, u prednjoj desnoj šapi drži

---

¹⁰⁴ Kekez 2012, 177.

¹⁰⁵ Kekez 2012, 212-224.

srebrni buzdovan i kapu s plavim paunovim perom. Iznad druge kacige, okrunjeni uspravni zlatni lav, stupajući u desno, u lijevoj ruci koplje sa stijegom u kojemu se na srebrnoj gredi u crvenoj podlozi nalazi stari ugarski grb, a u desnoj sablja krivošija podignuta iznad glave. Plašt je srebrno-crvene, odnosno zlatno-crne boje.

Slika 19. Osnovni grb Babonića (pečat Petra od Krupe iz 1336. godine)¹⁰⁶

Slika 20. Grb Blagajskih (Kekezova rekonstrukcija pečata Stjepana Blagajskog iz 1527. godine)¹⁰⁷

Slika 21. Grb Blagajskih iz 1571. godine (Kekezova rekonstrukcija)¹⁰⁸

¹⁰⁶ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 155.

¹⁰⁷ Slika preuzeta iz Kekez 2012, 223.

5.3. Obitelj Bakač, odnosno Erdődy

Plemićka obitelj Erdődy potječe od stanovitog Franje Bakolza, kmeta na posjedu Erdőd u današnjoj Rumunjskoj.¹⁰⁹ Njegovi potomci Bakači 1459. godine primaju ugarsko plemstvo te uzimaju pridjevak „de Erdőd“. Za hrvatske prilike interesantan je Toma Bakač de Erdőd, ostrogonski nadbiskup koji je osim toga vršio i službu državnog kancelara zbog čega postaje jedna od najmoćnijih osoba u kraljevstvu, što bi moglo baciti dodatno svjetlo na njegovo darivanje od strane ugarsko-hrvatskog kralja Vladislava II. Jagelovića 1493. godine, čime Toma postaje vlasnikom brojnih posjeda u tadašnjem Slavonskom kraljevstvu.

Naime, nakon smrti Stjepana Čupora Moslavačkog, posljednjeg od svoje loze, kralj Vladislav II. koristi svoje kraljevsko pravo i Čuporove posjede (iako ih je on oporučno ostavio određenim crkvama i samostanima u Moslavini) daruje Tomi.¹¹⁰ Marko Bedić u svome članku *Moslavina od XII-XVI stoljeća* donosi hrvatski prijevod originalnog teksta darovnice u kojemu se navode sljedeća mjesta: tvrđava Jelengrad, grad Moslavina s posjedom, Podgradska, Otočec, Peščenica, Vrtlin, Lokavec, Lipje, Sitovo selo, Goznica, Bok, Bekšince, Borhov zdenac, Glogovo, Tomaševce, Kresince, Kusekovo, Vičić, Pečin vrh, Slobodicu, Brezovu, Sobodu, Brestovac, Glogovo, Egidovinu, Mikotince, Obsevo, Kalinu, Prečanac, Cirkvinicu, Mreznu, Kosovac, Marijaševac, Česmansku ves, Medjpolje, Bradino selo, Pečevac, Lahnišće, Jazoplovo, Prečno, Prerovec, Loka, Trebarjevo, Martinska Ves, Mahovo, Svetuš, Zamlačje, Jazvina, Hrastelnica, Železno, Obedica, Pusja, Botovec, Kraljevec, Cerkinica vrh, Padjininci, Krozak, Logomerje, Prerovin, Dubrovčak, Ljubljana i Lazina, Gračenica, Svi Sveti, Marijino, Sv. Jelena, Pognyo, Zedininci, Balatinci, Pribale, Ramašindol, Vrhovine, Česenska ves i Dijakovec.¹¹¹ Iz transkripcije je vidljivo da u posljednjem desetljeću 15. stoljeća obitelj Bakač stječe prve posjede na prostoru današnje Hrvatske, odnosno prostora današnje Sisačko-moslavačke županije (posjedi na prostoru Moslavine te Sisačke Posavine). Agneza Szabo navodi kako je nadbiskup Toma Bakač 1504. godine dodatno proširio svoje posjede kroz ugovor s Andrijom Heningom na područje između Kupe i Zagreba.¹¹²

Stečene posjede Toma ostavlja sinovima svoga brata Nikole. Otprilike u to isto vrijeme, vodstvo ove grane Bakača (budućih Erdődyja) preuzima Nikolin sin, Petar I. Upravo

---

¹⁰⁸ Slika preuzeta iz Kekez 2012, 224.

¹⁰⁹ Szabo 2002, 147.

¹¹⁰ Bedić 1992, 35.

¹¹¹ Bedić 1992, 35.

¹¹² Szabo 2002, 147.

u njegovim rukama nalazi se i Moslavina, a nakon Tomine smrti i ostali najvažniji posjedi. 1512. godine, Petar I. dobiva barunat i mijenja prezime koje sada glasi Erdődy te uzima pridjevak „de Eberaw“, odnosno „de Monyorókerék“, no već 1516/16. godine u izvorima je zabilježeno slučajeva da je kao pridjevak koristio i „de Monoszlo“.¹¹³ Tijekom promjene dinastija na ugarsko-hrvatskom prijestolju sredinom prve polovice 16. stoljeća, Petar I. te njegov brat, zagrebački biskup Šimun, pristaju uz Ferdinandovog protukandidata, Ivana Zapolju, koji uzdiže Šimuna na bansku čast.

Već drugom polovicom 15. stoljeća Osmanlije prodiru u hrvatske povijesne zemlje, a prve provale na posjede Erdődyja padaju u 1545. godinu kada glava ovog ogranka roda postaje Petrov sin, Petar II., koji sredinom stoljeća dobiva i bansku čast.¹¹⁴ Zbog svojih zasluga u vojevanju, Petru II. biva dodijeljena nasljedna grofovska čast te se tada događa i promjena u grbu Erdődyja.¹¹⁵ Daljnu povijest porodice do konca 17. stoljeća obilježavat će pojedinci koji će se isticati u vojevanju protiv Osmanlija. Osim toga, Erdődy su nastojali što kupnjom, a što ugovorima o nasljeđivanju i zamjeni dobiti čim više posjeda udaljenih od predjela koji su se našli pod osmanskim ugrozom. Sredinom 16. stoljeća pod osmansku vlast pada utvrda i posjed Moslavina te ostali posjedi Erdődyja u okolini Moslavine, odnosno Moslavačke gore.¹¹⁶

Borbu protiv osvajača preuzimaju Petrovi sinovi, Toma II. i Petar III.. Posebno se istaknuo Toma II. koji biva imenovan banom te dobiva tvrđavu Varaždin s posjedom i nasljednu župansku čast u Varaždinskoj županiji. Najvažnije dostignuće Tome II. Erdődyja je sudjelovanje s banskom vojskom u pobjedi nad Osmanlijama pod kaptolskim kaštelom kraj Siska 22. lipnja 1593. godine, za koju je u historiografiji uvriježno mišljenje da je označila bitan preokret u dugotrajnim borbama s Osmanlijama.¹¹⁷ Do kraja 16. stoljeća Erdődy uspjevaju povratiti dio svojih moslavačkih imanja (od kojih je najznačajnija Moslavina), no dio ipak ostaje u osmanskim rukama.

Tomin brat Petar III. kratko vrijeme je držao položaj kapetana Kraljevstva. Za braće Tome II. i Petra III. dijeli se loza Erdődyja na ugarsku (Tomini potomci) i hrvatsku granu (Petrovi potomci). Ugarskoj grani pripadao je Sigismund Erdődy, hrvatski ban i protivnik protestantizma za vrijeme reformacije i protureformacije.¹¹⁸ Istaknuti pripadnik hrvatske

---

¹¹³ Szabo 2002, 148-149; Radauš 1998, 54; Brajković 1995, 73.

¹¹⁴ Szabo 2002, 150-151.

¹¹⁵ Szabo 2002, 151; Radauš 1998, 68.

¹¹⁶ Bedić 1992, 36; Szabo 2002, 151.

¹¹⁷ Szabo 2002, 154.

¹¹⁸ Brajković 1995, 74.

grane u 17. stoljeću bio je Nikola III. Erdődy, hrvatski ban, koji je osim mnogih pobjeda protiv Osmanlija, postigao i konačno oslobađanje svih posjeda Erdődyja (među zadnjima od kojih je bilo kutinsko vlastelinstvo).¹¹⁹ Do kraja 17. stoljeća, osim oslobađanja starih posjeda i stjecanja novih u ugarskom dijelu kraljevstva, rod Erdődy se širi na prostor između donjeg Pokuplja i južnog ruba Turopolja, točnije na posjede Brežane, Cerja, Letovanića i Starog Brda.¹²⁰ Nesumnjivo je da se rod Bakača, kasnijih Erdődyja, od skromnih početaka razvio u jedan od najmoćnijih rodova Ugarsko-hrvatskog kraljevstva. Kao vlasnici mnogih posjeda na teritoriju današnje Republike Hrvatske, a time i prostora današnje Sisačko-moslavačke županije, rod Erdődy igrao je važnu ulogu u povijesnom razvoju tih prostora.

Grb Bakača, odnosno Erdődyja

Vjerojatno najraniju heraldičku obradu grbovlja obitelji Erdődy donosi Bojničić u svome djelu *Der Adel von Kroatien und Slavonien*. Bojničić prikazuje dva grba obitelji Bakač (1459. i 1489. godine) i tri grba obitelji Erdődy (najstariji poznati grb iz 1545. godine te dva grofovska grba, iz 1565. i 1580. godine). Brajković u djelu *Grbovi, grbovnice, rodoslovlja* donosi popisane sačuvane primjerke grbova Erdődyja koji se čuvaju u sklopu heraldičke zbirke Hrvatskog povijesnog muzeja. Primjerci vezani za Bakače, odnosno Erdődyje, sadrže šest gotovo istih grbova, izrađenih početkom 20. stoljeća oslikavanjem lima, dok se jedan primjerak grba nalazi na drvorezu iz 1700. godine.¹²¹ Isto djelo sadrži i prikaz tri grba koji se nalaze na kamenim spomenicima te su dio zbirke kamenih spomenika HPM, a pripadali su Tomi Bakaču Erdődyju, Ivanu Erdődyju i Tomi II. Erdődyju.¹²²

Izvorni grb te kasnije srce štita obitelji Bakač, odnosno Erdődy, čini propeti jelen okrenut u desno koji raste iz kotača. Jedine promjene kroz godine bile su u obliku promijenjene boje pojedinih elemenata štita (podloge, kotača, jelena) ili različitih ukrasa kacige te plašta.

---

¹¹⁹ Szabo 2002, 157.

¹²⁰ Općina Lekenik, „Povijest naselja Općine Lekenik“, posjećeno 10.08.2012., <http://www.lekenik.hr/tekst/47/>.

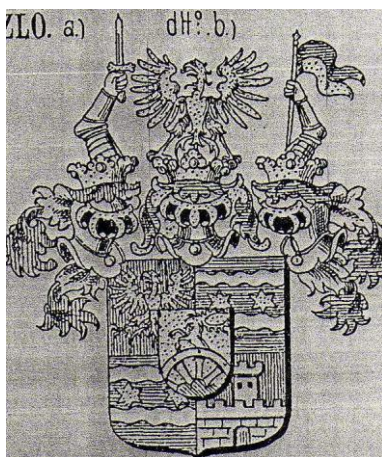
¹²¹ Brajković 1995, 73

¹²² Brajković 1995, 133-134.

Slika 22. Grb obitelji Bakač iz 1459. godine¹²³

Prilikom dodijeljivanja grofovske časti, Erdődy su dobili i novi grb koji na neki način reprezentira njihov dotadašnji uspon i moć. Štit je kvadriran sa srcem štita u kojemu na zelenom trobrijegu stoji polovica kotača iz koje raste propeti jelen. U 1. crvenome polju okrunjeni zlatni orao; u 2. i 3. modrome polju između dviju srebrnih valovitih linija dvije zlatne zvijezde jedna uz drugu; u 4. crvenome polju obrambeni zid naravne boje otvorenih vrata i nazupčanom kulom s dva prozora. Nakit štita čine tri okrunjene kacige s ukrasima. Iz krune prve kacige raste u lijevo okrenuta oklopljena ruka s mačem naravne boje i zlatnim štitnikom; na kruni druge stoji zlatni orao raširenih krila gledajući u desno; iz krune treće raste oklopljena ruka s kopljem s kojega se vijori modro-zlatni plamenac. Plaštevi su crveno-zlatni, crveno-srebreći te modro-srebreći.

Slika 23. Grofovski grb Erdődyja iz 1565. godine¹²⁴

¹²³ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 6.

5.4. Obitelj Banić od Lendave

Bánffy, odnosno Banići, plemićka je obitelj njemačkog podrijetla, koja svoje korijene vuče od grofa Haholda. Prve posjede stječu u Zaladskoj županiji, a zatim se šire na Šomodsku i Križevačku. Slavonski ban Stjepan I. od kralja dobiva posjed Lendavu prema kojem će Banići uzeti pridjevak „de Lendwa“. Banske časti obnašati će i njegovi potomci – Nikola, Stjepan II., Ivan I., Pavao I. U 16. stoljeću, osim virovitičkog vlastelinstva i časti nasljednog župana Virovitičke županije,¹²⁵ stječu preko Margarete Sekeljeve nakratko posjede Tituševinu, Blinju, Pračno i Staro selo u Zagrebačkoj županiji,¹²⁶ no gube ih nakon dolaska Habsburgovaca na ugarsko-hrvatsko prijestolje budući da su u borbama stali uz Ivana Zapolju.

Grb obitelji Banić od Lendave

U zlatnom crna bivolja glava s uspravnim rogovima naravne boje. Na štitu crveni križ. Čuvar štita je okrunjeni crni orao.

*Slika 24. Grb obitelji Banić de Lendwa*¹²⁷

---

¹²⁴ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 33.

¹²⁵ Švab 1983, 420.

¹²⁶ Klaić 1907, 190.

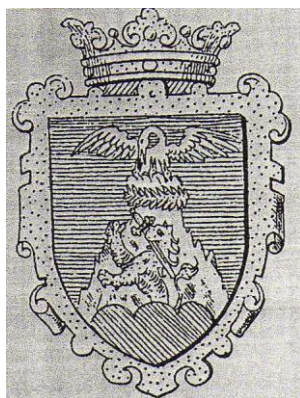
¹²⁷ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 7.

5.5. Obitelj Batthyány

Batthyáni su mađarska plemićka obitelj koja prve posjede na prostoru Slavenskog kraljevstva stječe početkom 15. st. u Križevačkoj županiji,¹²⁸ kada postupno dobivaju ulogu i u hrvatskoj povijesti. Na daljnje posjede u Križevačkoj, Varaždinskoj i Zagrebačkoj županiji Batthyány se šire zahvaljujući Baltazaru Batthyányju koji nasljeđuje posjede Ladislava Hermanffyja od Grebena. U prostorni okvir ovoga rada ulaze njegovi posjedi Latkovina s utvrdom i Koncovo.¹²⁹ Zbog osmanske ugroze, Batthyány postupno napuštaju posjede u Križevačkoj i Zagrebačkoj županiji te se usredotočuju na svoje Varaždinske i prekodravske posjede.

Grb obitelji Batthyány

Osnova grba obitelji Batthyány je u modrome štitu na zelenome trobrijegu planina naravne boje ispred koje iz trobrijega raste zlatni lav s mačem u ustima, a na vrhu planine u gnijezdu naravne boje pelikan raširenih krila kljunom razdire svoja prsa te krvlju hrani ptiće. Različite inačice grbova Batthyányja razlikuju se tek u broju i ukrasima kaciga te plaštevima.

Slika 25. Grb obitelji Batthyány¹³⁰

¹²⁸ Švab 1983, 529.

¹²⁹ Pálosfalvi 2012, 108.

¹³⁰ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 9.

5.6. Obitelj Berislavić Grabarski

U starijoj hrvatskoj historiografiji Berislaviće se smatralo plemićkom obitelji koja potječe iz srednjovjekovne Bosne te je pred Osmanlijama prebjegla u srednjovjekovnu Slavoniju, odakle se dodatno razgranala hrvatskim povijesnim prostorom.¹³¹ Nedoumice oko pitanja porijekla Berislavića razriješila je Marija Karbić svojom doktorskom disertacijom u kojoj je dokazala kako Berislavići potječu od roda bana Borića.¹³²

Za područje Sisačko-moslavačke županije značajan je ogranak Berislavića Grabarskih. Među matične posjede Grabarskih ubrajaju se Grabarje i Brod (na Savi).¹³³ Prvotno se šire na područje Požeške i Vukovske županije kupovinom posjeda ili primanjem istih od više instance, ali i poput Zrinskih, sastavljanjem ugovora o međusobnom nasljeđivanju s drugim plemićima.¹³⁴ Posjede u Zagrebačkoj županiji stječu kroz ženidbene veze, naime Franjo Berislavić preko svoje supruge Barbare prima sve posjede pokojnog despota Vuka Brankovića. Radi se o Bijeloj Stijeni, Totuševini i Komogovini s Gradušom.¹³⁵ Grabarski se ujedno šire i na određene posjede u Križevačkoj te Varaždinskoj županiji.¹³⁶

Zahvaljujući ženidbenim vezama s Brankovićima, Ivan Berislavić biva postavljen za srpskog despota 1504. godine, no naslov i s njime povezane posjede Berislavići gube već smrću njegova sina Stjepana kada izumire i ogranak Grabarskih. Od ostalih ogranka Berislavića vrijedi spomenuti Podvrške, Cerničke i Trogirske.¹³⁷ Za hrvatsku povijest najznamenitiji je Petar Berislavić, potomak trogirskog ogranka Berislavića, koji je za svoga života obavljao dužnost hrvatskog bana te se istakao u mnogim pobjedama nad Osmanlijama.

Grb obitelji Berislavić Grabarski

Bojničić i Karbić upozoravaju kako su sačuvani podaci samo o grbovima ogranka Berislavića Grabarskih te Cerničkih. Za potrebe ovoga rada izložiti će se samo grb Grabarskih, budući da su bili jedini ogranak Berislavića vezan za prostor današnje Sisačko-moslavačke županije.

---

¹³¹ Radauš 1983, 689.

¹³² Karbić 2005, 163-172.

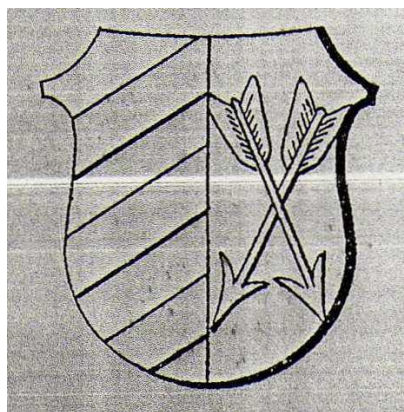
¹³³ Karbić 2005, 164.

¹³⁴ Radauš 1983, 689; Karbić 2005, 164-168.

¹³⁵ Karbić 2005, 168.; Adamček 1869, 189.

¹³⁶ Karbić 2005, 169-170.

¹³⁷ Za podjele roda vidi Hrvatski biografski leksikon, sv. „BERISLAVIĆI“; Karbić 2005.; Mesić 2007.

Slika 26. Grb Berislavića Grabarskih¹³⁸

Štit vertikalno raskoljen, s desne strane tri lijevokose grede, s lijeve strane dvije ukrštene strijele s vrhovima prema dolje.

---

¹³⁸ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 11.

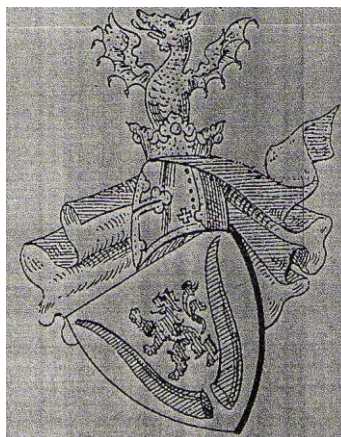
5.7. Obitelj Branković

Brankovići su srpska velikaška obitelj koja po ženskoj lozi potječe od Nemanjića. Matični posjedi obitelji nalazili su se na području Kosova. U prvoj polovici 15. stoljeća vladali su Srpskom despotovinom, dok od sredine stoljeća ostaju tek titularni despoti.

1471. godine Vuk Grgurević Branković nasljeđuje nominalnu titulu srpskog despota. Budući da su Osmanlije okupirali Despotovinu, većinu svog života proveo je boreći se protiv njih kao vojskovođa i kapetan u službi ugarsko-hrvatskog kralja Matijaša Korvina. Korvin mu daruje posjede u Slavonskom kraljevstvu zbog zasluga u borbi protiv Osmanlija, ali vjerojatno i zato kako bi srpskog despota učinio svojim vazalom. Vuk se vjenčao s Barbarom Frankopan, s kojom je držao posjede Tituševinu, Komogovinu, Bobovac i Kostajnicu.¹³⁹ Posjedi ostaju u rukama Brankovića sve do smrti despota Jovana.

Grb Brankovića

Bojničić u svome *Der Adel von Kroatien und Slavonien* donosi podatke o nekoliko grbova obitelji Branković, iako je osnovni izgled grba u stvari isti kroz sve inačice - u nakošenom srebrnom štitu između dvije modrih slonovih kljova stoji uspravan stupajuć crveni lav okrenut u desno. Nad štitom kaciga s krunom iz koje raste zlatni zmaj gledajući u desno. Plašt je modro-srebrne boje.

Slika 27. Grb Brankovića¹⁴⁰

¹³⁹ Hungary in the Late Middle Ages 2001, unosi: Bobovac, Kosztajnica, Komogovina; Karbić 2007, 76.; Klaić 1907, 189-191.

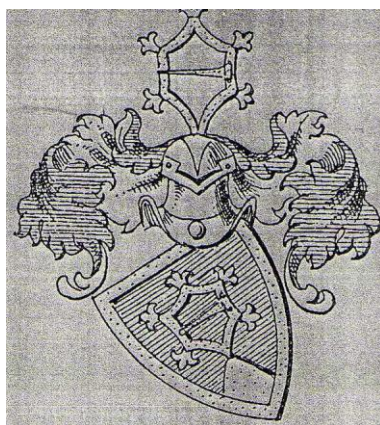
¹⁴⁰ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 16.

5.8. Obitelj Cudar

Cudari, odnosno Zudari, su plemićka obitelj ugarskog podrijetla s matičnim posjedima u Boršodskoj županiji koja krajem 13. stoljeća stječe posjede u Požeškoj županiji, a u 14. i 15. stoljeću posjede u Križevačkoj te Zagrebačkoj županiji. Pred kraj 14. stoljeća u vlasti obitelji Cudar našli su se posjedi vlastelinstva Gora – Čuntić, Mokrice, Gradec, Grabovac, Knezovo Polje te Petrinja.¹⁴¹ Koristili su pridjevke de Bulch/Bölch te de Olnod prema svojim najvažnijim posjedim. Najpoznatiji član obitelji bio je ban čitave Slavonije Petar Cudar. Obitelj se u muškoj grani gasi krajem 15. stoljeća.

Grb obitelji Cudar

Bojničić donosi opis i prikaz grba te opaske o nedosljednostima, odnosno o naknadnom otkrivanju tinktura štita.

Slika 28. Grb obitelji Cudar¹⁴²

U modrom polju, nakošenog štita zlatnog okvira, na zlatnom brijegu stoji šesterokutna zlatna kopča udubljenih stranica, čijih pet vrhova je ukrašeno polovicama ljiljana naravne boje. Ukras kacige je lik iz štita. Plašt je modro-srebrni.

¹⁴¹ Hungary in the Late Middle Ages 2001; Novak 2012, 36-69.

¹⁴² Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 154.

5.9. Obitelj Čupor

Podrijetlo obitelji Čupor bilo je predmet nedoumice u domaćoj historiografiji. Budući da se na području Slavenskog kraljevstva javljaju u prvoj polovici 14. stoljeća kao već ojačala plemićka obitelj, nametnulo se pitanje njihovih predaka. Šišić je smatrao da vuku podrijetlo od ugarskoga roda Csupor, dok je Nada Klaić smatrala da se radi o izravnim potomcima ugarskog roda Monoszlo koji su bili gospodari posjeda i utvrde Moslavina u 12., 13. i početku 14. stoljeća.¹⁴³ Kruhek također prihvaća mišljenje o Čuporima kao gospodarima Moslavine tek od 14. stoljeća, bez prethodnog kontinuiteta.¹⁴⁴ Svojevrsno razrješenje ovog pitanja donosi Nikolić Jakus koja analizom određenih faktora poput uzorka nasljeđivanja imena te drugih indikativnih činjenica zaključuje da se najvjerojatnije radi o jednoj grani knezova Moslavačkih.¹⁴⁵

Najraniji imenom poznati posjednik vlastelinstva Moslavine je određeni župan Makarije koji je živio krajem 12. stoljeća. Nikolić Jakus ističe da se njegovi potomci nisu odma nazivali pridjevkom po utvrdi „de Monoszlo“,¹⁴⁶ već da su tu praksu počeli upražnjavati sredinom 13. stoljeća. Za pretpostaviti je da je tome tako stoga što je župan Makarije, inače ugarskoga podrijetla, imao određene matične posjede u ugarskom dijelu kraljevstva te tek za njegovih potomaka Moslavina postaje dovoljno važan posjed da se u skladu s praksom onog vremena, nazivaju prema utvrdi koja im je sjedište. Ostali posjedi u Slavenskom kraljevstvu na koje se šire zarana su posjed Tole, određeni posjed uz Savu, predij uz Unu u Cheresneu, posjedi u Podravini, a osim njih, Makarijevići su bili vlasnici i posjeda na području Bačke, Srijemske, Baranjske, Šomođske županije.¹⁴⁷ Među Makarijevim sinovima najviše se istaknuo Toma koji je dugo vremena bio osoba od povjerenja hercega Andrije, odnosno kralja Andrije II. Toma tako širi posjede u Bačkoj županiji, ali i na Čanadsku, Vukovsku te Zagrebačku.¹⁴⁸ Rasipanjem velikih posjeda Moslavačkih za njegovih nasljednika, posjed Moslavina ulazi u najvažnije posjede obitelji.¹⁴⁹ Početkom 14. stoljeća, Moslavački gube moslavačko i okolna vlastelinstva koja nakratko prelaze u ruku Babonićima, no vrlo brzo i Babonići padaju u kraljevu nemilost te i sami gube moslavačke posjede.

---

¹⁴³ Nemeth 1993, 134.; Nikolić Jakus 2011, 271.

¹⁴⁴ Kruhek 2002, 98.

¹⁴⁵ Nikolić Jakus 2001, 271.

¹⁴⁶ Nikolić Jakus 2001, 272.

¹⁴⁷ Nikolić Jakus 2001, 273-274.

¹⁴⁸ Nikolić Jakus 2001, 275.

¹⁴⁹ Nikolić Jakus 2001, 279.

U vrlo vrijednom radu za povijest Čupora Moslavačkih, Nikolić Jakus uspijeva povezati jednog od Moslavačkih, Stjepana, s prvim poimenice poznatim Čuporom, također Stjepanom.¹⁵⁰ Do sredine 14. stoljeća ogranak Moslavačkih - Čupori su ponovno vlasnici moslavačkog vlastelinstva. Već 1334. godine Čupori su u posjedu Martinske Vesi, a 1368. godine spominju se kao vlasnici nekretnina i mlina u Gradecu te 1381. godine utvrde u Bršljanovcu.¹⁵¹ Nastojeći ojačati svoj položaj u kraljevstvu, Čupori podržavaju kraljevsku vlast te ostvaruju prisne odnose s pavlinskim samostanom BDM na Gariću. Sjedište Čupora osim tvrdog grada Moslavine, bio je Jelen-grad, a u posjedu su imali ostale kaštele nastale za vrijeme užurbane izgradnje kaštela, kula i tvrdih gradova nakon mongolske provale sredinom 13. stoljeća.

Obitelj Čupor svoj vrhunac doživljava u 15. stoljeću za vrijeme braće Pavla, Stjepana V. i Jurja II. 1412. godine Pavao Čupor nakon dugogodišnje županske službe u Križevačkoj i Zagrebačkoj županiji, postaje slavonski ban. Pavlov unuk Nikola V. bio je bliski pobornik kralja Matijaša Korvina te je između ostaloga držao čast transilvanijskog vojvode, nasljednu čast virovitičkog župana, a sudjelovao je i u kraljevim vojnama zbog čega je kao nagradu dobio posjede izumrle obitelji Korodski (u Vukovskoj, Požeškoj te dijelu Baranjske županije).¹⁵² Posljedni Čupor, Stjepan VI., umire 1492./1493. godine te sva svoja imanja oporučno ostavlja pretežito crkvenim tijelima poput pavlinskog samostana u Gariću. No Vladislav II. Jagelović, koristeći kraljevsko pravo raspolaganjem posjeda obitelji bez muških potomaka, sve posjede Čupora dodjeljuje ostrogonskom nadbiskupu Tomi Bakaču de Erdöd.

Stjepanova oporuka pruža izvrsnu priliku u uvid kojim sve posjedima, pogotovo na području današnje Sisačko-moslavačke županije, je porodica Čupora raspolagala na svome vrhuncu. Tako se u oporuci spominju sljedeći posjedi: „...*grad Jelengrad i trgovište Moslavina s kaštelom, te posjede Podgradsku, Otočec, Peščenica, Vrtlin(ska), Lokavec, Lipje, Sitovo, Goznicu, Bok, Bokšince, Borhov zdenac, Glogovo, Tomaševce, Kresince, Kusekovo, Pečin Vrh, Slobodicu, Brezovu Slobodu, Brestovac, Glogovo, Egodovinu, Mikotinice, Obsevo, Kalinu, Prečanac, Cirkvinicu, Mreznu, Kosovac, Marijaševac, Česmansku ves, Medjpolje, Bradino selo, Pečevac i Lahinišće [...] Jazovo, Prečno, Prerovec, Loka, Trebarjevo, Martinska Ves, Mahovo, Svetuš, Zamlačje, Jazvina, Hrastelnica, Železno, Obedica, Pujsa, Botovac, Kraljevec, Cerkinica vrh, Padjininci, Krozak, Logomerje, Prerovin, Dubrovčak,*

---

¹⁵⁰ Nikolić Jakus 2001, 279-30.

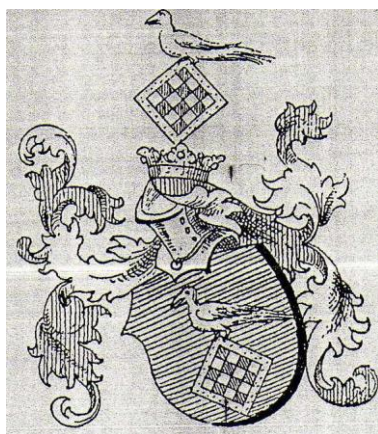
¹⁵¹ Nemeth 1993, 134.; Nikolić Jakus 2011, 281-282.

¹⁵² Nemeth 1993, 134.; Nikolić Jakus 2011, 292.

*Ljubljana, Lazina, Gračenica, Svi Sveti, Marijino, Sv. Jelena, 'Pognyo', Zedininci, Balatinci, Pribale, Ramačin dol, Vrhovine, Česenska Ves, Dijakovec“.*¹⁵³

Grb Čupora Moslavačkih

U *Hrvatskom biografskom lekikonu*, pod natuknicom „ČUPOR“, navedena su dva sačuvana prikaza grba Čupora Moslavačkih. Radi se o pečatu bana Pavla iz 1412. godine te kaležu biskupa Demetrija.¹⁵⁴ U Bojničićevom DAKS stoji autoreva opaska da se pečat bana Pavla sastoji samo od štita, dok kalež biskupa Demetrija sadrži potpuni grb.

*Slika 29. Grb Čupora Moslavačkih*¹⁵⁵

U modrom nakošenom štitu na uspravnom crveno-srebrnom rombu s 4 puta 4 polja stoji u desno okrenuta svraka naravne boje. Ukas kacige je figura iz štita. Plašt je crveno-srebrni.

---

¹⁵³ Bedić 1998, 45-47.

¹⁵⁴ Nemeth 1993, 134.

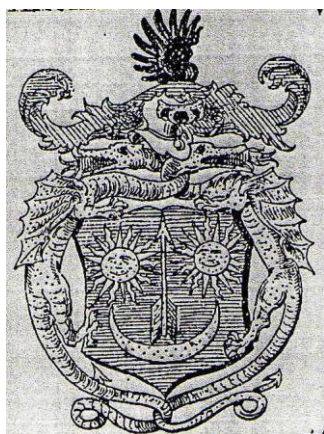
¹⁵⁵ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 23.

5.10. Obitelj Drágfi

Drágfi su velikaška te barunska obitelj koja potječe iz Moldavije, a kasnije postaju erdeljski vojvode. Zahvaljujući svojem barunskom statusu, od sredine 15. stoljeća do sredine 16. stoljeća kada obitelj izumire, stječu posjede diljem Ugarskog kraljevstva, između ostaloga i na prostoru Slavenskog kraljevstva.¹⁵⁶ Osim kratke epizode kada stječu posjede Kanižaja (Trepča, Stipan, Šljivovac, Pješčanica, Brnjavac, Vrginmost i Podgorje),¹⁵⁷ ali ih ubrzo vraćaju,¹⁵⁸ između 1476. i 1497. godine drže i Vasmegyericse u Križevačkoj županiji.¹⁵⁹

Grb obitelji Drágfi

U Bojničičevom DAKS nalazi se grb obitelji Drágfi pod natuknicom „Draghffy de Beltek“. U modrome štitu uspravna zlatna strijela s vrhom prema gore, sa svake strane joj jedno zlatno sunce, a na dnu štita zlatni polumjesec. Čuvar grba su dva zlatna zmaja koji okružuju štit svojim tijelima. Ukras kacige je crno krilo okrenuto ulijevo. Plašt je modro-zelene boje.

Slika 30. Grb obitelji Drágfi¹⁶⁰

¹⁵⁶ A Drágfi család. <http://mek.niif.hu/04700/04750/html/144.html>, posjećeno 12.1.2013.

¹⁵⁷ Hungary in Late Middle Ages 2001, unosi: Trepča, Stipan, Šljivovac, Pješčanica, Brnjavac, Vrginmost i Podgorje.

¹⁵⁸ Lopašić 1895, 277.

¹⁵⁹ Hungary in Late Middle Ages 2001, unos: Vasmegyericse.

¹⁶⁰ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 30.

5.11. Obitelj Egervarski

Egervarski su ugarska plemićka obitelj iz Zaladske županije koja u drugoj polovici 15. stoljeća stječe posjede na prostoru Slavenskog kraljevstva zahvaljujući tadašnjem banu Ladislavu Egervarskom koji se znatno istakao u borbama s Osmanlijama.¹⁶¹ Posjedi koje dobiva kao zahvalu od kralja, prema Engelu, pripadaju veleposjedima Sztenicsnjak i Szelnica, a to su Trepča, Stipan, Šljivovac, Pješčanica, Brnjavac, Vrginmost i Podgorje.¹⁶² Kako Ladislav uskoro umire, posjede nasljeđuje njegov sin Stjepan. U Engelovoj interaktivnoj karti nalazimo Stjepana (Istvana) Egervarskog u 1498. godini kao posjednika sljedećih veleposjeda: Krapje (Krapje, Puska, Trebež), Velike (Velike, Povelicsje, Lonja, Micinovic, Lipovljani, Piljenice, Banova Jaruga) te Ovelike (Ovelike, Plesmo). Od Engela saznajemo i da su veleposjedi Krapje te Velike u rukama Egervarskih od 1476. do 1511. godine. Ladislavova supruga udaje se za Jurja Kanižaja te spomenuti posjedi prelaze u ruke obitelji Kanižaj.

Grb obitelji Egervarski

Slika 31. Grb obitelji Egervarski¹⁶³

Grb obitelj Egervarski poznat nam je s otiska pečata bana Ladislava koji donosi Bojničić u svome DAKS. U štitu oklopljena ruka svinuta u laktu drži pet lipinih listova s peteljka.

¹⁶¹ Lopašić 1895, 276.

¹⁶² Hungary in Late Middle Ages 2001, unosi: Trepča, Stipan, Šljivovac, Pješčanica, Brnjavac, Vrginmost, Podgorje, Krapje, Puska, Trebež, Velike, Povelicsje, Lonja, Micinovic, Lipovljani, Piljenice, Banova Jaruga, Ovelike, Plesmo.

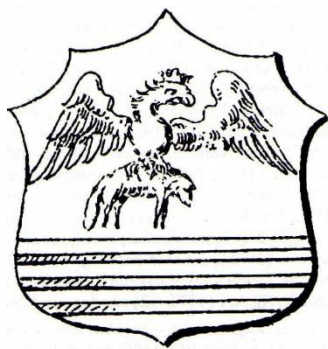
¹⁶³ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 32.

5.12. Obitelj Farkašić

Farkašići su plemićki rod iz plemena Kreščić koje je nastanjivalo srednji tok rijeke Une, u današnjoj Republici Bosni i Hercegovini. Zajedno s ostalim obiteljima porodice Kreščića držali su posjede i utvrde Podzvizd i Vranograč. Za prvih provala Osmanlija, ulaze u službu hrvatskih velikaša te aktivno sudjeluju u borbama protiv Osmanlija. Unatoč tome bivaju primorani zajedno s drugim hrvatskim plemićima potražiti sigurnost u Slavonskom kraljevstvu te naseljavaju prostor između Kupe i Korane. Dio Farkašića naselio se na posjede Rečicu i Luku, dok dio nalazimo i u Sisačkom Pokuplju, točnije na području Letovanića.¹⁶⁴ Radauš u natuknici „FARKAŠIĆ“ spominje Gašpara i Ivana na području Letovanića krajem 16. st. Na Letovanićkom posjedu nalazio se kaštel Frankopana Slunjskih te se može pretpostaviti da Farkašići, poglavito Gašpar (Casparis) se nalaze u službi Slunjskih te sudjeluju u obrani kaštela, za što su zauzvrat dobili manji posjed u sklopu većeg Letovanićkog, što pak saznajemo iz popisa poreza za 1573. godinu.¹⁶⁵

Grb obitelji Farkašić

Grb Farkašića čini štit koji je u dnu presječen s tri vertikalne grede iznad kojih okrunjeni orao raširenih krila okrenut u lijevo u kandžama nosi janje.

Slika 32. Grb obitelji Farkašić¹⁶⁶

---

¹⁶⁴ Radauš 1998, 139.

¹⁶⁵ Adamček 1976, 254.

¹⁶⁶ Sliak preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 161.

5.13. Obitelj Krčkih knezova Frankopana

Frankopani, izvorno zvani Krčki, odnosno Modruški knezovi, jedna su od najstarijih hrvatskih plemićkih porodica. Za svoga vrhunca, Frankopani su gospodarili brojnim posjedima od Kvarnerskog primorja do Zagrebačke županije, u sklopu čega se našlo i nekoliko posjeda na području današnje Sisačko-moslavačke županije.

Prvi spomenuti predak Krčkih knezova bio je Dujam, knez grada i otoka Krka za vrijeme mletačke uprave.¹⁶⁷ Budući da starija braća preuzimaju očev posjed, najmlađi brat Bartol II. prelazi u službu tadašnjeg ugarsko-hrvatskog kralja Bele III. Već krajem 12. stoljeća Bartol II. biva nagrađen za svoju službu Modruškom županijom kao trajnim nasljedstvom. Bartol II. vjerno služi i pod kraljem Andrijom II. koji ga dariva Vinodolskom županijom. Spomenute posjede na hrvatskom kopnu nasljeđuje Vid II.,¹⁶⁸ sinovac Bartola II.

Vjekoslav Klaić navodi kako za vrijeme smjene dinastija Arpadovića i Anžuvina na ugarsko-hrvatskom prijestolju, knezovi šire svoj posjed na županiju Gacku te grad Otočac, a u isto vrijeme postaju nasljedni knezovi Senja.¹⁶⁹ Vežu se uz Anžuvince i vladare iz njihove dinastije, zahvaljujući čemu za kraljevog slamanja ugarsko-hrvatskih velikaša ostaju van kraljevog interesa i sukoba, a svi do tada prikupljeni posjedi ostaju sačuvani. Krčki knezovi su pomagali kraljeve i banske vojske pri slamanju hrvatskih velikaša čime su 1323. godine od kralja stekli u posjed Drežničku županiju i grad Slunj.¹⁷⁰

U sljedećem sukobu vezanom za kraljevsko prijestolje, Krčki knezovi ponovno staju uz kralja, ovaj put Sigismunda Luksemburškog. Među knezovima tada se istaknuo Ivan V. koji je zajedno sa Sigismundovim pobornicima pomogao spasiti kraljicu Mariju koju je zarobila protivnička strana, te 1387. godine kralj Sigismund ga nagrađuje čašću bana kraljevina Slavonije, Dalmacije i Hrvatske.¹⁷¹ Ivanov sin Nikola IV. isporučuje potvrdu pape Martina V. da su Krčki knezovi „potomci Anicija i rođaci rimskih Frangepana“.¹⁷² Ugarsko-hrvatsko kraljevstvo našlo se u turbulentnim vremenima za Nikolinog života, no unatoč svemu, uspio je sačuvati svoje posjede i moć te je obnašao i bansku čast. Za njegova vremena rod Krčkih knezova Frankopana nalazio se na vrhuncu te su bili najmoćniji velikaši na području Hrvatsko-slavonskog kraljevstva. Nakon Nikoline smrti, njegovi potomci

---

¹⁶⁷ Klaić 1901, 82., Brajković 1995, 75-76.

¹⁶⁸ Klaić 1901, 90., Brajković 1995, 76.

¹⁶⁹ Klaić 1901, 117.

¹⁷⁰ Klaić 1901, 132.; Brajković 1995, 76.

¹⁷¹ Klaić 1901, 163.

¹⁷² Klaić 1901, 163.

razdijeljuju obiteljske posjede, jedino Senj i otok Krk ostaju zajedničkim posjedom svih nasljednika. Prema toj diobi kasnije će se formirati i posebni ogranci obitelji Frankopan: Frankopani Ozaljski, Cetinski, Slunjski i Tržački.

Prva pojava knezova Frankopana na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije je za kneza Martina IV. Svoje posjede na područje između Save i Kupe širi Martin IV. Frankopan zahvaljujući braku s Jelenom Lipovačkom. Tako osim Lipovca, stječe i Jastrebarsko, Kostajnicu i Komogovinu. Od porodičnih dobara dobiva Okić, Starigrad, Novi, Bribir, Kotor, Bakar, Trsat, uskoro svojim posjedima pridružuje i gradove Hreljin i Drivenik.¹⁷³

No već za Matijaša Korvina i njegovog slamanja velikaške samovolje, ni Frankopani ne ostaju pošteđeni kraljeve pažnje. Zbog svoje razdijeljenosti na pojedine ogranke i međusobne nesloge, Frankopani se ne uspjevaju uspješno oduprijeti kralju koji im oduzima Senj 1471. godine.¹⁷⁴ 1480. godine, nastojeći sačuvati otok Krk od kraljeve vojske, Ivan VII. Krčki predaje otok Krk u ruke Mlečanima, čime Krčki knezovi Frankopani gube zauvijek svoj matični posjed.¹⁷⁵

Smrću Martina IV. Frankopani, osim Krka i Senja, gube i njegove posjede koji prelaze u ruke kralja Matijaša Korvina. U njihovom vlasništvu ostaju samo Modruški, Ozaljski, Tržački, Cetinski, Slunjski veleposjedi. Vodstvo porodice preuzima Stjepan II. Ozaljski koji dobiva od kralja Vinodol te Hreljin i Drivenik.¹⁷⁶ Nasljeđuje ga sin Bernardin, istaknuti ratnik, koji kao pristaša Ivana Zapolje pogiba pri opsadi Varaždina. Svi posjedi Ozaljskih u pedesetim godinama 16. stoljeća prelaze u ruke Zrinskih kroz ugovor o nasljeđivanju potpisan između Stjepana III. i Nikole IV. Zrinskog, no nakon korigiranja ugovora, dio posjeda ipak odlazi Frankopanima Tržačkima.¹⁷⁷ Osim Ozaljske, do kraja 16. stoljeća gase se Cetinska i Slunjska grana Frankopana.

Za područje današnje Sisačko-moslavačke županije značajna je Slunjska grana Frankopana. Njen osnivač bio je Dujam sredinom 15. stoljeća, a vjerojatno najistaknutiji pripadnik te grane bio je Franjo I. koji sredinom 16. stoljeća nasljeđuje očeve posjede „*Slunj, Cetin, Malu i Veliku Kladušu, Krstinju, Kremen, Ledenice i posjed Gore u Pokuplju*“, a kasnije na posjedu Letovanić podiže i kaštel.¹⁷⁸ Bio je vrlo angažiran u obrani ne samo

---

¹⁷³ Strčić 1998, 416-417.

¹⁷⁴ Klaić 1901, 264.

¹⁷⁵ Klaić 1901, 278-282.

¹⁷⁶ Klaić 1901, 294-295.

¹⁷⁷ Strčić 1998, 396.

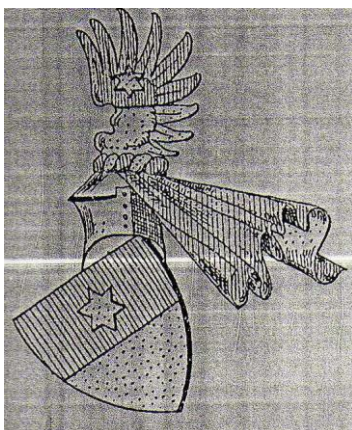
¹⁷⁸ Strčić 1998, 406.; Brajković 1995, 76.

vlastitih posjeda, već čitavog kraljevstva, zbog čega postaje i hrvatsko-slavonsko-dalmatinski ban uz biskupa Juraja Draškovića. Zajedno s Kaptolom te kraljevskim snagama sudjelovao je u utvrđivanju obrambene linije na Kupu te je uspješno sudjelovao u borbama s Osmanlijama koji za njegova života nisu posigli značajne teritorijalne pomake.

Početkom 17. stoljeća jedina preostala grana Frankopana su knezovi Tržački. U njihovom posjedu nalazili su se Brinja, Bosiljevo, Črnomelj.¹⁷⁹ Poput ostalih pripadnika roda Frankopana, istakli su se u borbama protiv Osmanlija, ali su svoj kraj našli smrću Frana II. Krste Frankopana Tržačkog zbog sudjelovanja u protudvorskoj uroti s dijelom ostalih velikaša Ugarsko-hrvatskog kraljevstva.

Grbovi Krčkih knezova Frankopana

Bojničić u DAKS donosi dvije verzije grbova Frankopana. Najstariji grb koji je pripadao Krčkim knezovima, a Bojničić ga smješta u 1365. godinu, dok drugu verziju smješta u 15. stoljeće kada Krčkim knezovima papa potvrđuje srodstvo s rimskim Frangipanima. Osim Bojničića, grbove Krčkih knezova Frankopana obradili su i Vlasta Brajković u *Grbovi, grbovnice, rodoslovlja*, Zorislav Horvat u *Heraldički štitovi gotičke arhitekture kontinentalne Hrvatske* te Bartol Zmajić koji donosi najiscrpniju obradu sačuvanih primjeraka grbova knezova Krčkih, odnosno Frankopana, u svome članku objavljenom u *Krčkom zborniku*, „Grbovi knezova Krčkih, kasnije Frankopana“.

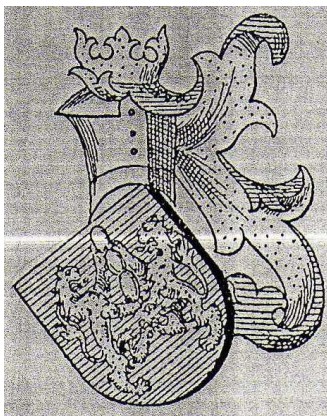

Slika 33. Grb Krčkih knezova¹⁸⁰

¹⁷⁹ Brajković 1995, 76.

¹⁸⁰ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 35.

Nakošeni štit horizontalno razdijeljen na gornje crveno polje sa zlatnom šesterokrakom zvijezdom i donje zlatno polje. Ukras kacige je krilo ukrašeno kao i štit. Plašt je crveno-zlatan.

*Slika 34. Grb Frankopana*¹⁸¹

Nakošeni modri štit u kojemu dva uspravna lava okrenuta jedan prema drugome, između prednjih šapa drže tri komada kruha. Ukas kacige zlatna kruna. Plašt je modro-zlatni. Bojničić dodaje kako ukas kacige nekada čine likovi iz štita ili crveno-zlatna nojeva pera.¹⁸²

---

¹⁸¹ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 35.

¹⁸² Bojničić 1899, 48.

5.14. Obitelj Gising

Gisingovci su ogranak plemićke obitelji Heder njemačkog podrijetla, koja je u 12. stoljeću stigla u Ugarsko kraljevstvo služiti kraljeve iz dinastije Arpadovića. Poznati su još pod nazivom Güssing prema njemačkom imenu posjeda koji su prvotno stekli. Mađarska historiografija pozna ih još pod nazivom Némétújvarci, odnosno Kőszegi.¹⁸³

Svoje posjede šire na Zaladsku, Požunsku i Šomočku županiju u ugarskom dijelu kraljevstva, dok se u slavonskom dijelu smještaju u Križevačku i Požešku županiju. Držali su županske časti u velikom dijelu Ugarsko-hrvatskog kraljevstva, tako da su od 13. do 14. stoljeća obnašali županske časti u sljedećim županijama: obje Psetske županije, Gorska, Gajska, Drežnička, Novigradska, Vrbaška, Sanska, Šopronska, Željezna i Zaladska.¹⁸⁴ Osim županskih časti, Gisingovci su također vrlo dug niz vremena obnašali čast slavonskog bana. Karbić navodi kako su uspješno obnašali bansku čast gotovo 40 godina, uz kraće prekide.¹⁸⁵

U drugoj polovici 13. stoljeća, Gisingovci ulaze u sukobe s drugim velikaškim obiteljima Ugarsko-hrvatskog kraljevstva, ali i sa samim vladarem. Bez bojazni su silom pripajali ili pustošili protivničke posjede. Sudjelovali su i u dinastičkim borbama, isprva na strani Ugarsko-hrvatskih kraljeva, no kasnije bi se okretali protiv istih.¹⁸⁶ Za prostor Sisačko-moslavačke županije značajan je upravo sukob Gisingovaca s Babonićima koji upravo u to doba počinju svoj uspon prema jednoj od najmoćnijih slavonsko-hrvatskih velikaških obitelji. Unatoč svojim brojnim posjedima, Gisingovci ne uspijevaju slomiti Baboniće, štoviše, bivaju prisiljeni na potpisivanje nekoliko mirova. Najznačajniji je onaj potpisan 1278. godine u Dubici gdje prepuštaju Babonićima upravu nad obje Psetske, Gorskom, Gajskom, Drežničkom, Novigradskom županiju te im ustupaju naselje Petrinju.¹⁸⁷ Borbe jenjavaju između dviju obitelji tek nakon intervencije ostrogonskog nadbiskupa i kralja 1280. godine, te Gisingovci gube utjecaju u županijama s desne strane Une i Save. Konačan slom moći Gisingovaca pada u prvu polovicu 14. stoljeća kada im se uspješno suprotstavljaju vladari iz nove Anžuvinske dinastije te više ne uspijevaju smoći dovoljno snage za neku važniju ulogu u kraljevstvu.¹⁸⁸

---

¹⁸³ Karbić 1999, 21.

¹⁸⁴ Karbić 1999, 22.; Švab 1998; 687.; Kekez 2007, 80-81.

¹⁸⁵ Karbić 1999, 22.

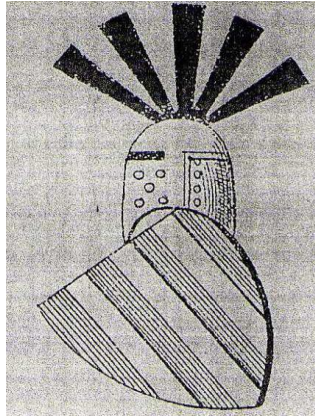
¹⁸⁶ Karbić 1999, 24-25.

¹⁸⁷ Švab 1998; 687.; Karbić 1999, 23; Kekez 2008, 64.; Kekez 2012, 60-61.

¹⁸⁸ Karbić 1999, 25.

Grb obitelji Gising

Grb obitelji Gising u stvari je grb roda Heder. U crvenome tri uspravne bijele grede. Ukas kacige su crna pijetlova pera te crveno-bijeli plašt.

Slika 35. Grb roda Heder, odnosno Gisingovaca¹⁸⁹

---

¹⁸⁹ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 44.

5.15. Obitelj Gregorijanec

Gregorijanci su bili poznata plemića obitelj koja se spominje u prvoj polovici 15. stoljeća, a vrhunac doživljavaju u 16. stoljeću. Svoj uspon Gregorijanci počinju u Križevačkoj županiji gdje im se nalazio matični posjed. Najveće širenje posjeda dogodilo se za Ambroza Gregorijanca sredinom 16. stoljeća. Vjerojatno zahvaljujući tome što je obavljao mnoge ugledne službe, širi obiteljske posjede na Zagrebačku županiju gdje je raspolagao posjedima u Gornjoj Stubici, Bedenici te u Turopolju.¹⁹⁰ U Varaždinskoj županiji dobiva posjede Sutjesku, Bužin i Beretinec.¹⁹¹ Osim proširenja posjeda obitelji u Križevačkoj, Varaždinskoj i Zagrebačkoj županiji, držao je podbansku čast te bio župan Križevačke i Zagrebačke županije.

Za područje Sisačko-moslavačke županije značajna je kupovina Ambroza Gregorijanca iz 1559. godine kojom je postao vlasnik posjeda u Lekeniku.¹⁹² Nakon Ambrozove smrti posjedi obitelji počinju se polako rasipati, dijelom pod utjecajem nesloge i međusobnog sporenja njegovih nasljednika, a dijelom zbog sukoba s drugim plemićima. Njegov sin obavlja kratko vrijeme službe podbana i župana Križevačke te Zagrebačke županije. Posjedi Gregorijanaca će se kroz 17. stoljeće postupno smanjivati, da bi do kraja stoljeća preko ženskih članova obitelji prešli u ruke drugih plemića.

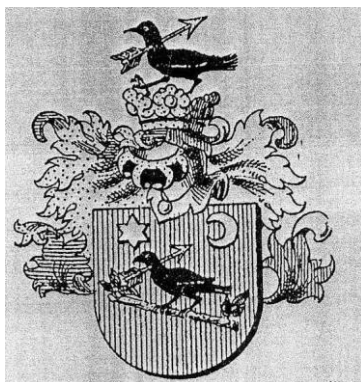
¹⁹⁰ Radauš 2002, 164.

¹⁹¹ Radauš 2002, 164.

¹⁹² Radauš 2002, 164.; Laszowski 1910, 356-357.

Grb Gregorijaneca

Grb obitelji Gregorijanec donosi Bojničić u DAKS, a možemo ga vidjeti još i u seriji *Hrvatski biografski leksikon* pod natuknicom „GREGORIJANEC“.

*Slika 36. Grb obitelji Gregorijanec*¹⁹³

U crvenom polju, na zlatnoj grančici s lišćem na oba kraja stoji crni gavran proboden zlatnom strijelo kroz vrat, a u zaglavlju štita šesterokraka srebrna zvijezda i srebrni polumjesec. Ukras gacie je lik iz štita. Plašt je modro-zlatni i crveno-srebrni.

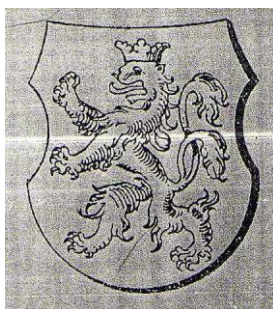
¹⁹³ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 41.

5.16. Obitelj Henningh od Susedgrada

Susedgradsku utvrdu i ostale posjede Henninzi Susedgradski stječu ženidbom Andrije Henninga s Doroteom Tóth iz porodice Arlandovića. Arlandovići su jedan od ogranaka starog plemena Aka, odnosno Ača, s područja Zagrebačke županije, čiji su se matični posjedi nalazili u okolici samog Gradeca. Stečenim posjedima Arlandovića pripadali su sljedeći posjedi koji se danas nalaze na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije: posjed Jezero (danas Jezero Posavsko, nekada dio Zelinskog vlastelinstva) i posjedi Lekenik, Poljana, Severje, Peščenica, Vukojevac (dijelovi Lekeničkog vlastelinstva).¹⁹⁴ Svi navedeni posjedi, uz ostale koji nisu bitni za temu rada te nisu spomenuti, prelaze iz ruku Ivana Tótha Susedgradskog iz porodice Arlandovića u ruke Henningha te već u 16. st. isti posjedi dolaze u ruke Erdődyja.

Grb obitelji Henningh od Susedgrada

Autor ovog rada nije uspio pronaći grb porodice Arlandovića (te istaknutih pojedinaca koji su se nazivali Tóth Susedgradski) niti plemena Ača, stoga uvrštava tek njihove svojevrzne nasljednike Henninge. Podatke o grbu, ali i obitelji Henningh donosi Bojničić. U štitu uspravan stupajući okrunjeni lav isplaženog jezika, s dva repa.

*Slika 37. Grb obitelji Henningh od Susedgrada*¹⁹⁵

¹⁹⁴ Hungary in Late Middle Ages 2001, unosi: Jezero, Lekenik, Poljana, Severje, Peščenica, Vukojevac.

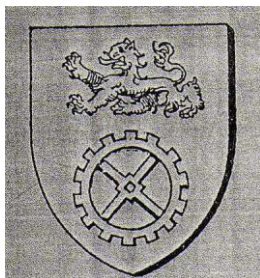
¹⁹⁵ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 44.

5.17. Obitelj Hermanffy od Grebena

Hermanffy su jedan od ogranaka porodice „de Greben (de Gereben)“ koja je u 13. stoljeću držala utvrdu Greben u Varaždinskoj županiji. Značajan, ali kratkotrajan, uspon obitelj Hermanffy doživljava u 15. stoljeću kada uvelike šire svoje posjede u Križevačkoj županiji. Ženidbom s Anom, udovom obitelji Latkfy, Ladislav Hermanffy postaje prvo skrbnikom njenog sina Mihaela Latkfyja koji zatim oporučno ostavlja svoja imanja Ladislavu za slučaj da Mihael umre bez nasljednika, što se i dešava te već nakon 1468. godine Ladislav stječe posjede Latkfyja – Latkovinu s utvrdom te Koncovo.¹⁹⁶ Budući da Ladislav nije imao muškog potomka, posvojio je supruga svoje kćeri, Baltazara Batthyánija kojemu oporučno ostavlja svoje posjede. Smrću Ladislava 1489. godine gasi se obitelj Hermanffy.

Grb obitelji Hermanffy od Grebena

Grb Hermanffyja čini štit u kojemu je iznad zupčanika stupajuć lav.

Slika 38. Grb obitelji Hermanffy od Grebena¹⁹⁷

---

¹⁹⁶ Pálosfalvi 2012, 107.

¹⁹⁷ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 45.

5.18. Obitelj Hrvatinić, odnosno Latkfy

Hrvatinići su stari velikaški rod iz Donjih Kraja u srednjovjekovnoj Bosni. Osim važne uloge koju je rod igrao kroz povijest za bosansku državu, Hrvatinići su u određenom trenutku stekli na kratko posjede na prostoru Hrvatskog i Slavenskog kraljevstva, da bi na prijelazu iz 14. u 15. stoljeće nosili i banske titule. Tijekom 14. stoljeća, Anžuvinci su nastojali proširiti i učvrstiti svoju moć i na teritorij bosanske države te su u sklopu toga pokušavali pridobiti određene ugledne i moćne plemiće. To im prvo polazi za rukom sa sinovima kneza Pavla, Pavlovićima, koji dobivaju određene posjede u Slavenskom kraljevstvu.¹⁹⁸

Sljedeći ogranak Hrvatinića koje Anžuvinci pridobivaju na svoju stranu je onaj Vlatka Vukoslavića, kojima Ludovik I. daruje posjede oko grada i utvrde Bršćanovca te taj ogranak Hrvatinića uzima pridjevak „de Berstyanóci“.¹⁹⁹ Kasnije se ne nazivaju više Hrvatinići, nego Latkfy de Brestyanovcz, prema Vlatku Vukoslaviću, iako već 1391. godine ostaju bez utvrde i grada Bršćanovca. Unatoč tome, obitelj se oporavlja te ubrzo gradi novi kaštel u Latkovini.²⁰⁰ Od mnogobrojnih posjeda utvrde, na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije nalazili su se Latkovina, Koncovo, Cekno i Stupna, koje Latkfy drže od 1364. do 1481. godine kada obitelj izumire.²⁰¹ Njihovi posjedi ženidbenim vezama prelaze u ruke obitelji Hermanfi.²⁰²

Velikaška grana Hrvatinića na prijelazu stoljeća biva toliko utjecajna da već Vuk Vukčić postaje hrvatski ban od 1391. do 1393. godine, dok njegov brat Hrvoje Vukčić od 1398. do 1408. drži čast hrvatskog i dalmatinskog bana.²⁰³ Čošković navodi kako protukralj Ladislav Napuljski daruje Hrvoju Vukčiću grad Zrin, iako je vrlo vjerojatno da je to darivanje bilo tek nominalno budući da se Zrin nalazio u rukama Zrinskih koji su bili Ladislavovi protivnici te Hrvoje vjerojatno nije mogao ostvariti vlast nad gradom.²⁰⁴

Grb obitelji Hrvatinić, odnosno Latkfy

Grb Hrvatinića čini nakošeni crveni štit koji dijeli desnokosa zlatna greda u kojoj se nalaze tri cvijeta ljiljana jedan iznad drugog, a iznad i ispod grede jedan srebrni križ. Ukra-

---

¹⁹⁸ Čošković 2002, 726.

¹⁹⁹ Čošković 2002, 729.

²⁰⁰ Pálosfalvi 2012, 174.

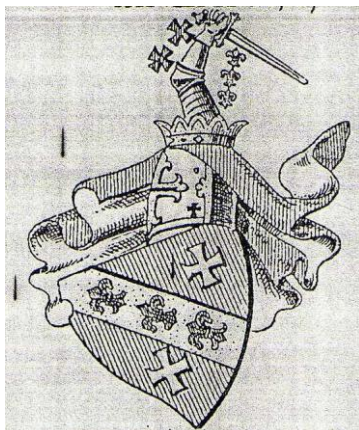
²⁰¹ Hungary in Late Middle Ages 2001, unosi: Latkovina, Koncovo, Cekno, Stupna.; Čošković 2002, 727.

²⁰² Pálosfalvi 2012, 175.

²⁰³ Bojničić 1899, 70.

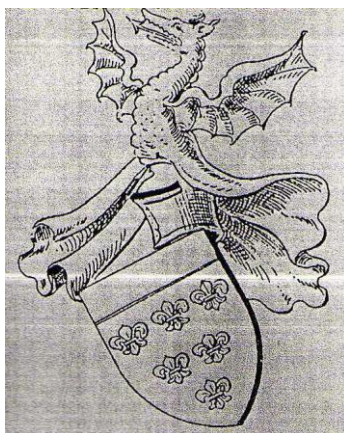
²⁰⁴ Čošković 2002, 733.

štita je kaciga s krunom iz koje raste oklopljena ruka okrenuta u desno koja drži mač sa štitnikom zlatne boje, s desne strane ruke dva crvena križa jedan iznad drugog, s lijeve tri zlatna cvijeta ljiljana jedan iznad drugog. Plašt je crveno-srebrn.

Slika 39. Grb obitelji Hrvatinić²⁰⁵

Grb obitelji Latkfy čini nakošeni štit s horizontalnom gredom u zaglavlju ispod koje stoji šest ljiljana (3-2-1). Ukas štita je kaciga iz koje raste zmaj raširenih krila te plašt. Boje nisu poznate. Bojničić ih pogrešno smatra potomcima hrvatskog plemena Kačića, zbog zmaja koji je ukas grba Latkfyja i lik grba Kačića, unatoč tome što u istoj natuknici donosi ispravnu genealogiju Latkfyja, no ne uspijeva ih povezati s Vlatkom Vukoslavićem (prema imenu Latkfy) ili s Hrvatinićima (prema motivu ljiljana te grede u zaglavlju).

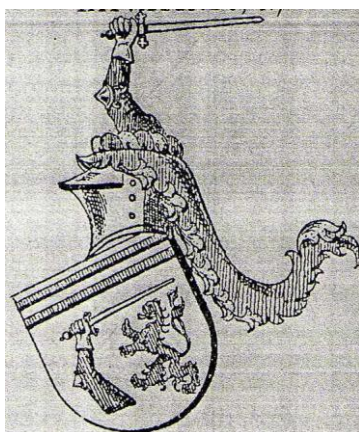

Slika 40. Grb obitelji Latkfy de Brestyanovcz²⁰⁶

²⁰⁵ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 50.

²⁰⁶ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 72.

Grb Hrvoja Vukčića čini nakošeni srebrni štit u čijem vrhu su dvije crvene horizontalne grede ispod kojih stoje jedno do drugoga ispružena crvena ruka s mačem sa zlatnim štitnikom te crveni uspravni stupajući lav s dva repa, oboje okrenuti u desno. Ukraš štita je kaciga s crvenobijelom točenicom iz koje raste crvena ruka iz štita. Plašt je crveno-zlatni.

*Slika 41. Grb Hrvoja Vukčića*²⁰⁷

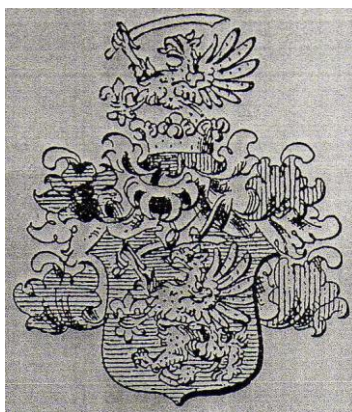
---

²⁰⁷ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 50.

5.19. Obitelj Hrzić

Hrzići su plemićka obitelj koja se dijelila na dvije grane, prema prostoru koji su naseljavali, Topuske i Jakupske. Topuska grana Hrzića 1569. godine prima grbovnicu od Rudolfa II. Poput mnogih drugih obitelji s prostora današnje Banije, morali su bježati pred osmanskom ugrozom te tako sklonište nalaze u Samoboru, Štajerskoj i Koprivnici.²⁰⁸ Jakupska grana naselila se u Varaždinskoj županiji. Vrijedi napomenuti da se grb Hrzića iz 16. stoljeća razlikuje od grba koji im je bio podijeljen krajem 19. stoljeća.

Grb obitelji Hrzić

Slika 42. Grb obitelji Hrzić iz 1569. godine²⁰⁹

U modrome štitu stoji nadesno okrenuti uspravni stupajući zlatni orolav s cvijetom ljiljana u lijevoj te sabljom krivošijom u desnoj uzdignutoj šapi. Na štitu kaciga s krunom iz koje raste lik iz štita. Plašt je modro-srebrn i crveno-srebrn.

---

²⁰⁸ Majnarić 2002, 741.

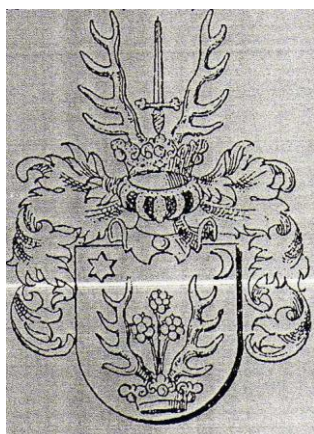
²⁰⁹ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 163.

5.20. Obitelj Imprić

Imprići su plemićka obitelj iz Zagrebačke županije koja je posjedovala Jamnicu prema kojoj su i nosili plemićki pridjevak. Javljaju se početkom 15. stoljeća te su za svoje najranije povijesti vezani za Turopolje, no već sredinom 16. stoljeća stječu udjele i šire se na druge posjede. Osim Jamnice, stječu posjedovne udjele u Pokupskom, Psarjevu i Opatovini.²¹⁰ Značajno za ovaj rad je da je Tomo Imprić od sredine 16. stoljeća posjedovao određene zemlje u Brkiševini koje ostaju u vlasništvu Imprića sve do njihova izumiranja na kraju 16. stoljeća.²¹¹

Grb obitelji Imprić

Slika 43. Grb obitelji Imprić²¹²

Bojničić u DAKS donosi opis i prikaz grba obitelji Imprić. U štitu iz krune rastu jelenji rogovi između kojih rastu tri ruže, a u zaglavlju štita u desnom kutu šesterokraka zvijezda i polumjesec u lijevom. Na štitu kaciga s krunom iz koje rastu jelenji rogovi između kojih stoji mač okrenut vrhom prema gore. Boje plašta nepoznate.

---

²¹⁰ Radauš 2005, 45.

²¹¹ Radauš 2004, 46.

²¹² Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 51.

5.21. Obitelj Jelačić od Biševića

Glavna grana obitelji Jelačić koju je proslavio ban i vojskovođa Josip Jelačić dobro je dokumentirana u historiografiji. Najiscrpnije djelo koje se njome bavi svakako je ono Pavla Mačeka *Plemeniti rod Jelačića*, koje pruža rodoslovlje svih grana porodice Jelačić i kratke crtice o pojedinim članovima. Razumljivo je kako je najviše istražena grana porodice koja će rezultirati u poznatome hrvatskom banu, ali zato se o povijesti porodice prije stjecanja plemićkog statusa u 16. stoljeću te o drugim mnogo manje poznatim granama, vrlo malo istraživalo. Čak i Maček svoju rodoslovnu monografiju počinje tek s prvom grbovnicom iz 1579. godine. Mogući razlog tome je što za ostale grane porodice te neke slabo poznate pojedince nema toliko izvora i podataka, ali i zbrka koja je nastala s najranijim pokušajima izvođenja genealogije porodice Jelačić kada su se zamjenjivali ili poistovjećivali pojedini pripadnici porodice. Osim Mačeka, radovima o povijesti i genealogiji porodice Jelačić doprinijeli su Viktor Duišin, natuknice u *Hrvatskom biografskom leksikonu*, Bojničićev *Der Adel von Kroatien und Slavonien* te natuknice u Brajkovićevoj *Grbovi, grbovnice i rodoslovlja*.

Čini se kako je porodica Jelačić izvorno s prostora srednjovjekovnog srednjeg Pounja odakle se pred osmanskim ugrozom seli prvo u Pokuplje, a zatim u Liku, Turopolje, Zagorje i drugdje. Nije jasno jesu li Jelačići bili plemići prije svog dolaska na prostor Ugarsko-hrvatskog kraljevstva. Za prostor današnje Sisačko-moslavačke županije, na temelju sačuvanih sigurnih spomena pojedinih pripadnika porodice, bitan je ogranak Jelačića od Biševića. Naime, već 1537. godine Jelačići se javljaju kao vojnici i službenici Frankopana Slunjskih.²¹³ Pavao Maček razlikuje dvije grane Jelačića – potomke primatelja grbovnice iz 1579. godine te Jelačiće od Biševića.²¹⁴ Prvi siguran spomen Jelačića u kontekstu plemića je 1569. godine kada ban Franjo Frankopan Slunjski daruje posjed Bišević, smješten nedaleko današnje Petrinje, Krsti Jelačiću.²¹⁵ Njegovi potomci kasnije se nazivaju Jelačići od Biševića te se razvijaju samostalno od Jelačića Buzinskih. Gabrijel i Vuk, sinovi Krste, svoje posjede šire sjevernije, što dalje od osmanske ugroze. Budući da se i dalje služe istim pridjevkom, a uključeni su i u vojevanje protiv Osmanlija, možemo smatrati da su i dalje vezani za prostor od važnosti za ovaj rad. Web-stranica Općine Lekenik donosi navod o braći Gabrijelu i Vuku

---

²¹³ Brajković 1995, 143.

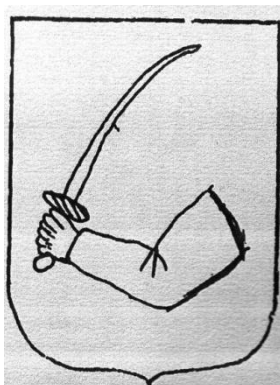
²¹⁴ Maček 2010, 30., 40.

²¹⁵ Maček 2010, 40.

Jelačić koji drže posjed Stari Farkašić, no ne potkrepljuju ga podacima o izvoru ili literaturi iz koje je preuzet.²¹⁶ Rod Jelačića od Biševića izumire u 19. stoljeću.

Grb Jelačića od Biševića

Pavao Maček pišući o ovom ogranku donosi navod o grbovnici, koju je Biševićkima podijelio Rudolf II. 1580. godine, koji se nalazi u jednom rodoslovlju iz 1702. godine.²¹⁷ Bojničić ne donosi nikakve podatke o ovoj grani Jelačića niti poznaje njihov grb. Maček na omotu monografije uz grb glavne grane Jelačića, stavlja ono što pretpostavlja da je grb Biševića. Na štitu u desno okrenuta, odjevena ruka svinuta u laktu drži sablju krivošiju.

*Slika 44. Grb Jelačića od Biševića*²¹⁸

²¹⁶ Općina Lekenik, „Povijest naselja Općine Lekenik“, posjećeno 10.08.2012., <http://www.lekenik.hr/tekst/47/>.

²¹⁷ Maček 2010, 40-41.

²¹⁸ Slika preuzeta s naslovnice Maček 2010.

5.22. Obitelj Kaniški

Kaniški su ugarska plemićka obitelj koja potječe od roda Osl, a držali su posjede na području Slavanskog kraljevstva od 14. do 16. st. kada obitelj izumire. Ime Kaniški uzimaju prema utvrđi i posjedu Kaniža koje Lovri daruje kralj Karlo Robert 1321. godine te od tada možemo pratiti Kaniške kao zasebni ogranak roda Osl. Nerijetko su igrali značajnu ulogu u hrvatskoj povijesti kao ostrogonski nadbiskupi, zagrebački biskupi te slavonski i hrvatski banovi.

Upravo zahvaljujući tome stječu mnoge posjede na prostoru Slavanskog kraljevstva, od kojih su za potrebe ovog rada zanimljivi posjedi koje dobivaju nakon smrti Ladislava Egervarskog vjenčavanjem Franje Kaniškog s Ladislavovom udovom - Trepča, Stipan, Šljivovac, Pješčanica, Brnjavac, Vrginmost, Podgorje, Velike, Povelicsje, Lonja, Micinović, Lipovljani, Piljenice, Banova Jaruga²¹⁹ – a koje drže sve do svoga izumiranja u prvoj polovici 16. stoljeća kada preko ženidbenih veza prelaze u ruke Nadaždija,²²⁰ dok posjed Međurić (Vasmegeyerice), danas u sastavu grada Kutine, drže od 1497. do 1520. godine.²²¹

Grb obitelji Kaniški

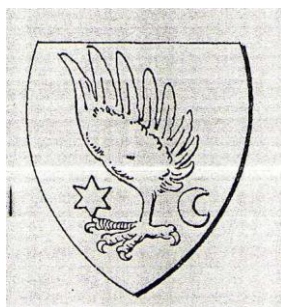
Grb Kaniških poznat nam je još od Stjepana Kanižaja koji je pred kraj 14. stoljeća obnašao čast zagrebačkog biskupa te je ostavio za sobom mnogo primjera svog grba na Zagrebačkoj katedrali. Detaljan pregled grbova Kaniških donose Bojničić u DAKS, Brajković u *Grbovi, grbovnice i rodoslovlja* te Horvat u *Heraldički štitovi gotičke arhitekture u kontinentalnoj Hrvatskoj*. Osnovni grb Kaniških je u plavom štitu nadesno okrenuta crna orlova noga koja izrasta u crno rašireno krilo. Nerijetko se s obje strane lika nalaze šesterokraka zvijezda (nekada sunce) i polumjesec.

---

²¹⁹ Hungary in Late Middle Ages 2001, unosi: Trepča, Stipan, Šljivovac, Pješčanica, Brnjavac, Vrginmost, Podgorje, Velike, Povelicsje, Lonja, Micinović, Lipovljani, Piljenice, Banova Jaruga.

²²⁰ Lopašić 1895, 277.

²²¹ Hungary in Late Middle Ages 2001, unosi: Vasmegeyerice.

Slika 45. Grb obitelji Kaniški²²²

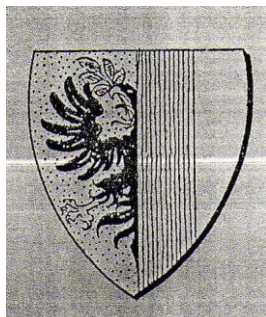
²²² Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 58.

5.23. Obitelj Kaštelanović

Kaštelanovići su obitelj talijanskog porijekla čiji rodonačelnik Petar zvani Castellanus nakon ženidbe s kćeri Pavla Pekrija, stječe posjed Sveti Duh u Križevačkoj županiji.²²³ Osim rodbinskim vezama s Pekrijima, svoj uspon Kaštelanovići imaju zahvaliti odanosti ugarskim kraljevima tijekom dinastičkih sukoba, ali i vremenu provedenom kao familijari velikaških obitelji poput Talovaca, Bitovaca i drugih. Neki od mnogih posjeda koje su držali, bili su Batina, Bisag, Bistrica, Oštrc, Novomesto, Sveti Duh.²²⁴ Jedini posjed koji su držali na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije bio je Čaire.²²⁵

Grb obitelji Kaštelanović

Grb Kaštelanovića čini vertikalno raskoljeni štit koji s desne strane u zlatnom polju sadrži polovicu crnog orla koji u kljunu drži grančicu s pet zelenih listova, a s lijeve strane podijeljen je vertikalno na crvenu bližu i bijelu dalju polovicu.

Slika 46. Grb obitelji Kaštelanović²²⁶

---

²²³ Bojničić 1899, 84.

²²⁴ Bojničić 1899, 84.

²²⁵ Hungary in Late Middle Ages 2001, unos: Čaire.

²²⁶ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 59.

5.24. Obitelj Keglević

Keglevići su plemićka obitelj s područja Hrvatskog kraljevstva čiji je najraniji spomen iz 14. stoljeća. S matičnog područja između rijeke Zrmanje i Knina, pred osmanskom ugrozom sele se na područje srednjovjekovne Slavonije. U drugoj polovici 15. stoljeća u ispravi su spomenuti njihovi posjedi Ramljani, Gornje Poričane, Besulje te dijelovi posjeda Donje Poričane, Kočevići, Pokorovnici, Prklji i Dobravoda, a ubrzo dobivaju još i Brdare, Bahčiče i Konjšćicu. Ivan Keglević do kraja 15. stoljeća preko svoje supruge stječe Bužim i Ostrovcu te kraljevom darovnicom Kostajnicu, Stabandžu i Čagliće.²²⁷

Za vrijeme Petra II. Keglevića početkom 16. stoljeća, obitelj premješta svoje sjedište u Hrvatsko Zagorje te se širi na posjede Krapina, Kostel, Lobor i Bijelu Stijenu. Za prostor Sisačko-moslavačke županije značajno je njegovo stjecanje posjeda Blinja u tadašnjoj Zagrebačkoj županiji.²²⁸ Nakon napuštanja Topuske opatije i pripadnog vlastelinstva od strane njenih izvornik vlasnika cistericita, Petar biva imenovan upraviteljem cistercitske opatije dok njegov sine Franjo ne postane punoljetan.²²⁹ Za vrijeme Franje Keglevića, vlastelinstvo Topuske opatije nalazi se u njegovim rukama te on njime upravlja poput svjetovnim vlastelinstvom, nastojeći pod sebe staviti sve kmetove i predijalce pripadajućeg veleposjeda.²³⁰

Osim Petra i Franje, sljedeći Keglević koji se povezuje s posjedima na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije je Petar Keglević koji je živio na prijelazu 17. u 18. stoljeće, a bio je banski namjesnik i veliki župan. Dovodi ga se u vezu s vlastelinstvima Blinja i Totuševina.²³¹

---

²²⁷ Majnarić 2009, 228.

²²⁸ Majnarić 2009, 228.; Mujadžević 2009, 232.

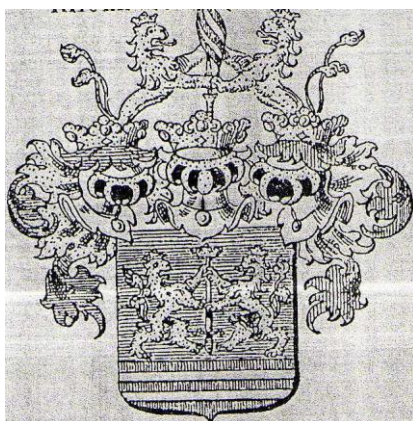
²²⁹ Mujadžević 2009, 232.

²³⁰ Adamček 1969., 283.-308.

²³¹ Katušić 2009, 234.

Grb obitelji Keglević

O grbu Keglevića saznajemo iz Bojničićevog DAKS. Bojničić napominje kako se grb Keglevića sve do njegovog djela pogrešno prikazivano i opisivano, budući da on prvi svoju heraldičku analizu bazira na originalnoj diplomi.²³²

Slika 47. Grb obitelji Keglević²³³

U modrom štitu, na dnu štita crvene boje presječenom dvjema vodoravnim srebrnim gredama, stoje dva uspravna okrunjena lava okrenuta jedan prema drugome te skupa drže uspravan mač s oštricom prema gore na kojoj se nalazi zlatna kruna. Ukraša su tri okrunjene kacige. Iz krune prve i treće kacige raste uspravan lav okrenut prema drugoj kacigi. Na kruni druge kacige stoji turnirsko koplje okrenuto vrhom prema gore o koje je ovješena zastava u bojama štita, a drže ga lavovi s prve i treće kacige. Plašt je modro-zlatan, zlatno-srebrn i crveno-srebrn.

Zorislav Horvat u *Heraldički štitovi gotičke arhitekture kontinentalne Hrvatske* donosi podatke o sačuvanom primjerku starijeg grba Keglevića pronađenog na jednoj od ploča bužimskog kaštela.²³⁴

---

²³² Bojničić 1899, 86.

²³³ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 60.

²³⁴ Horvat 1996, 93.

5.25. Obitelj Morovički, odnosno Maróti

Obitelj Morovički potječu iz ugarskog roda Gut-Keled koji pak svoje porijeklo vuku od njemačkih vitezova što su u razvijenom srednjem vijeku stigli u Ugarsko kraljevstvo. Matični posjed Morovići, prema kojemu je obitelj i uzela ime, nalazio se u Vukovskoj županiji, a začetnik obitelji bio je Mihael de genere Gutkheled.²³⁵

Uspón i znatno širenje posjeda, obitelj Morovičkih doživljava za Ivana Morovičkog koji na prijelazu iz 14. u 15. stoljeće dobiva mnogo posjeda od Žigmunda Luksemburškog za svoju vjernu službu. Upravo za njegova vremena rod Morovičkih se širi i u Križevačku županiju gdje dobiva posjed Velika.²³⁶ U opseg posjeda Velika ulaze mjesta Velika, Povelicsje, Lonja, Micinovic, Lipovljani, Piljenice te Banova Jaruga.²³⁷ Osim spomenutih posjeda, Morovički su još držali posjede Krapje (Krapje, Puska, Trebež), Vasmegyericse i Ovelika (Plesmo, Ovelika).²³⁸

Osim prije navedenih posjeda koji su značajni za prostorni okvir ovog rada, Morovički su držali još mnoge posjede diljem Slavonije. Obitelj svoj vrhunac doživljava za Ladislava Morovičkog, no već njegovom smrću te ranom smrću njegovih sinova, čitava obitelj izumire u muškoj grani.

---

²³⁵ Karbić 2008, 14.

²³⁶ Karbić 2008, 20.; Hungary in Late Middle Ages 2001, unos: Velika.

²³⁷ Hungary in Late Middle Ages 2001, unos: Velika, Povelicsje, Lonja, Micinovic, Lipovljani, Piljenice, Banova Jaruga.

²³⁸ Hungary in Late Middle Ages 2001, unos: Krapje, Puska, Trebež, Vasmegyericse, Ovelika, Plesmo.

Grb obitelji Morovički

Obitelj Morovički, budući da potječe od porodice Gut-Keled, ima grb gotovo istovjetan onome spomenute porodice. Jedina razlika je u boji elemenata grba. Nakošeni crveni štit vodoravno presijecaju tri bijela šiljka. Na štitu je kaciga s krunom iz koje raste krilo ukrašeno poput štita. Plašt je crveno-bijele boje.

Slika 48. Grb obitelji Morovički²³⁹

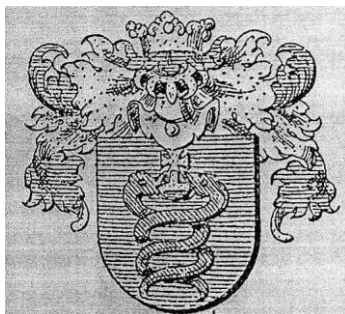
²³⁹ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 81.

5.26. Obitelj Pekri od Petrovine

Obitelj Pekri ogranak su ugarskog roda Teteny koji je svojevremeno bio jedan od najmoćnijih velikaških rodova Ugarskog kraljevstva. Rodonačelnik Pekrija bio je Petar Pekri²⁴⁰ s kraja 13. stoljeća za kojega počinje vrhunac obitelji Pekri, a trajat će čitavo 14. stoljeće. Neki od mnogih posjeda koje su Pekriji držali, bili su Peker-Sredjani, Asszuagy, Gušćerovac, Sobočnica, Garignica te kasnije Petrovina prema kojoj uzimaju plemićki pridjevak „de Petrovina“.²⁴¹ Posjed Vasmegyericse odgovara današnjem Međuriću, koji se danas nalazi na istočnom djelu Sisačko-moslavačke županije. 1403. godine Pekriji padaju u Žigmundovu nemilost te znatan dio njihovih posjeda prelazi u ruke Morovićkih.²⁴² Iako nikada više neće dosegnuti razinu moći koju su imali u 14. stoljeću, Pekriji se ipak oporavljaju te nastavljaju igrati važnu ulogu u povijesti Slavenskog kraljevstva.

Grb obitelji Pekri

Osnova grba obitelji Pekri su u plavom štitu dvije uspravne isprepletene zelene zmije koje između sebe drže ili kraljevsku jabuku s križem ili krunu. Ostale inačice grba Pekrija razlikuju se po ukrasima kacige te bojama plašta.

*Slika 49. Grb obitelji Pekri de Petrovina*²⁴³

---

²⁴⁰ Bojničić 1899, 143.

²⁴¹ Bojničić 1899, 143.

²⁴² Pálosfalvi 2012, 199.,200.

²⁴³ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 103.

5.27. Obitelj Peranski

U 15. stoljeću potomak Jurja II. i kliške grane knezova Bribirskih, Jakov II., dobiva od kralja Sigismunda posjed Pernu, na granici današnje Banovine i Korduna. Budući da nije imao potomaka, Jakov II. ostavlja posjed svojoj rodbini „Grguru i Nikoli sinovima Mikca te Jurju i Ivanu sinovima Ivana“.²⁴⁴ U drugoj polovici 15. stoljeća, Peranski su se morali skloniti pred osmanskom navalom te su založili svoj posjed Dujmu te kasnije Martinu Frankopan. Posjed Perna dolazi ponovno u ruke Peranskih 1480. godine.²⁴⁵ Sljedeći posjedi koje Peranski steču su Svinica te Završje i Vrkoč.²⁴⁶ Krajem 16. stoljeća, pod osmanskim navalama, obitelj gubi Pernu, ali zato stječu nove posjede u Jamnici, Paraduži, Tomašnicu, Pišćetkama, Stativama i Drežniku.²⁴⁷ Nakon oslobođenja znatnih dijelova Hrvatskog i Slavenskog kraljevstva, Peranski ipak ne uspijevaju povratiti Pernu. Tri stoljeća nakon početka obitelji Peranski, zadnji potomak, Juraj Peranski umire ne ostavljajući nasljednika.²⁴⁸

Grbovi Peranskih

O grbu Peranskih saznajemo iz Lopašićevog djela *Gradovi oko Kupe i Korane* u kojemu navodi kako se njihov grb nije razlikovao od grba Šubića.²⁴⁹ Vizualni prikaz njihovih grbova donosi Bojničić u DASK i to u dvije varijante.

Slika 50. Grb Peranskih iz 1494. godine²⁵⁰

²⁴⁴ Lopašić 1895, 213.

²⁴⁵ Lopašić 1895, 215.

²⁴⁶ Lopašić 1895, 216.

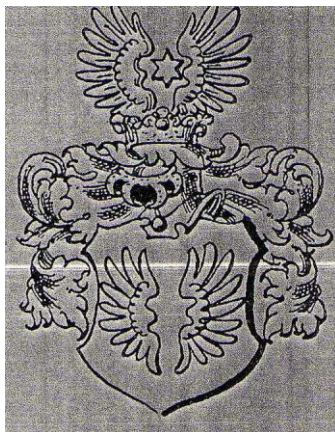
²⁴⁷ Lopašić 1895, 220.

²⁴⁸ Lopašić 1895, 221.

²⁴⁹ Lopašić 1895, 214.

²⁵⁰ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 128.

Dva uspravna orlova krila s perima okrenutima prema van, između kojih je u zaglavlju štita ljiljan, a u gornjim kutevima po jedna šesterokraka zvijezda.

Slika 51. Grb Peranskih iz 1665. godine²⁵¹

Dva uspravna orlova krila s perima prema van. Ukas kacige je na kruni lik iz štita sa šesterokrakom zvijezdom između. Štit ukrašava plašt, ali boje nisu poznate.

---

²⁵¹ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab 128.

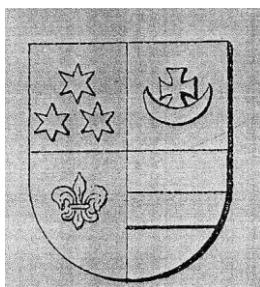
5.28. Obitelj Roh od Deche

Prvi spomen obitelji Roh na prostoru Slavenskog kraljevstva je iz 1263. godine kada kupuju posjed Deche u tadašnjoj Garičkoj županiji koji ubrzo postaje njihov matični posjed.²⁵² Kroz vrijeme obitelj stječe ostale posjede bilo kupovinom ili darovnicama od kralja, što bi moglo značiti da je obitelj osim znatnih financijskih sredstava često bila u milosti vladara. Prve službe obavljaju drugom polovicom 14. stoljeća, dok pravi uspon i vrhunac doživljavaju u 15. stoljeću kada osim što redovito sudjeluju na saborima, Ladislav, sin Stjepanov, obnaša službu podbana.

Najraniji posjed koji obitelj Roh stječe na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije je kutinski posjed kojeg dobivaju 1273. godine od kralja kao zahvalu za istaknute službe, a na kojemu će u 15. stoljeću graditi kutinski kaštel.²⁵³ Ostali posjedi s prostora današnje Sisačko-moslavačke županije koje su držali sve do izumiranja u muškoj liniji 1503. godine jesu Blagaj, Šartovac te Kaptolovc.²⁵⁴

Grb obitelji Roh od Deche

Grb obitelji Roh čini kvadrirani štit s tri (1 – 2) šesterokrake zvijezde u prvom polju, malteškim štitom na polumjesecu u drugom polju, cvijetom ljiljana u trećem polju i horizontalnom gredom u četvrtom polju.

Slika 52. Grb obitelji Roh de Deche²⁵⁵

²⁵² Pálosfalvi 2012, 217.

²⁵³ Pálosfalvi 2012, 218., 221.

²⁵⁴ Hungary in Late Middle Ages 2001, unosi: Blagaj, Šartovac, Kaptolovc, Kutina.

²⁵⁵ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 115.

5.29. Obitelj Svetački

Do određenog trenutka u 14. stoljeću kada poput ostalih plemićkih porodica i obitelj Svetačkih se počinje nazivati prema svome matičnom posjedu Svetačje (Zempche), bili su poznati kao Tiboldovići, odnosno plemići *de genere Tiboldi bani*. Prvi Tiboldović od kojega se može pratiti genealogija obitelji Svetački bio je Budur.²⁵⁶ Tiboldovići su zarana držali ogromne posjede od Bobovca u Šimežkoj županiji u Ugarskoj sve do rijeke Save u Slavonskom kraljevstvu.²⁵⁷

Obitelj s vremenom gubi prekodravske posjede, vjerojatno krajem 14. st. kada su određeni Svetački pali u Žigmundovu nemilost,²⁵⁸ ali uspijevaju sačuvati one u Križevačkoj županiji. Svetačje, odnosno Zempche, je posjed u Križevačkoj županiji koji obuhvaća širi prostor današnje Novske, a Klaić ga opisuje na sljedeći način: „...*steralo se je uza samu lijevu obalu rijeke Save i naokolo Velikoga i Maloga Struga počev od Jasenovca do utoka Maloga Struka u Savu. Na sjeveru prelazio je taj posjed iz savske nizine u pobrdje, koje se sa gore Psunja spušta između potoka Pakre i ravne Posavine na zapad prema Lipovljanima i Kraljevoj Velikoj. Nesumnjivo je tomu imanju ili posjedovanju pripadao okoliš današnje Novske, kao i čitav kraj naokolo Subocke rijeke zajedno s mjestima Subockom i Subockim gradom*“.²⁵⁹ Klaić također navodi kako se plemići Tiboldovići prvi put nazivaju Svetačkima tek 1350. godine.²⁶⁰

Osim Klaića, detaljne podatke o posjedima Svetačkih saznajemo i od Pála Engela, ponajviše za razdoblje druge polovice 14. do ranog 16. stoljeća. Od mnogobrojnih posjeda Svetačkih, prostornom okviru rada odgovara posjed Szencse (Svetačje, Zempche) unutar kojega se nalaze mjesta Drenov Bok, Szencseszentdemeter, Peklence, Voćarica, Grabovac Stari, Szencse, Brestača, Kozacsina i Szombathely.²⁶¹ Svetački će zadržati svoje posjede čak i tijekom osmanske navale, budući da će prepustiti svoje utvrde Osmanlijama te postati njihovi vazali. Osim spomenutog bana Tibolda, Svetački nisu obnašali banske časti, ali su zato dugi niz godina držali čast podbanova te su nerijetko bili familiari najvećih velikaša Ugarsko-hrvatskog kraljevstva.

---

²⁵⁶ Pálosfalvi 2012, 231.

²⁵⁷ Klaić 1913, 5.

²⁵⁸ Pálosfalvi 2012, 232.

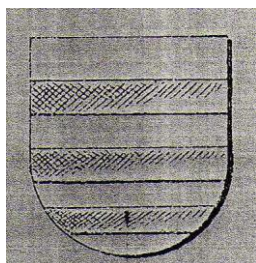
²⁵⁹ Klaić 1913, 3.

²⁶⁰ Klaić 1913, 4.

²⁶¹ Hungary in Late Middle Ages 2001, unosi: Drenov Bok, Szencseszentdemeter, Peklence, Voćarica, Grabovac Stari, Szencse, Brestača, Kozacsina i Szombathely.

Grb obitelji Svetački

Grb Svetačkih poznat nam je zahvaljući Bojničiću koji u DAKS objavljuje rekonstrukciju grba s pečata Mihaela de Zempche na kojemu se nalazi štit koji presijecaju tri horizontalne grede. Boje te nakit i ukras štita nisu poznati.

Slika 53. Grb obitelji Svetački²⁶²

---

²⁶² Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 151.

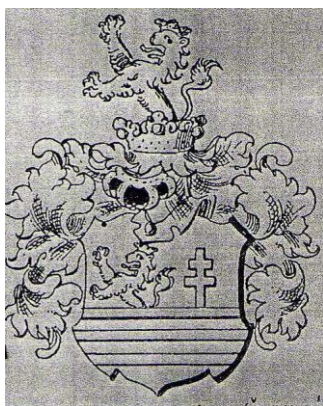

5.30. Obitelj Šišinački od Šišinca

Adamček navodi da su plemići Šišinački svoje ime uzeli prema posjedu koji su uživali.²⁶³ Spomenuti Šišinec odgovara današnjem mjestu Šišinec u sastavu općine Lekenik. Šišinačke na istoimenom posjedu možemo pratiti već od 1507. godine zahvaljujući Ademčekovom *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću*.²⁶⁴

Grb obitelji Šišinački

Bojničić u DAKS donosi dva primjera grba Šišinačkih, jedan iz 1613. i jedan iz 1721. godine. U radu ćemo prikazati tek grb iz 1613. jer samo on ulazi u vremenski okvir rada. Dno štita presijecaju tri horizontalne grede iz kojih na desnoj strani raste okrunjeni lav, a s lijeve patrijarhalni štit. Na štitu kaciga s krunom iz koje raste okrunjeni lav. Boje plašta nepoznate.

Slika 54. Grb obitelji Šišinački²⁶⁵

²⁶³ Adamček 1969, 287.

²⁶⁴ Adamček 1976, 20, 46, 140, 145, 148, 152, 156, 166, 183, 185, 191, 215, 230, 254, 267, 281, 301, 429, 475, 483, 501, 571, 574.

²⁶⁵ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 124.

5.31. Obitelj Ugrinović od Roga

Ugrinovići, ili Ugrinići, potječu od plemena Šubić. Njihov matični posjed i utvrda Rog, nalazio se na desnoj obali Krke. Zajedno s mnogim drugim hrvatskim plemićkim obiteljima, gube svoje matične posjede tijekom osmanskih osvajanja. Ugrinovići stupaju u službu Petra Keglevića s kojim sudjeluju u borbi protiv Osmanlija te nakratko bivaju smješteni na njegovom posjedu Ustilonja u Slavonskom kraljevstvu. Keglević nije uspio zadržati spomenuti posjed te Ugrinovići bivaju primorani tražiti novo sklonište. Ivanu Ugrinoviću uspijeva oženiti se s Helenom iz plemićke obitelji Vagatovića koji su držali posjed Miholje (današnji Farkašić u široj Sisačkoj okolini) na Kupi 1534. godine.²⁶⁶ Nikola Vagatović posvaja Ivana Ugrinovića čime posjed Miholje prelazi na njega s Nikolinom smrću. Unatoč tome, Ugrinovići se još uvijek nisu našli na sigurnome, budući da su Osmanlije nerijetko provaljivali u pljačkaškim pohodima preko Kupe te se i njihov posjed Miholje često nalazio u opasnosti. U drugoj polovici 16. stoljeća Ugrinovići ulaze u službu Jurja Draškovića te Gašpara Alapića pokušavajući zaslužiti dodatne prihode ili neki novi sigurniji posjed za svoju obitelj. To im napokon uspijeva 1586. godine kada dobivaju imanja Tepla i Radosfalva u sklopu veleposjeda Likava.²⁶⁷

Grb obitelji Ugrinović

Jurković donosi podatak kako Ugrinovići i dalje nastavljaju koristiti osnovni grb roda Šubić kojemu kasnije dodaju kulu. Tom navodu pridodaje da se spomenuti grb može pronaći u Bojničićevom DAKS na stranici 78., odnosno tabeli 132. pod natuknicom „Ugrinovich“. No u reizdanju DAKS (1899. godine) Golden Marketinga iz 1995. pod natuknicom „Ugrinovich“ nalazi se podatak i grb sasvim druge obitelji Ugrinović iz Korjenić-Neorićeva grbovnika. Kako je točno došlo do ove zabune, nije poznato.

---

²⁶⁶ Jurković 2008, 73.

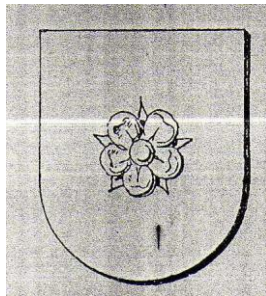
²⁶⁷ Jurković 2008, 82.

5.32. Obitelj Zalathnoky

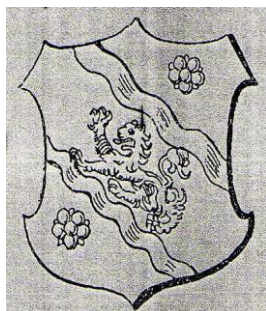
Zalathnoky (Slatinski) potječu, kao što se može vidjeti iz njihova imena, iz Zalathnoka, odnosno posjeda i utvrde Slatine u Istočnoj Slavoniji. Pripadnici obitelji primorani su pred osmanskom ugrozom bježati na područje Zagrebačke županije gdje dobivaju i neke posjede. Jedan od tih posjeda je Lekenik, koji pak odgovara današnjoj općini Lekenik te time ulazi u prostorni okvir rada. Kao vlasnik posjeda Lekenik spominje se u 1554. godini Matej Slatinski.²⁶⁸

Grb obitelji Zalathnoky

Bojničić donosi dvije inačice grba Slatinskih. Grb iz 1543. godine čini jedna ruža, dok je onaj iz 1570. nešto složeniji. U štitu između dvije desnokose valovite grede stupajući lav, ispod i iznad greda jedna ruža.

Slika 55. Grb obitelji Zalathnoky iz 1543. godine²⁶⁹

Slika 56. Grb obitelji Zalathnoky iz 1570. godine²⁷⁰

²⁶⁸ Laszowski 1910, 356.

²⁶⁹ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 149.

5. 33. Obitelj Zrinski

Obitelj Zrinski nasljednici su velikaške grane obitelji Šubić, knezova i banova Bribirskih, koja je igrala jednu od najvažnijih uloga u povijesti Hrvatskog kraljevstva do prve polovice 14. stoljeća.

Klaić spominje cijepanje velikaške grane na dva ogranka, klišku granu Juraja II. te ostrovičku granu Pavla II.²⁷¹ Nastojeći sačuvati posjede roda, pod vodstvom Pavla II., Bribirci se priklanjaju Mlečanima u borbama protiv ugarsko-hrvatskog kralja Ludovika I. Igrom slučaja, nasljednik Pavla II. Juraj III., nalazi se u Senju u rukama svojih rođaka knezova Krčkih, koji su za vrijeme prvih kraljeva anžuvinske dinastije uspjeli ostati u kraljevskoj milosti te sada pokušavaju izmiriti svog nećaka Jurja s kraljem Ljudevitom I. Tome se protive Jurjevi skrbnici Mladen III. i Gregorije II. koji se i dalje na mletačkoj strani opiru kralju. No već 1347. godine i Gregorije II. odlučuje pokušati se pomiriti s kraljem. Tako u svoje ime i Jurja III. čije je skrbnik bio, predaje kralju grad Ostrovicu. Kralj prihvaća Ostrovicu, ali i spomenute knezove u svoju milost. Sadržaje isprava kojima kralj prima knezove u svoju milost, ali im i daruje nove posjede u Slavonskom kraljevstvu prepričava Klaić koji kaže „*On im dakle poklanja grad Zrin u Slovinskoj zemlji sa svim pripadcima i koristima, posjedima, selima varošima [...] osim Zrina daje kralj još i zemlju Stupnicu tik do Zrina...*“²⁷² Velikaška grana roda Šubića koja ostaje u Hrvatskoj polako gubi na značaju, a pridjevnik Bribirski uzimaju ostale srodne grane Šubića.

Sada već bivša Ostrovička grana roda, prema svome novome sjedištu počinje se nazivati Zrinskima, a njen glavar postaje Juraj I. Zrinski kroz kojega počinje i povijest Zrinskih na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije. Horvat ukratko opisuje koji teritorij je obuhvaćao posjed Zrin prije dolaska Bribiraca „...*područje duž lijeve obale Une od Kostajnice (ali ne uključujući Kostajnicu) do Žirovca i do vrhova Zrinske gore*“.²⁷³ Prvo proširenje njihovih novih posjeda bilo je na kaštel Pedalj.²⁷⁴ Kao i ranije, za boravka u svojoj djedovini, Zrinski su nastojali proširiti i zaokružiti svoje posjede. Horvat dodaje kako su za najranijeg boravka proširenje posjeda nastojali ostvariti parnicama protiv susjeda i podržavanjem osobe kralja te kraljevske vlasti.²⁷⁵ Štefanec dodaje kako je još jedan od

---

²⁷⁰ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 150.

²⁷¹ Klaić 1897, 140.

²⁷² Klaić 1897, 165.

²⁷³ Horvat 2007, 102.

²⁷⁴ Horvat 2007, 103.

²⁷⁵ Horvat 2007, 103.

glavnih načina širenja bilo sklapanje ugovora o nasljeđivanju, ne samo s pripadnicima vlastitog roda Šubića, već i s drugim velikaškim obiteljima.²⁷⁶ Svojim dolaskom u Donje Pounje, Zrinski su u početku stekli neprijateljski nastrojene susjede u obliku velikaša Babonića Blagajskih, čiji su se posjedi tamo nalazili dok im ih kralj nije oduzeo. Osim čestih međusobnih razmirica s Blagajskima, Zrinski će relativno tiho ući u 15. stoljeće kada počinje novi uspon obitelji.

Prvi istaknuti član roda Zrinskih bio je Petar II. koji je uspio ishoditi od kralja dozvolu za vađenje rude na svojim posjedima bez plaćanja poreza. No za njegova vremena događa se također nešto što će obilježiti čitavu povijest obitelji koja slijedi, a to je upad Osmanlija na prostor srednjovjekovnog Hrvatsko-slavonskog kraljevstva, točnije Pounja, čime počinju višestoljetne borbe protiv Osmanlija.²⁷⁷ Najviše o posjedima Zrinskih može se doznati prateći spomen o utvrdama i gradovima pa tako Kruhek navodi da „*pri kraju XV. stoljeća u njihovom je posjedu 8 gradova i kaštela s prostranim posjedima između Une i Zrinske gore: Zrin, Pedalj grad, Gvozdansko, Prevršac, Brodski grad, Pastuša, Lješnica*“.²⁷⁸ Nikola III. je prvi Zrinski koji istaknuvši se u borbama s Osmanlijama dobiva bansku čast. Nikola je ujedno i sklopio ugovore o nasljeđivanju sa svojim tastom Ivanom Karlovićem, tako da nakon određenih pravnih poteškoća s nasljeđivanjem u ruke Zrinskih dolaze i Karlovićevi posjedi Medvegrad, Rakovec, Lukavec, Novi, Mutnicu i Vrbovec.²⁷⁹ Brajković dodaje kako Nikola III. ujedno uzima u zakup Božjakovinu, Pakrac, Kamensko i Kostajnicu.²⁸⁰ Nikola IV. osigurao je dodatno proširenje posjeda obitelji kroz ugovor o nasljeđivanju sa Stjepanom Frankopanom Ozaljskim koji umire 1577. godine, a njegovi posjedi većinom u Karlovačkom Pokuplju, Gorskom kotaru te Vindolu prelaze u ruke Zrinskih.²⁸¹

Zbog sve češćih i sve dubljih osmanskih provala, Zrinski prvo pokušavaju utvrditi svoje granične posjede na Uni izgradnjom mnogih kaštela i straža, no radi specifičnog načina ratovanja Osmanlija, tzv. spaljene zemlje, više ne uspijevaju financirati posade u svim svojim gradovima i kaštelima. Dio kaštela prepuštaju kralju, dok one najvažnije posjede poput Zrina, Kostajnice i Gvozdanskog nastoje zadržati u vlastitim rukama. Od prve polovice 16. stoljeća Zrinski također nastoje steći posjede udaljene od ugroženih krajeva, tako da već u drugoj polovici 16. stoljeća kao što navodi Štefanec, njihovi posjedi se mogu grupirati na tri skupine:

---

²⁷⁶ Štefanec 2001, 16.

²⁷⁷ Štefanec 2001, 104.

²⁷⁸ Kruhek 1999, 13.

²⁷⁹ Štefanec 2001, 22.

²⁸⁰ Brajković 1995, 109.

²⁸¹ Regan 2007, 137.

„posjedi u županijama Vas i Zala, posjedi u središnjoj Hrvatskoj i primorski posjedi.“²⁸² Osmanskim probijanjem obrambene granice na Uni, Zrinski gube svoje sjedište Zrin i premještaju se u Međimurje koje će im postati najvažniji posjed, a njegov tvrdi grad Čakovec novo sjedište. Nakon stjecanja međimurskog posjeda, Nikola IV. mijenja grb obitelji tako što je u dotadašnji grb Šubića, odnosno Zrinskih, uključio grb obitelji Ernuszt koja je bila zadnji vlasnik posjeda Međimurje i grada Čakovca.²⁸³

Krajem 16. stoljeća Zrinski su izgubili sve svoje posjede u donjem Pounju, ali i dalje ostaju živo uključeni u protuosmanske borbe. Najznamenitiji Zrinski u 16. stoljeću bio je vjerojatno Nikola IV., često nazivan Sigetski, koji je poginuo braneći utvrdu Siget nakon dugotrajne i hrabre obrane koja je vezala i iscrpila osmanske snage, upropativši im prvotni naum pohoda – osvajanje Beča. Njegov unuk Juraj V. istaknuo se, osim u borbama s Osmanlijama, tijekom Tridesetogodišnjeg rata u kojemu je sudjelovao na strani katoličkih snaga predvođenih Habsburgovcima, ali čiji kraj nije doživio budući da umire 1626. godine u sumnjivim okolnostima.²⁸⁴ Posljednji istaknuti Zrinski su Petar IV. i Nikola VII. Obojica su bili nosioci banske časti te zapaženi ratnici, a poznati su kao pokretači i vođe takozvane zrinsko-frankopanske urote.

Za svog vrhunca posjedi Zrinskih obuhvaćali su prostor od rijeke Mure do Jadranskog mora: Međimurje, posjedi u okolici Zagreba, Medvedgradsko vlastelinstvo, posjedi u Pokuplju, Vinodolu i Modruškoj župi te posjedi u ugarskim županijama Vas i Zala.²⁸⁵ U svome članku *Plemićki gradovi, kašteli i tvrđave obitelji Zrinski*, Regan donosi pregled najznačajnijih gradova, kaštela i tvrđava podijeljenih na regije, odnosno veće teritorijalne cjeline. Tako na prostoru današnje Banovine izdvaja kaštel Goričku (Goru), kaštel Gvozdansko, plemićki grad u Kostajnici (Stari grad), kaštel Novi Novi, plemićki grad Pedallj-grad, kaštel Pre(ko)vršac, plemićki grad Zrin.²⁸⁶ Do svoje propasti nisu uspjeli povratiti matične posjede u donjem Pounju (današnjoj Banovini), koji će po svome oslobođenju biti inkorporirani u krajiški sustav obrane.

---

²⁸² Štefanec 2001, 19.

²⁸³ Brajković 1995, 109.

²⁸⁴ Brajković 1995, 109.

²⁸⁵ Kruhek 1999, 22-23.

²⁸⁶ Regan 2007, 140-7.

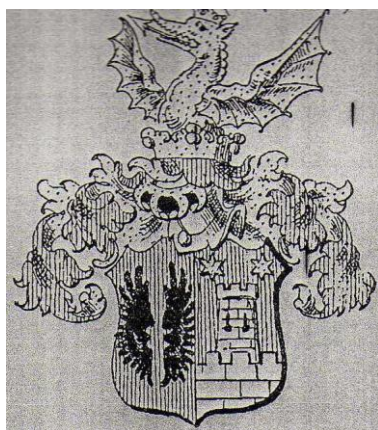
Grb obitelji Zrinski

Najdetaljniji prikaz i heraldičku obradu grbova Šubića te Zrinskih donosi Bojničić.

Slika 57. Grb Zrinskih²⁸⁷

U crvenome štitu dva uspravna orlova krila, s perima prema van. Ukas kacige je iz krune rastući zlatni zmaj raširenih krila. Plašt je crveno-zlatan.

Slika 58. Grb Zrinskih od 1554. godine²⁸⁸

U crvenome vertikalno razdijeljenom štitu s desne strane grb Zrinskih, s lijeve iznad kamenog nazupčanog zida naravne boje uzdiže se kula naravne boje s nazupčanim vijencem i dvije puškarnice, s obje strane kule nalazi se po jedna šesterokraka zlatna zvijezda. Ukas

²⁸⁷ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 153.

²⁸⁸ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 153.

kacige je zlatni zmaj raširenih krila koji raste iz krune. Plašt je crveno-zlatan. Grb je reproduciran prema povelji kralja Ferdinanda I. grofu Nikoli Zrinskom iz 1554. godine. Bojničić još nabraja kasnije varijante istog grba koje se razlikuju u određenim detaljima, iako osnova grba i glavni motiv združenog grba ostaju isti.²⁸⁹

Crno orlovo krilo na crvenom štitu predstavlja kontinuitet i dodirnu točku s najranijom poviješću roda. Preuzimanjem posjeda u Međimurju i uspostavljanjem novog sjedišta u Čakovcu, svome grbu pridružuju grb izumrle obitelji Ernuszt, prethodnik vlasnika posjeda. Spomenuti grb Ernuszta u sklopu grba Zrinskih s vremenom doživljava neznatne promjene kod pojedinih članova roda.

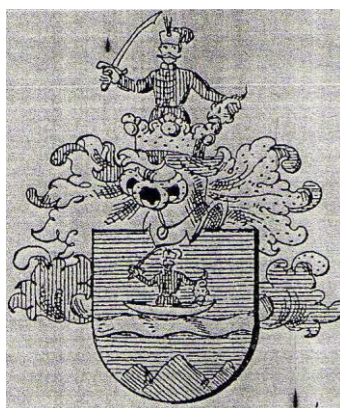
---

²⁸⁹ Bojničić 1899, 211.

5.34. Ostali plemići

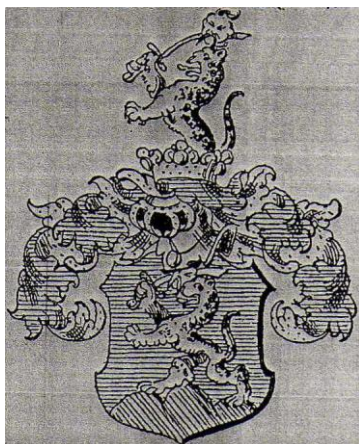
U knjizi *Obrana Siska od Turaka* Jurja Kolakovića nalazimo podatak o sedmorici pojedinaca kojima su grbovnicom podijeljeni grb i plemstvo zbog zasluga u bitci kod Siska 1593. godine. To su kaštelan Mate Antolčić (grbovnicu podijelio Rudolf II.), vojvoda sisačke tvrđave Stanislav Kovačić (grbovnica podijeljena 1609. godine), Ivan Krajačić iz Boka (grbovnicu podijelio Matija II.), Martin Magjar i Antun Ivšić iz Drenčine (zajednička grbovnica podijeljena 1659. godine od cara Leopolda) te Simeon Zlovolić, ili Petrušić iz Žažine. Unatoč tome što Kolaković za neke od spomenutih čak navodi careve i godine kada su im grbovnice podijeljene, dio grbovnica ipak nismo uspjeli pronaći. U Bojničićevom DAKS nalaze se natuknice i grbovi Mate Antolčića te Stanislava Kovačića. Od ostalih pojedinaca, spomen o Simeonu Zlovoliću, ili Petrušiću iz Žažine nalazimo tek u Bojničićevom *Popisu plemića proglašениh na saboru kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije g. 1557.-1848.* Sudeći po tri pronađena pojedinca od šest, odnosno sedam navedenih, moglo bi se pretpostaviti da je Kolakovićev navod istinit u smislu da spomenuti pojedinci sa šireg sisačkog područja uistinu jesu primili grbovnice, ali ne nužno zbog zasluga u bitci kod Siska 1593. godine, s time da bi dio grbovnica mogao biti izgubljen ili se i dalje nalaze u posjedu obitelji.

Slika 59. Grb Stanislava Kovačića²⁹⁰

²⁹⁰ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 166.

Grbovnica Matije II. izdana je 24. ožujka 1609. godine u Beču, Stanislavu Kovachichu vojvodi sisačke tvrđave. U modrome štitu horizontalna srebrna valovita greda na kojoj je čamac naravne boje iz kojeg raste graničar u crvenom ruhu sa sabljom u desnoj uzdignutoj ruci te odrubljenom turskom glavom u lijevoj. U dnu štita zeleni trobrijeg. Na štitu kaciga s krunom iz koje raste lik iz štita. Plašt je crveno-srebrn i modro-zlatan.

Slika 60. Grb Stjepana Lackovića²⁹¹

Grbovnica Rudolfa II. izdana je 28. rujna 1579. godine u Pragu, Stjepanu Laczkowythu. U dnu modroga štita zeleni trobrijeg na kojemu stoji nadesno okrenuti uspravni stupajuć leopard naravne boje sa sabljom krivošijom zlatnog štitnika u desnoj šapi na koju je nabodena turska glava. Na štitu kaciga s krunom iz koje raste lik iz štita. Plašt je modro-zlatan s obje strane kacige.

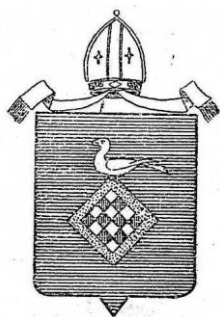
---

²⁹¹ Slika preuzeta iz Bojničić 1899, tab. 167.

6. Grbovi zagrebačkih biskupa s prostora današnje Sisačko-moslavačke županije

U razdoblju koje ovaj rad obuhvaća, različite biskupije, nadbiskupije i kaptoli primarno su koristili vlastite jedinstvene pečate koji su sadržavali specifične simbole – građevine, likove ili svece zaštitnike pojedine biskupije kako bi se raspoznavali. Ti opći simboli na pečatima s vremenom bivaju zamijenjeni za obiteljske grbove, odnosno osobne grbove pojedinih biskupa te ostalih crkvenih velikodostojnika. Prilikom postavljanja na biskupsku čast, pojedinci nisu dobivali univerzalni grb biskupije (jer takav nije postojao!), već su svojim obiteljskim grbovima dodavali elemente crkvene heraldike poput različitih ukrasa, čuvara grbova, gesla te samih likova unutar štita koji su imali određenu simboliku. Ti obiteljski grbovi s dodanim elementima crkvene heraldike bi zatim bili smješteni unutar pečata pojedine biskupije te bi pojedini biskup za obnašanja biskupske časti koristio pečat sa svojim vlastitim grbom. Najveći doprinos poznavanju biskupskih grbova Zagrebačke biskupije donio je Bartol Zmajić u svome članku „Grbovi zagrebačkih biskupa i nadbiskupa“, koji će poslužiti kao glavni izvor za ovo potpoglavlje rada. Sam Zmajić uvelike se poslužio Bojničićevim djelom *Der Adel von Kroatien und Slavonien* u slučaju kada nije bilo sačuvanog primjera biskupskog grba. U nastavku rada bit će prikazani samo grbovi biskupa koji pripadaju obiteljima s posjedima na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije.

Demetrije II. Čupor Moslavački

Slika 61. Grb Demetrija II. Čupora Moslavačkog²⁹²

Izgled grba: „u plavom zlatnom obrubljeni nagnuti pravokutnik (romb), u kojem se nalaze 4 × 4 izmjenične crvene i srebrene kocke u 4 reda. Na vrhu romba sjedi svraka. Na štitu biskupska mitra.“²⁹³

²⁹² Slika preuzeta iz Zmajić 1945, 477.

Ivan V. Bakač de Erdőd

*Slika 62. Grb Ivana V. Bakač de Erdőd*²⁹⁴

Poznat samo obiteljski grb. Izgled grba: „u plavom raste iz polovice kotača zlatne boje crveni jelen.“²⁹⁵

Šimun I. Bakač de Erdőd

*Slika 63. Grb Šimuna Bakača de Erdőd*²⁹⁶

Njegov grb se razlikuje od njegovog prethodnika Ivana V. samo po tome što kraj lebdeće mitre stoje inicijali S i E.²⁹⁷

---

²⁹³ Zmajić 1945, 477.

²⁹⁴ Slika preuzeta iz Zmajić 1945, 478.

²⁹⁵ Zmajić 1945, 478.

²⁹⁶ Slika preuzeta iz Zmajić 1945, 479.

²⁹⁷ Zmajić 1945, 479.

Pavao Gregorijanec

*Slika 64. Grb Pavla Gregorijanca*²⁹⁸

Izgled grba: „u crvenom sjedi na zlatnom štapu, iz kojega na obim rubovima rastu zeleni listovi, crni gavran, čiji je vrat proboden zlatnom strjelicom, praćen na gornjem desnom uglu srebrenom zvijezdom, a na lijevom srebrenim polumjesecom. Nad štitom biskupska mitra“.²⁹⁹

Plemićkim obiteljima koje su obitavale ili držale posjede na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije sa sigurnošću pripadaju Demetrije II. Čupor Moslavački, Ivan V. Bakač de Erdöd, Šimun I. Bakač de Erdöd te Pavao Gregorijanec. Zmajić griješi kada biskupa Nikolu I. pripisuje porodici Babonić na temelju neke, kako i sam kaže, neprovjerene tvrdnje. Da se spomenutog Nikolu I. ne može smjestiti u porodicu Babonića, jasno je iz rada Hrvoja Kekeza koji u svojoj doktorskoj disertaciji pokazuje da se za vrijeme obnavljanja biskupske časti problematičnog Nikole I. (1350. – 1356.) spominje tek jedan Babonić po imenu Nikola IV. Nikola IV. se u izvorima javlja tek od 1352. do 1399. godine, ali je iz izvora poznato i to da je bio vjenčan Majom Ratetić te je imao trojicu sinova koji se u izvorima spominju u posljednjem desetljeću 14. stoljeća.³⁰⁰ U slučaju biskupa Ivana VI. Kranjčića-Moslavačkog, prema pridjevku moguće je pretpostaviti da potječe iz Moslavine, što i rade Zmajić (u „Grbovi zagrebačkih biskupa i nadbiskupa“) te Rudolf Horvat (u *Povijest Hrvatske*), no autor ovog diplomskog rada nije uspio pronaći konkretne dokaze da se radi o dijelu Moslavine obuhvaćenom prostornim okvirom ovog rada te grb istog biskupa nije uvršten.

²⁹⁸ Slika preuzeta iz Zmajić 1945, 479.

²⁹⁹ Zmajić 1945, 479.

³⁰⁰ Kekez 2012, 183-184.

6.1. Grbovi crkvenih redova na području današnje Sisačko-moslavačke županije

6.1.1. Red sv. Pavla prvog pustinjaka (pavlini)

Slika 65. Grb pavlina³⁰¹

Izgled grba: ovalni kvadrirani grb sa srcem štita. Prvo i četvrto polje u bijelom iz zelene podloge raste zelena palma, drugo i treće polje u plavom zlatni uspravni lav u koraku okrenut nadesno, odnosno nalijevo. U srcu štita u srebrnom crni gavran okrenut nalijevo spreman za let, s komadom kruha u kljunu gleda prema nazad. Likovi u štitu odgovaraju predaji o događajima iz života sv. Pavla Pustinjaka. Niti jedan primjerak grba nije pronađen na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije.

---

³⁰¹ Wikipedia the free encyclopedia, „Order of saint Paul the First Hermit“, posjećeno 13.08.2012., http://en.wikipedia.org/wiki/Order_of_Saint_Paul_the_First_Hermit#Coat_of_arms.

6.1.2. Cistercitski red

*Slika 66. Grb cistercita*³⁰²

Izgled grba: u plavom redovi zlatnih ljljana, u srcu štita crvenih rubova naizmjenične desnokose zlatne i plave grede. Na štitu srebrna mitra sa zlatnim ukrasom. Iza štita izviruju dva zlatna pastirska biskupska štapa, okrenuta prema van. Ispod štita na lenti nalazi se geslo „Cistercium Mater Nostra“. Primjerci grba nisu pronađeni na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije.

---

³⁰² Wikipedia the free encyclopedia, „Cistercians“, posjećeno 13.08.2012., http://en.wikipedia.org/wiki/File:Arms_of_Ordo_cisterciensis.svg.

7. Razmatranje heraldičke baštine prostora današnje Sisačko-moslavačke županije

Jedan od najvrijednijih izvora za temu ovog rada su povelje o dodjeli plemstva i grba, tj. grbovnice. Pretražujući relevantne arhivske i muzejske ustanove, ustanovljeno je devet grbovnica koje odgovaraju prostorno-vremenskom okviru rada. Tih devet grbovnica su ona određenog Benedikta (GMSK 1), Ivana Bušića (GMSK 2), Pavla Matlekovića (GMSK 3), Andrije Mihaljevića (GMSK 4), Gvozdana Vukšića (GMSK 5), Blaža Prišeka (DASK 1), Mihaela Sokolovića (DASK 2), Ivana Kitonića od Kostajnice (AHAZU 1) te Martina Tonkovića (AHDA 1)..

Što se tiče vanjskih karakteristika grbovnica, sve su pisane na pergameni. Budući da su se dugo vremena čuvala preklapljen, vidljivi su blaga oštećenja i tragovi koji u određenim slučajevima smetaju iščitavanje teksta, no niti u jednom slučaju se ne radi o nečitljivosti zbog presavijanja. Sve grbovnice osim AHAZU 1 i AHDA 1 čuvaju se rastvorene u punoj veličini u mapama, dok se navedene dvije drže u odgovarajućim kovertama. Također osim spomenute dvije, sve ostale grbovnice su restaurirane. Primjećuje se kako su i pergamene nekih grbovnica potamnile (dok je tekst izbljedio) što sugerira da se u određenom trenutku nisu čuvala na odgovarajućem svjetlu i u odgovarajućem okruženju. Sve su navedene grbovnice izvorne plemićke povelje, sačuvane u izvornom obliku, niti jedna u obliku prijepisa. U nekoliko slučajeva, na pergamenama se nalaze rupe, od onih manjih koje ne ometaju čitanje (GMSK 1) do onih s većim rupama (GMSK 4, GMSK 2) koje pogotovo u slučaju GMSK 2 čine probleme prilikom iščitavanja teksta.

Pismo kojime su grbovnice pisane je kancelarijsko pismo koje je vrlo slično skoro u svim slučajevima. Jedina grbovnica koja značajno odudara od ostalih je GMSK 1 koja je nastala za vrijeme Maksimilijana II. u Požunu. U praksi, pismo gotovo svih grbovnica razlikuje se u detaljima poput načina na koji stiliziraju određeno slovo ili količini kratica koje se koriste (najveća količina kratica se nalazi u GMSK 5), te se uzorci primjećuju ovisno o tome za kojeg vladara i u kojemu gradu su pisane. Razlike se javljaju i u tome na koji način je napisano i ukrašeno ime vladara te nekoliko prvih riječi teksta. Grbovnice Maksimilijana II. (GMSK 1) i Rudolfa II. (GMSK 2, DASK 1, AHAZU 1, AHDA 1) bogato su ukrašene te je vladarevo ime i nekoliko slijedećih riječi uvijek stilizirano na lijep i različit način, nakon čega se ostatak intitulacije nastavlja slovima zlatne boje i nešto većim od glavnine teksta, osim u slučaju GMSK 1 i GMSK 2, kod kojih je izrazito stilizirano tek vladarevo ime. Grbovnice Ferdinanda II. i Ferdinanda III. sadrže intitulacije pisane na isti način, zlatnim slovima te je

vladarevo ime i nekoliko sljedećih riječi obično znatno veće od ostatka intitulacije. Razlike u pismu kod grbovnica vide se i na načinu na koji označavaju važne dijelove isprave poput riječi *scutum*, *datum*, ime primatelja, *venerabilis* i sl. što obično rade zlatnom, velikom ili manjom kapitalom.

Tinta kojom su isprave pisane je crne boje, odnosno u nekim slučajevima izbljediš u smeđu nijansu, dok je u slučaju DASK 2 tinta jako izbljediš. Na svim grbovnicama vidljivi su tragovi oštećenja u obliku većih i manjih mrlja tinte, koje iako otežavaju čitanje, ne čine ga nemogućim. U slučaju GMSK 5, pravokutnik u kojemu se nalazi slika grba jako je oštećen najvjerojatnije vlagom, tako da je upravo srednji dio pravokutnika i štita zamrljan te se ne razabiru detalji grba. Što se tiče vanjskih oštećenja, za posumnjati je da se u slučaju GMSK 1 umjesto o nehotičnim oštećenjima, radi ili o pokušajima grubog falsificiranja, ili o tome da je nepoznata osoba naknadno pokušavala popraviti prethodno nastalo oštećenje. Naime, u slučaju spomenute grbovnice na svakom mjestu gdje se nalazi prezime primatelja i su-primatelja grbovnice, tekst je zamrljan do nečitljivosti te se razabiru tek dva zadnja slova na svakom mjestu gdje se nalazi prezime. Na nekoliko takvih mjesta vidljivo je naknadno pokušavanje pisanja teksta. U slučaju AHAZU 1, na svim dijelovima teksta i pergamene gdje se nalaze imena primatelja grbovnice, ista su podcrtana najvjerojatnije grafitnom olovkom. U nekim slučajevima, poput AHAZU 1, na poledini pergamene nalazi se napisano tko i kada ustanovi daruje spomenutu grbovnicu, ili kada je izdana te potvrđena.

Kraljevski viseći pečati (otisnuti na crveni vosak unutar posebnih kutijica, pričvršćeni vrpcom kroz probušenu pergamenu) su sačuvani s odgovarajućim kutijama u manjoj ili većoj mjeri za sve grbovnice osim kod GMSK 1, GMSK 2, DASK 1, AHAZU 1 i AHDA 1, za koje doduše se može pretpostaviti da su sačuvani, ali da se ne nalaze više pričvršćeni za tijelo pergamene (osim u slučaju DASK 1 gdje je pečat uništen). Na pečatima se nalazi dvoglavi carski orao na prsima kojega je veliki štit s grbovima zemalja Monarhije i krunom.

Slike grbova se u svim slučajevima nalaze unutar oslikanog pravokutnika u gornjem dlijevom kutu povelja. Način oslikavanja i ukrašavanja pravokutnika je različit, javljaju se ili tek grb primatelja, ali znatno češće dodatni elementi poput grbova ostalih kraljevina pod Habsburgovcima, likova koji drže podlogu u kojoj je glavni grb ili se nalaze oko istoga, stilizirana podloga i rubovi pravokutnika itd. Grbovnice koje su izrađene za Rudolfa II. (DASK 1, GMSK 2, AHDA 1) u oslikanim pravokutnicima osim stilizirane podloge nemaju dodatnih elemenata, osim AHAZU 1 u kojoj se u pravokutniku javljaju grbovi drugih kraljevina, poput svih grbovnica Maksimilijana II., Ferdinanda II. te Ferdinanda III. (u slučaju kojih, grbovnice Ferdinanda II. i III. sadrže iste grbove kraljevina). U slučaju GMSK 1 i 2,

boje kojima je ukrašen pravokutnik i grb u njemu su pomalo izblijedile, te u slučaju GMSK 2 ne odgovaraju prvotnoj boji. Pravokutnik i grb kod GMSK 1 stilom svoje izrade odudara od ostalih grbovnica jer likovi i grb primatelja djeluju arhaičnije od ostalih grbovnica. Pravokutnici s grbovima kod grbovnica Ferdinanda II., Ferdinanda III., Maksimilijana II. te AHAZU 1 oslikani su vrlo bogatim i intenzivnim bojama, za razliku od ostalih koje su oslikane blažim i umjerenijim varijantama boja.

Po unutaršnjim karakteristikama, iako u naravi vrlo slične, grbovnice se razlikuju ponovno ovisno o mjestu i vladaru za vrijeme kojega nastaju. Isprave su pisane latinskim jezikom, sa svim karakteristikama koje dolaze sa srednjovjekovnim latinskim, te u potpunosti sastavljene od formula uobičajenih za ovu vrstu isprave, dakle plemićke povelje. Ovisno o vladaru te dakle razdoblju u kojemu su pisane, grbovnice bi npr. za jednog vladara pri pisanju riječi koristile v umjesto u, dok za drugog vladara to ne bi bio slučaj. Struktura isprava slijedi opći poredak - protokol, kontekst i eshatokol, razlikuju se tek u redoslijedu pojedinih dijelova konteksta u pojedinim grbovnicama.

Sve grbovnice započinju intitulacijom i inskripcijom, a završavaju datacijom, subskripcijom i aprekacijom. U intitulaciji se uz ime vladara nalaze njegovi naslovi preko kojih polaže stvarno i simbolično pravo na spomenute zemlje – „*Nos Rudolphus Secundus, Dei gratia electus Romanorum...*“. Inskripcija, kojom se auktor isprave obraća i imenuje osobu kojoj izdaje ispravu, započinje uvijek sljedećom formulom „...*memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis...*“. U dataciji se najčešće formulom koja počinje riječju „*Datum per manus...*“ označuje mjesto (npr. „*in arce nostra regia Posoniensi*“) i vrijeme izdavanja isprave koje se navodi kao nadnevak kada je sama isprava sastavljena (npr. „*vigesima prima die mensis Apriliis anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octavo*“), ali i kao tekuće godine vladanja pojedinim kraljevstvom (npr. „*regnorum nostrorum romani tertio*“). Subskripcija grbovnica osim imena i potpisa osobe koja sastavlja ispravu, sadrži vladarev vlastoručni potpis te popis svjedoka (dignitarij) koji se u ovom razdoblju tek imenuju, a ne potpisuju niti prilažu vlastite pečate. Aprekacija dolazi obično u obliku kratke formule „*in Christo patribus dominis*“ kojom se izražava želja za sretnim izvršavanjem isprave, a relikat je starijih razdoblja kada je bila oprečni dio sličnog uvodnog dijela isprave - invokacije. Sljedeći dio sadržaja isprave koji je u svim grbovnicama na mjestu kojemu inače dolazi jest koroboracija koja nas uvjerava da je isprava pokazana svjedocima te da je osvjedočena pečatom za trajno pamćenje, a u grbovnicama ju obično nalazimo u obliku formule „*In cuius re memoriam firmitatemque*

perpetuam praesentes litteras nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae utimur impendenti communitas“.

Što se tiče središnjeg dijela grbovnica, ili konteksta, osim već spomenute koroboracije, u njemu se u ispravama se redovito nalaze promulgacija, naracija i dispozicija. Arenga i sankcija s vremenom su se izgubile iz sadržaja grbovnica. Tako poslije inskripcije u grbovnicama slijedi naracija koja obično opisuje kako i zašto dolazi do izdavanja isprave. U grbovnicama vidimo da se jako često radi o tome da vladar promišlja i istražuje molbe i preporuke drugih kojima mu preporučaju osobu (primatelja grbovnice) koja se određenim zaslugama istaknula i zaslužila vladaru, što i vladar sam često u formuli istakne. Npr. „*quod, nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fidelis nostri GEORGII MESZARICH, quae idem sacrae primum regni nostri Hungariae coronae et deinde Maiestati nostrae pro locorum et temporum diversitate fideliter exhibuisse et impendisse, ac in futurum quoque exhibere et impendere velle dicitur...*“. U slučaju GMSK 1 to nije izraženo općenitom formulom već se navode osobe koje preporučaju budućeg primatelja grbovnice. Naracija je u svim pronađenim grbovnicama slična, s minimalnim razlikama. Dio isprave koji najavljuje što će se izvršiti u glavnom dijelu isprave i na temelju kojeg prava, zove se promulgacija, čiji je glavni dio sljedeća formula „*eis certe virtutum suarum monumenta*“. Glavni dio konteksta, ali i isprave u cjelini, je dispozicija u kojemu se nalazi opisan glavni akt isprave, odnosno ono nešto što se tom ispravom daje, postiže i sl. U slučaju grbovnica, dispoziciju čini opis grb koji se daruje primatelju. Opis grba sastoji se od tri glavna dijela – opisa štita, opisa kacige te opisa plašta. Sporedan dio koji nije od tolike važnosti za heraldiku se nalazi nakon opisa plašta te govori i tome kako je grb naslikan te se nalazi u gornjem lijevom kutu pravokutnika radi jasnoće i razumijevanja.

Pred kraj rada u sklopu priloga bit će predstavljeni prijepisi grbovnica koji će izložiti čitav sadržaj isprava u izvornom obliku na latinskom jeziku s razriješenim kraticama te nadomještenim oštećenjima i nepoznanicama gdje će to biti moguće.

Promatrajući heraldičke karakteristike grbovnica, u svim slučajevima grbovi su detaljno i vjerno predloženi na grbovnicama. Tek na jednoj grbovnici (GMSK 5) nije moguće razaznati dio grba, dok na drugoj (GMSK 1) tek dijelovi plašta i ukrasa nisu sasvim raspoznatljivi, ali oba oštećenja su nastala kasnije, vanjskim faktorima, kao što je to spomenuto ranije u radu. U uvjerljivoj većini slučajeva radi se o modrom štitu koji čini podlogu grba, tek je u GMSK 2 (žutozlatna) i GMSK 4 (crvena) neka druga boja iskorištena za temeljnu boju štita. GMSK 1 je jedini slučaj grbovnice u kojemu je štit razdijeljen i to

horizontalno. Unatoč tome svi ostali grbovi su jednostavni u svojoj naravi. U svim grbovima osim GMSK 1, u dnu štita nalazi se podloga u obliku ili zelenog polja ili zelenog trobrijega te time možemo primijetiti i u slučaju ovih devet grbovnica, da je motiv zelene podloge (polja, trobrijega) i modre pozadine vrlo čest, pogotovo stoga što se isti motiv vrlo često javlja u heraldici prostora Ugarsko-hrvatskog kraljevstva. Drugi lako uočljiv motiv na pronađenim grbovnicama je odsječena turska glava koja je uvijek naravne boje, nekada s kapom, nekada bez, a koja se javlja na čak pet od devet grbova (iznimke su DASK 2, GMSK 1, GMSK 4 i AHAZU 1). Turska glava se javlja u sljedećim kombinacijama u grbovima: drži se u ruci, stoji na tlu, stoji na tlu probodena strijelom, dvaput je na maču ili probodena mačem, a od toga u tri slučaja ima neku vrstu kape (DASK 1, GMSK 2, AHDA 1). Taj motiv vrlo jasno govori o prirodi zasluga i preokupaciji primatelja grba, budući da se pojavljuje gotovo isključivo s početkom osmanskih provala i obrambenih ratova te je kao takav karakterističan za plemstvo koje je sudjelovalo u borbama protiv Osmanlija, pogotovo ono plemstvo s područja Vojne Krajine. Od sljedećih motiva specifičnih za plemstvo koje je grb i plemićki status dobilo zbog svojih ratničkih zasluga, zastupljen je zlatni lav i to u tri grba (GMSK 1, GMSK 3, GMSK 4) u kojima se javlja jednom rastući iz polovice štita (GMSK 1). U sva tri grba radi se o uspravnom lavu okrenutom nadesno, razjapljenih ustiju i isplaženog jezika koji drži određeni predmet u jednoj ili obje prednje šape (hvataljke u desnoj u slučaju GMSK 1, turska glava u lijevoj te sablja u desnoj u slučaju GMSK 3, tri bijele ruže u desnoj u slučaju GMSK 4) te u GMSK 3 i GMSK 4 raskoračenih nogu i rašljastog repa. Motiv ratnika, odnosno graničara sudeći po crvenoj odjeći, javlja se tek u DASK 1, gdje ga vidimo prikazanog stojeći uspravno, s kapom i sabljom. Lik konjanika javlja se na dva grba, na bijelome konju i u zelenoj ugarskoj dolami s puškom u ruci, u sklopu složenije kompozicije (DASK 2) i u crvenom ruhu s kapom i sabljom na crnom konju (GMSK 5). Zadnji likovi koji se u grbu javljaju je uspravan udesno okrenuti medvjed naravne boje isplaženog jezika i zlatnog prstena u nosu (AHAZU 1) te orao naravne boje koji se obrušava s lijeva na desno spremajući se zgrabiti tursku glavu (GMSK 2). Likovi u štitu najčešće drže određeni predmet, i to: oružje (sablja DASK 1, GMSK 3, GMSK 5, puška DASK 2), cvijeće (bijele ruže GMSK 4, cvijet kestena AHAZU 1) i hvataljke (GMSK 1). Od oružja prisutna je još zlatna strijela (AHDA 1). Zastupljena oružja sa sječivom su mač ravne oštrice (ravna sablja? GMSK 5) i sablja krivošija (DASK 1, GMSK 3). U štitovima grbovnica javljaju se još nebeska tijela u zaglavlju štita, obično po jedno u svakom kutu, ili sa svake strane nekog predmeta: zlatno sunce i srebrni ili bijeli polumjesec (DASK 2), zlatna šesterokraka zvijezda i srebrni/bijeli polumjesec (GMSK 4, GMSK 5).

Sve pronađene grbovnice u sklopu svojih grbova imaju nakit i ukras kacige. Sve kacige su vojne i okrenute nadesno, a među njima četiri su zatvorene (DASK 1, AHAZU 1, GMSK 1, GMSK 2), dok su preostale otvorene, odnosno rešetkaste. Primjećuje se da sve kacige osim dvije Rudolfa II. (DASK 1, GMSK 2) imaju kraljevsku krunu. Osim u prethodno spomenutim, u svim ostalim slučajevima iz krune raste ukras kacige. Jedno od pravila heraldike je da ukras kacige može biti jedino lik iz štita, no to pravilo se nije uvijek poštovalo. Ukrasi kacige su rastući likovi koji u potpunosti odgovaraju onima iz štita samo u tri slučaja (lav s hvataljkama GMSK 1, lav s buketom ruža GMSK 4, medvjed s cvijećem kestena AHAZU 1), dok u ostalim slučajevima ukrase predstavljaju djelomični ili određeni detalji likova iz štita (svinuta ruka sa sabljom i turskom glavom DASK 1 i GMSK 5, svinuta ruka sa strijelom AHDA 1, orlovo krilo GMSK 2, lav GMSK 3, zapovjednik s turskom glavom i perom DASK 2). U svim slučajevima ukrasi kacige su okrenuti nadesno. Spomenuta su tri slučaja u kojima ukras kacige čini ruka savinuta u laktu, takozvana bosanska ruka, odnosno bosanska mišica (DASK 1, AHDA 1, GMSK 5). U ukrasima kaciga javljaju se također turske glave i to u tri slučaja (DASK 1, DASK 2, GMSK 5). Plaševi grbova prema pravilu su predstavljeni od dvije najprisutnije boje i metala te bi trebali uvijek odgovarati opisu u scutum grbovnice, no tome nije uvijek tako u stvarnosti. Scutumi se u slučaju pronađenih grbovnica razlikuju od slike grba na pet mjesta: bliži plašt opisan je kao bijelo-crven, dok je na slici crno-crven (DASK 2); plašt je opisan kao caeruleus [nebesko plava, modra] i cesio [od lat. caesius, sivo-plav, nebeski plav], a na slici je modro-zlatan (GMSK 1); plaštovi opisani kao crveno-bijeli i žutozlatno-bijeli, a na slici su crveno-bijeli i zeleno-bijeli (GMSK 2); plašt opisan kao bijeli i crveni, a na slici je bijeli (potamnjeni jako) i modri (GMSK 4); plašt je opisan kao bijelo-crveni, na slici je crno-crveni (GMSK 5). Problem razlike boja plašta u opisu štita od onih na slici štita u slučajevima kada se radi o bijeloj ili srebrnoj boji (albi, candida) lako je za objasniti budući da bijela boja nalakše blijedi sa slike, odnosno u njenom slučaju tamni, tako da na svakoj slici gdje se nalazi plašt crne boje, a u opisu grba stoji da je u stvari bijele, radi se o jednostavnom oštećenju. Ista situacija vrijedi i za plašteve zlatne boje koji blijede, odnosno tamne prema zelenoj nijansi (GMSK 2). S druge strane, u slučajevima GMSK 1 kada je upotrijebljeno dvije nijanse iste boje, a slika prikazuje kako bi ispravan plašt trebao izgledati, koristeći dvije najprisutnije boje (žutozlatna i modra), vjerojatno se radi o propustu autora ili slikara, te u slučaju GMSK 4, kada umjesto crveno-bijele, plašt biva modro-bijele, vjerojatno se također radi o grešci prilikom sastavljanja grbovnice ili slikanja.

Gledajući iznova na devet pronađenih grbovnica, odnosno grbova, primjećuju se tri svojevrsna kurioziteta. U slučaju GMSK 1, lav u ruci drži hvataljke (štikaljke, možda čak

škarice), što je jedan od predmeta koji se rijetko javlja. Kod AHAZU 1, radi se o govorećem, odnosno o iskaznom grbu, budući da medvjed u ruci drži kestenove grančice s plodovima, a primatelj grbovnice je rođen u te nosi pridjevak „de Kozthanicza“. Svakako najneobičniji, najzanimljiviji i najsloženiji grb je onaj Mihaela Sokolovića DASK 2, gdje se radi o tzv. dinamičnom grbu. Osim vrlo detaljnog prikaza bitke dviju vojski te dvaju zapovjednika istih, najvrijednija činjenica je da se radi o grbu koji odnosom svojih elemenata priča neku priču, odnosno dinamičan je, budući da u ukrasu kacige prikazuje rezultat (lik ugarskog zapovjednika s odrubljenom glavom turskog zapovjednika) bitke koja se događa u samome štitu.

Drugi najvrijedniji skup izvora za heraldičku baštinu prostora današnje Sisačko-moslavačke županije su svi ostali materijalni nalazi (osim grbovnica), dakle pečati, novac, kameni reljefi, slike, ukrasi itd. Igrom sreće, odnosno nesreće, nalazimo se u situaciji da možemo navesti tek jako malen i gotovo nezamjetan broj materijalnih nalaza s heraldičkim obilježjima s prostora županije. Uspoređujući situaciju s onom u današnjoj Zagrebačkoj županiji i gradu Zagrebu, današnjoj Varaždinskoj i Koprivničko-križevačkoj županiji, Sisačko-moslavačka županija ima uvjerljivo najmanju sačuvanu, odnosno pronađenu heraldičku baštinu. To su dvije nadgrobne ploče, jedna obitelji Roh de Decse, druga obitelji Zrinski. Grb obitelji Roh nije u potpunosti čitljiv te oni vidljivi elementi djelomično odstupaju od drugog primjera njihovog grba koji je sačuvan, što bi moglo ukazivati na to ili da se radi o ogranku obitelji, ili da je obitelj s vremenom dodala određene druge elemente u svoj grb. Grb Zrinskih u potpunosti je identičan starom grbu obitelji, s jedinom razlikom da kaciga i zmaj gledaju u krivu, lijevu stranu. Obje su se izvorno nalazile u sakralnim građevinama, da bi bile naknadno premještene. Druga skupina izvora su otisci pečata na ispravama, od kojih dva otiska pečata obitelji Erdődy odgovaraju prostorno-vremenskom okviru rada, dakle bili su korišteni od strane obitelji koja je imala posjede na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije te se nalaze na ispravama koje se odnose na obitelji (jednu plemenitu i jednu neplemenitu slobodnjačku) s ovog prostora te su se originalno nalazile u njihovom posjedu, a zatim u njihovim fondovima unutar DASK. Grbovi Erdődyja na otiscima pečata predstavljaju varijantu njihovih grofovskih grbova, bez označenih boja. Vrlo izgledno je da to nisu jedini takvi slučajevi te da bi obavezno trebalo postojati još primjera dokumenata s otiscima pečata što Erdődyja, što drugih plemenitih obitelji, dok se ne izvrše daljnja istraživanja arhivskih i muzejskih fondova te stupi u kontakt s obiteljima koje su nasljednici plemića, ne može se ipak uzeti kao definitivnu činjenicu spomenutu pretpostavku. Posljednji oblik heraldičke baštine koja nije sačuvana u svome izvornom i izravnom obliku na ovom prostoru, ali zato o njoj

postoji bogata prepiska te spomen u opširnoj literaturi, a rijetki, no iznimno vrijedni izlošci čuvaju se u zbirkama različitih Muzeja, je rudnik srebra te kovnica novca u Gvozdanskom, prvotnom posjedu Babonića, a kasnije važnom posjedu, utvrdi te gospodarskom središtu Zrinskih. U spomenutoj kovnici s dozvolama vladara, uz stručnu pomoć te prema točno određenim uputstvima kovao se srebrni novac, koji je u nekoliko svojih oblika sadržavao grb Zrinskih u čak tri različite inačice (stari grb Zrinskih, grb Zrinskih s kulom Ernuszta te nepoznati i vjerojatno izmišljeni kvadrirani grb s orlovim krilima i ukrštenim rudarskim čekićima). Novac je bio iznimne kvalitete, ali se kovao u relativno kratkom vremenskom periodu tako da nije pronađen, ili barem ne postoji spomen da je neki primjerak s grbom Zrinskih pronađen na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije.

Ako pokušamo dati pregled prethodne kategorije grbova obitelji, na prvi pogled možemo zaključiti da se ujedno radi i o starim, ali i novim grbovima te jednostavnima, ali i složenima. Grb Zrinskih do sredine 16. stoljeća vuče isključivo korijene od grba roda Šubić iz kojega potječu te sam grb datira najranije u 14. stoljeće te je prema tome vrlo star. Njegova starost osim u povezanosti s grbom Šubića koji spadaju u hrvatsko praplemstvo, očituje se i u njegovoj jednostavnosti, budući da se radi tek o dva usporedna uspravna crna krila u crvenom polju koja perima gledaju prema van, s kacigom i krunom iz koje raste raskriljeni zmaj. Drugi primjer starog grba je onaj obitelji Roh, koji datiraju na području Kutine još od 13. stoljeća te sadrži jednostavne elemente karakteristične za staro plemstvo iz razdoblja Anžuvina – kosu gredu, ljiljane i polumjesec ispod križa. Grb obitelji Roh je ujedno i prvi primjer složenog grba s prostora današnje Sisačko-moslavačke županije budući da se radi o kvadriranom grbu s različita četiri polja, odnosno s tri različita i jednim koje se ponavlja, ovisno o tome promatramo li pečat ili nadgrobnu ploču. Sljedeći primjer složenog i novog grba je grofovski grb Erdődyja iz polovice 16. stoljeća, koji sadrži pet polja i tri kacige. Opisi tih dvaju grbova nalaze se u podpoglavlju „*Sačuvani grbovi obitelji Erdődy*“. Osim spomenutih općenitijih zaključaka o heraldičkoj baštini druge kategorije, ne mogu se izvesti precizniji zaključci niti pretpostavke, budući da je opseg građe druge kategorije na raspolaganju vrlo ograničen te ne predstavlja dovoljnu kontrolnu grupu za vršenje analiza.

Treći spomenuti kriterij prema kojemu su plemićke obitelji uvrštavane u ovaj rad, bio je ujedno najširi i najindirektniji, naime u obzir su uzimane sve obitelji koje odgovaraju prostorno-vremenskom okviru, dakle živjeli su ili posjedovali određene zemlje na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije od 13. do kraja 17. stoljeća. Obitelji u pitanju možemo podijeliti na nekoliko skupina.

Prvoj skupini pripadaju velikaške obitelji koje su posjedovale matične posjede unutar prostorno-vremenskog okvira – to su prije svega Čupori, zatim Babonići, Svetački i Zrinski, no čak tri obitelji unutar vremenskog perioda napuštaju povijesnu pozornicu – Čupori izumiru, Baboniće nasljeđuje Blagajska grana čiji su matični posjedi van prostornog okvira rada, Zrinski bivaju izgnani pred osmanskim osvajanjima te na posljertku propadaju nakon neuspjele urote. Jedino Svetački, koji ako računamo njihove izravne pretke Tiboldoviće, na istočnom dijelu prostornog okvira uspijevaju preživjeti skoro pola tisućljeća, odnosno do 18. stoljeća. Problem sa Svetačkima je što su zbog položaja svojih posjeda gravitirali primarno prema kasnosrednjovjekovnoj Križevačkoj županiji te su ostavili gotovo zanemariv trag na središnjem području današnje županije, iako upravo njima dugujemo današnju Novsku te neka druga mjesta na istočnom dijelu Sisačko-moslavačke županije. U spomenutu skupinu mogli bi dodati i Šubiće Peranske, koji unatoč tome što se nikada nisu uzdigli do veličine i utjecaja njihovih rođaka Zrinskih, ili predaka Šubića Bribirskih, ipak su kroz duži period držali matične posjede oko Perne te su stekli određeno bogatstvo i ugled.

Sljedeća skupina su srednje i velikaške obitelji koje su unutar prostorno-vremenskog okvira posjedovale nasljednje zemlje na prostoru današnje županije – Blagaji, Frankopani Slunjski, Erdődy, Roh de Deche, Cudar, Látkfy. Od spomenutih obitelji samo su Erdődy preživjeli na prostoru županije te još više ojačali kroz vrijeme i doživjevši na koncu oporavak svojih posjeda, no ne možemo ih smatrati matičnom ili autohtonom obitelji budući da potječu iz Ugarske, a važne moslavačke posjede gube za osmanskih osvajanja, tijekom kojih na prostoru županije drže samo posjede sporedne važnosti. Roh de Deche izumiru na samom početku 16. stoljeća, Blagaji napuštaju Slavonsko kraljevstvo u drugoj polovici 16. stoljeća, a Frankopani Slunjski koji su u kratkom vremenu na prostoru županije odigrali značajnu ulogu u obrani njenog prostora kroz prošlost te pojavi nižeg armalističkog plemstva prije nego što su i oni izumrli u drugoj polovici 16. stoljeća. Ovoj grupi bi mogli dodati Cudare Gradačke, odnosno Olnodske, iako se radi o ugarskoj barunskoj obitelji koja je posjede na ovim prostorima držala tek nekoliko generacija.

Što se ostalih velikaša tiče koji su izloženi u ovome radu – Gisingi, Drágfy, Kaniški, Vukčići, Brankovići, Egervarski - radi se prvenstveno o stranim magnatskim i barunskim obiteljima koje posjede dobivaju izravno od kralja, ili ih nasljeđuju ženidbenim vezama te ih drže relativno kratko, tek jednu do dvije generacije. U slučaju svih od spomenutih obitelji radi se o stranom barunskom plemstvu koji potječu van Slavanskog kraljevstva, što lako primjetivo u heraldičkim elementima njihovih grbova gdje uočavamo njemačke, srpske, ugarske, bosanske utjecaje.

Sljedeća skupina su srednje plemstvo koje stječe određene posjede na prostoru županije i drži ih tijekom nekoliko generacija, no eventualno ih gube ili izumiru. To su Alapići, Berislavići, Gregorijanci, Heningi od Susedgrada, Morovići, Hermanffy od Grebena, Batthyany, Imprići i Kaštelanovići.

Sljedeća skupina je značajna po tome što predstavljaju velikim dijelom staro hrvatsko plemstvo iz područja Hrvatskog kraljevstva (i dijelom iz Slavenskog kraljevstva – Zalthnoky), koje zbog osmanskih osvajanja gubi svoje matične posjede te bivaju primorani na preseljenje na sjever, prvo u Slavonsko kraljevstvo, ali nedugo zatim još dalje od nadirućih Osmanlija. To su prije svega Keglevići, Ugrinovići, Šišinački, Jelačići od Biševića, Farkašići i Zalathnoky, ali i mnogi drugi koje autor nije izravno uspio povezati s prostorom današnje Sisačko-moslavačke županije.

Posljednju skupinu čini armalističko plemstvo s prostora današnje Sisačko-moslavačke županije, čije grbovnice autor nije uspio pronaći ili nisu sačuvane, te je priložen pregled njihovih grbova iz Bojničićevog DAKS – Hersych, Kovachich, Laczkowyth.

Poput druge kategorije izvora, i treća skupina plemstva čije je heraldičko znakovlje poznato (ulazi u okvir rada prema trećem kriteriju), predstavlja određene probleme u pokušajima njegove analize. Najuočljiviji problem je onaj kriterija, naime baš zato što za sobom nisu ostavili nikakva materijalna svjedočanstva o svome heraldičkom znakovlju unutar prostornog okvira rada, stvaraju se poteškoće kako točno definirati kriterij za analizu njihovih grbova, budući da potječu s matičnih posjeda izvan županije, nisu igrali aktivnu ulogu u povijesti prostora današnje Sisačko-moslavačke županije, stečene posjede drže vrlo kratko ili se u nekim slučajevima radi o posjedovanjima ograničenima tek na životni vijek primatelja.

8. Zaključak

Stanje heraldičke baštine Sisačko-moslavačke županije daleko je od onog obujma rada slične tematike *Monumenta heraldica* Goroslava Oštrića. Do sada nije pokušano usustaviti određenu zbirku heraldike ovog prostora, iako se tome vrlo blizu primakao Hrvatski povijesni muzej, koji se doduše ograničio na prostor Moslavine svojom izložbom *Heraldička ostavština moslavačke regije u fundusu HPM*. Problemi koji se nalaze pred pokušajima sintetiziranja jednog takvog rada nisu zanemarivi. Znatan broj grbovnica koje se čuvaju u određenim fondovima, osim samog imena primatelja ne sadrže nikakve druge podatke kojima bi ih se uspjelo locirati o kojem se točno prostoru ili čak pojedincu radi. Dio grbovnica ne čuva se u zbirkama usko povezanim s njima, već se nalaze u sporednim fondovima koje nije uvijek lako odgonetnuti, ili su zametnute u potpunosti. Nekoliko primjera iz ovoga rada svjedoči da se one grbovnice i heraldički podaci određenih obitelji, koji su bili poznati u Bojničićevo vrijeme, više ne nalaze tamo gdje ih je Bojničić zadnji put proučavao, dok nekolicina drugih primjera svjedoči da neke od grbovnica o kojima je spomen sačuvan u literaturi, još uvijek nisu pronađene, restaurirane i pohranjene u odgovarajuću arhivsku ili muzejsku zbirku.

Spomenuto je već odstupanje prostora današnje Sisačko-moslavačke županije od ostalih današnjih županija u negativnom smislu zbog ograničenog opsega trenutno poznate heraldičke baštine. Dio razloga tome svakako leži u povijesnim specifičnostima ovog širokog i naizgled nepovezivog prostora. Još od početka 13. stoljeća, znatan dio prostora današnje županije potpao je pod neki od oblika crkvene vlasti, bilo u obliku biskupskih posjeda, kaptolskih posjeda, posjeda ivanovaca, templara, cistercita ili pavlina. Preostali raspoloživi dijelovi prostora do polovice 14. stoljeća uglavnom prelaze u ruke prvih magnata poput Babonića na jugu ili obitelji Čupor, Roh i Svetački na istoku. Plemići slabijeg gospodarskog stanja koji nisu obnašali određene državne ili administrativne službe bivaju prisiljeni na stagniranje, propadanje u obliku prodaje vlastitih posjeda i zaduživanja ili ulaženja u vojnu službu jačih porodica u obliku familijara i kaštelana. Čak i znatan broj slobodnjaka i niskog plemstva vezanog za utvrde kojih je u razvijenom srednjem vijeku na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije bio znatan broj, većinom potpadaju pod prevlast jačih prilikom njihovog zakupljivanja ili primanja utvrda u posjed. Osim domaćeg dobrostojećeg plemstva i magnata, s Anžuvincima pristižu i strani velikaši poput Cudara, Töttösa koji dobivaju ili zakupljuju znatan broj posjeda te time još više smanjuju onaj broj preostalog nižeg plemstva. Prve osmanske provale, prostor današnje županije dočekuje vidno podijeljen na nekoliko velih vlastelinstava (Zrinskih, Blagajskih, Čupora, Látkfyja, Svetačkih i crkvenih

veleposjeda) na kojima je osim spomenutih obitelji u ovom radu, prema saznanjima autora ovog rada, niti jedna druga obitelj nije posjedovala ili barem nije za sada pronađen grb. Jedna od mogućnosti je da su rijetke preostale obitelji koje su posjedovale grb, vjerojatno isti ili pravo na nj izgubile uslijed financijskog propadanja ili propadanja pred osmanskim provalama. Zanimljivo je za primjetiti ujedno kako osim Zrinskih i Rohovića te kasnije Erdődyja, niti jedna druga obitelj nije za sobom ostavila tragove u obliku nadgrobnih ploča na sakralnim građevinama na prostoru današnje županije³⁰³ ili ostataka pečata, odnosno ako i postoje, do sada ili nisu pronađeni, ili se čuvaju van prostora županije te se s vremenom znanje o njima i veza s ovim prostorom izgubila. S već spomenutim osmanskim osvajanjima, događa se migracija plemstva s prostora Hrvatskog kraljevstva koje sa sobom donosi i vlastito znakovlje koje pronalazimo ili u obliku pečata, ili naknadnih potvrda plemstva i grba od strane vladara. Problem s migracijom plemstva je što se u velikom broju slučajeva nisu uspjeli definitivno smjestiti, budući da se s vremenom i dubina osmanskih provala povećavala te je granica u jednom trenutku bila svedena na pojas utvrda na rijeci Kupi te se tek nakon relativno kratkog vremena provedenog na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije, sele dalje na sjever, u nekim slučajevima čak preko Drave. Spomenute osmanske provale također su jedan od uzroka zašto je slika plemstva na prostoru današnje županije relativno siva. Naime Ugarsko-hrvatsko kraljevstvo te njegovo plemstvo nisu se uspjeli uspješno suprotstaviti ili zaustaviti osmanska nadiranja sve do dolaska Habsburške dinastije, i tek tada uz velike žrtve i financijske izdatke. No do tog trenutka granica s Osmanlijama se pomicala sve sjevernije te je za sobom ostavila znatan broj sada praznih posjeda plemstva i crkvenih institucija. Jedan od bitnih primjera toga su Zrinski, Blagaji te djelomično Erdődy koji gube svoje važne posjede. No određena svjetla točka kada je u pitanju heraldička baština je ta, da je s organiziranjem obranom od Osmanlija, niže i srednje plemstvo te slobodni i poluslobodni pojedinci napokon dobilo mogućnost za prehraniti se, koliko god opasna bila. Upravo s protuosmanskim ratovanjem za vrijeme Habsburške dinastije dolazi do procvata nižeg i srednjeg plemstva. Do tada siromašni i izgnani plemići stječu sredstva te poboljšavaju svoj položaj od kojih se neki čak promiseću u srednje plemstvo, a sposobni ratnici u obliku slobodnih, poluslobodnih, ili zavisnih pojedinaca s vlastitih, plemićkih ili crkvenih posjeda te onih koji su otprije bili plemeniti, ali nisu imali nikakve povelje niti grba, postaju niže plemstvo, odnosno armalisti.

---

³⁰³ Čemu bi razlog mogao biti upravo to što osim spomenutih, niti jedna druga obitelj nije smatrala posjede na prostoru današnje županije naročito važnima, te su sahranjivani van županije ili su njihovi pečati i spisi sačuvani u obiteljskim arhivima koji se ne čuvaju na prostoru današnje županije.

Upravo prvorazredni primjer heraldičke baštine prostora današnje Sisačko-moslavačke županije je devet pronađenih grbovnica iz različitih arhivskih i muzejskih ustanova koje svojom kvalitetom te određenim karakteristikama koje se kroz njih provlače ako ih promatramo kao određenu cjelinu, svjedoče o jednom blagu koje tek treba otkriti i iskopati iz skrovitih kutaka u kojima stoje zaboravljene. Njihovom analizom smo ustanovili da pripadaju većinom vojnicima, odnosno pojedincima koji su se u plemićki stalež prometnuli svojim vojnim zaslugama. Svjedok tome su likovi lava i krajišnika, odnosno elementi oružja i turskih glava na grbovima. Daljnjom analizom ustanovilo se da je najčešća kompozicija štita grba upravo modra pozadina sa zelenim poljem ili brijegom na dnu, motiv koji je karakterističan za ugarsko-hrvatsko plemstvo kasnog srednjeg te ranog novog vijeka. Kada bi analizu proširili na ostalo plemstvo koje se je u određenom trenutku javilo na području današnje županije, vidjeli bismo da je baš prostor županije jedno vrlo plodno tlo na kojemu su se miješali heraldički pravci hrvatskog, slavonskog te čak u nekim slučajevima dalmatinskog plemstva i grbovlja s heraldikom karakterističnom za srednjoeuropski prostor poput njemačkih, bosanskih i ugarskih utjecaja. Prostor je to u kojemu su se smjenjivali najjednostavniji gotovo drevni grbovi s onim najnovijima, najsloženijima, gotovo najobijesnijim primjercima grbova novijeg plemstva. Na ovom prostoru su se rame uz rame našli grbovi starog hrvatskog plemstva proslavljenog u najslavnijim razdobljima povijesti ovih prostora s onima novog vojnog plemstva, čija uloga i snaga se tek ustanovila s izmakom srednjeg u rani novi vijek.

Uspoređujući izloženu heraldičku baštinu u ovome radu s grbovima koji se danas koriste, a to su ponajviše grbovi županija, gradova, općina, ali i javnih udruga, svjedočanstvo o baštinjenju elemenata grba nalazimo u obliku grbova grada Kutine i općine Popovača. Grad Kutina baštini je štit sa svim elementima iz grba obitelji Čupor, s jedinom razlikom u boji štita koja je u slučaju gradskog grba plava. Općina Popovača u kompoziciji grba baštinila je modificirani grb Bakača, odnosno srce štita Erdődyja, u obliku manjeg plavog štita u kojemu iz polovice bijelog kotača raste bijeli jelen. U ostalim slučajevima grbova, većina ih je izrađena u obliku govorećih grbova tako da likovima štita asociraju na ime samog nositelja, ili s elementima koji asociraju na burnu povijest i ulogu koju su određeni gradovi ili općine igrali.

Autor ovog rada nije bio u mogućnosti u potpunosti obuhvatiti temu te izvore, zbog njene opsežnosti i razbacanosti u arhivima, pomagalima i literaturi. Ni svi plemići koji su pokazivali mogućnost da pripadaju ovom prostoru nisu uvršteni u rad jer se u nekim slučajevima nije moglo iskristalizirati definitivne dokaze o njihovom pripadanju u prostorno-

vremenski okvir ovog rada. Unatoč tome, autor ovog rada smatra kako je prostor i tematika za proučavanje grbovlja plemstva, ali i samog plemstva s prostora današnje Sisačko-moslavačke županije vrlo obećavajuća te da nudi prilike ne samo za pregledno ili sintetsko razmatranje tema, već i dubinsko poput radova Klaužera, Pálosfalvija, Jurkovića i Jerkovića kada su u pitanju studije o plemstvu županija kroz povijest, ili poput dubinskih studija o pojedinim rodovima koje su izrađene u posljednjem desetljeću. Ne samo da je otvoren prostor za fokusirana istraživanja, već znatan dio arhivske heraldičke građe nije još zadovoljavajuće obrađen, a i spomenuto je već da se još uvijek određen broj grbovnica nalazi u privatnom vlasništvu. Neki daljnji koraci u istraživanju heraldičke baštine ovog prostora mogli bi biti uspoređivanje Bojničićevog DAKS sa serijom izdanja *Diplomatički zbornik*, pretraživanje mikrofilmova s prijepisima kraljevskih registraturnih knjiga *Libri regii*, pretraživanje bečkog Haus-, Hof- und Staatsarchiva te na posljétku pronalaženje živih potomaka u onim slučajevima kada se podaci o grbu ili grbovnice nalaze u rukama primatelja.

Osim čisto znanstvenog aspekta, heraldika svojom vizualnošću i pristupačnošću otvara vrata i edukativnoj uporabi grbova, za proučavanje zavičajne, vojne ili političke povijesti, ali i kao svojevrsnu slikovitu i zabavnu stranu povijesti.

Heraldika baština prostora današnje Sisačko-moslavačke županije, ali i općenito heraldika baština hrvatskih povijesnih zemalja, usprkos početnim teškoćama i nedoumicama, pristupačno je i zahvalno područje istraživanja, koje nije isključivo samoj heraldici već se pogotovo dotiče i ostalih pomoćnih povijesnih znanosti bez kojih bi proučavanje iste bilo nezamislivo, ali usput otvara i druge mogućnosti unutar ostalih povijesnih znanosti.

9. Prilozi

9.1. Prijepis grbovnice Maksimilijana II. nekom Benediktu, Požun 16. listopada 1569. godine

Gradski muzej Sisak, fond: Dokumentarna zbirka 1, inv. broj. 243P

NOS MAXIMILIANUS SECUNDUS, Dei gratia electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniae, Ramae, Seruiae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque etc. rex, archidux Austrariae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Moraviae, dux Lucemburgae ac Superioris et Inferioris Slesiae, Wirtembergae et Thecae ac princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi et Goritiae, landgravius Alsatie, marchio Sacri Romani Imperii supra Anasum, Burgouiae ac Superioris et Inferioris Lusatiae, dominus Marchiae, Portus Naonis et Salinarum, memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis, quod, nos cum ad nonnullorum fidelium [nost]rorum praelatorum et baronum humilimam supplicationem nostrae propterea factam Maiestati tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus seruitiis, fidelis nostri BENEDICTI [RETKOYCH?], quae idem sacrae primum regni nostri Hungariae coronae et deindae Maiestati nostrae pro locorum et temporum varietate, maxime vero post domini suum, fidelem nostrum spectabilem et magnificum quondam Petrum Erdewdy comitem Montis Claudi ac regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclauoniae banum, necnon consiliarium nostrum non minus fideliter, quam vtiliter exhibuisse et hodieque generosae et magnificae dominae Barbarae Alapy de Nagykwmlenk relictae consorti eius necnon liberis, constanter exhibere et impendere dicitur ac seu imposterumque exhibiturum promittit cum igitur ob hoc, tum vero ex gratia et munificentia nostra regia, qua quosque de nobis et Republica Christiana benemeritos ac virtutis colendae studiosos, maiorum et antecessorum nostrorum, diuorum quondam Hungariae regum exemplo prosequi eiusque certa virutum suarum monimenta quae ad maioraque prestanda eos incitare possent, decernere consueuimus. Eundem Benedictum [Retkoych?], ac per eum Barnabam, Jacobum et Thomam, filios quondam Georgii [Retkoych?] et Elenam puellam sororem suam, e statu et conditione civili et ignobili, in qua hactenus perstitisse dicuntur, de regiae nostrae potestatis plenitudine et gratia speciali exemptos in caetum et numerum verorum regni nostri Hungariae nobilium duximus cooptandos, adnumerandos et adscribendos, annuentes et ex certa nostra scientia animoque

deliberato concedentes, vt iidem a modo imposterumque futuris semper temporibus omnibus illis gratiis honoribus, indultis, iuribus, libertatibus, priuilegiis, praerogatiuis et immunitatibus quibus caeteri veri regni nostri Hungariae nobiles hactenus quomodolibet de iure vel consuetudine vsi sunt et gauisi, vti, frui et gaudere possint et valeant heredesque et posteritates ipsorum vtriusque sexus vniuersae valeant atque possint, in cuius quidem nostrae erga ipsos exhibitae gratiae et clementiae testimonium, veraeque nobilitatis signum, haec arma seu nobilitatis insignia:

SCUTUM per medium in duas partes linea diuisum, superne caelestini, inferne vero fului coloris, e quo emergit medius fuluus leo, ore hianti, lingua rubicunda exerta, oculis trucibus, iracundo similis, anteriorum pedum leuo extenso dextro vero forcipes apertas comprehensas tenens, scuto appositam galeam clausam, ornamentum militare regio diademate praeciosis margaritis corusco redimitam, emergente ex eo, altero fuluo leone, priori omnibus modis conformi. Laciniis seu lemniscis, celestino et cesio vtrinque coloribus variegatis diffluentibus scutumque ipsum pulchre exornantibus, prout haec omnia, in principio seu capite presentium literarum nostrarum, pictoris manu et artificio propriis suis coloribus recte depicta esse cernuntur. Eidem Benedicto [Retkoych?], ac per eum dictis Barnabe, Jacobo et Thomae, filiis quondam Georgii [Retkoych?], et puellae Elenae sorori suae, ipsiusque ac eorundem haeredibus et posteritatibus vtriusque sexus vniuersis, gratiose danda duximus et conferentes decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes, vt ipse a modo imposterum futuris semper temporibus eadem arma seu nobilitatis insignia, more aliorum regni nostri Hungariae nobilium sub his iuribus, prerogatiuis, indultis, libertatibus et immunitatibus quibus iidem vel natura vel ex consuetudine vtuntur vbique in preliis, certaminibus, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, aliisque omnibus et quibusuis exercitiis militaribus et nobilitaribus necnon sigillis, velis, cortinis, papilionibus, auleis, tapetis, annulis, vexillis, clipeis et domibus, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae et sincerae nobilitatis titulo, quo eos ac haeredes eorum vtriusque sexus vniuersos, ab omnibus cuiuscunque status dignitatis, conditionis et praeeminentiae homines existant, dici nominari haberique et reputari volumus, ferre, gestare, illisque, vti frui et gaudere possint haeredesque et posteritates ipsorum vtriusque sexus vniuersae valeant atque possint, imo damus et concedimus presentium per vigorem, in cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes literas nostras maioris et secreti sigilli nostri munimine roboratus. Eidem Benedicto [Retkoych?] ac per eum dictis Barnabae, Jacobo et Thomae filiis quondam Georgii [Retkoych?], ac puellae Elenae, sorori suae, ipsiusque ac

eorundem haeredibus et posteritatibus vtriusque sexus vniuersis danda duximus et concedenda.

DATUM per manus fidelis nostri nobis dilecti reverendi Ioannis Listy electi episcopi ecclesiae Wesprimiensis, locique eiusdem comitis perpetui, consilarii et aulae nostrae vicecancellarii in arce nostra Posoniensi decima sexta die mensis Octobris anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono. Regnorum nosterum Romani et Hungariae septimo, Bohemiae vero anno vigesimo primo. Venerabilibus in Christo patribus Antonio Verancio Agriensis, Georgio Draskowyth Zagrabiensis, Paulo Bornemyzza Transilvaniensis, Stephano Radetio electo Waradiensis, Ioanne Monozlay electo Quinqueecclesiensis, praefato Ioanne Listhio electo Wesprimiensis, Zacharia Sanctae Romanae Ecclesiae tituli sanctae Mariae de Aguiro, cardinale De[?] administratoris Iauriensis, eodem Paulo Bornemyzza gubernatoris Nittriensis, Ioanne ab Wylak Waciensis, Gregorio Bornemyzza Chanadiensis, Stephano Feyrkewy electo Tininiensis, ecclesiarum episcopis ecclesias Dei foeliciter gubernantibus, Strigoniensis, Colocensis et Bachiensis archiepiscopalibus Boznensis, item Sirmiensis sedibus vacantibus. Item spectabilibus et magnificis comite Nicolao de Bathor iudice curiae nostrae, praefato Georgio Draskowyth et Francisco Zlwny de Frangepanibus Segniae, Vegliae, Modrusiaeque comite regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniae banis, comite Georgio de Zrynyo tauernicorum, Francisco de Tah agazonum, Balthasar Batthyany dapiferorum, Ioanne Pethew de Gerse cubiculariorum, Ladislao Banffy de Alsolyndwa ianitorum, Christophoro de dicta Batthyan pincernarum nostrorum regalium magistris, comite Ecchio a Salmis et Newburgh comite Posoniensi caeterisque quamplurimis regni nostri Hungariae comitatus tenentibus et honores.

Maximilianus, manu propria

(Pečat nije sačuvan)

9.2. Prijepis grbovnice Rudolfa II. Ivanu Bušiću, Prag 29. ožujka 1602.

Gradski muzej Sisak, fond: Dokumentarna zbirka 1, inv. broj. 20339

NOS RUDOLPHUS SECUNDUS, Dei gratia, electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniae, Ramae, Seruiae, Gallitiae, Lodomeriae, Comaniae, Bulgariaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Moraviae, dux Lucemburgae ac Superioris et Inferioris Silesiae, Wirtembergae et Thecae, princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kiburgi et Goritiae, landgravius Alsatie, marchio Sacri Romani Imperii supra Anasum, Burgoniae ac Superioris ac Inferioris Lusatiae, dominus Marchiae Sclauonicae, Portus Naonis et Salinarum etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniversis, quod, nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fidelis nostri IOANNIS BUSSICH, quae ipse sacrae primum regni nostri Hungariae coronae et deinde Maiestati nostrae pro locorum et temporum diversitate fideliter impendit et imposterum quoque se summo studio et animi contentione exhibiturum promittit. Cum igitur ob hoc tum vero ex gratia et munificentia nostra regia, qua quosque de nobis et Republica Christiana benemeritos ac virtutis colendae studiosos, maiorum et antecessorum nostrorum divorum quondam Hungariae regum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suarum monimenta, quae ad maiora praestanda eos incitare possent decernere consuevimus. Eundem Ioannem Bussich, ac per eum Ioannem, Martinum, Casparum et Georgium similiter Bussich filios suos carnales et uterinos e statu rusticano in quo ipsi hactenus permansisse dicuntur de regiae nostrae potestatis plenitudine et gratia speciali exemptos, in caetum et numerum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum nobilium duximus cooptandos, annumerandos et adscribendos. Annuentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut ipsi a modo imposterum omnibus illis gratiis, honoribus, indultis, privilegiis, libertatibus, iuribus, praerogativis et immunitatibus quibus ceteri veri et indubitati regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum nobiles hactenus quomodolibet de iure vel consuetudine usi sunt et gavisi, uti, frui et gaudere perpetuis semper temporibus possint et valeant, haeredesque et posteritates ipsorum utriusque sexus universae valeant atque possint. In cuius quidem nostrae erga ipsos exhibitae gratiae et clementiae ac libertatis testimonium veraeque et indubitatae nobilitatis signum haec arma seu nobilitatis insignia:

SCUTUM videlicet militare erectum flavi coloris cuius fundum viridis campus iniecto ei capite Turcico occupat, prostratum id ipsum caput aquila ex sinistro scuti latere volitans dilacerat. Scuto incumbentam galeam militarem clausam sexto militari alam aquileam expansam producente ornatum. A summitate vero galeae lemnisciis seu teniis hinc rubri et albi, illinc vero aurei et pariter albi colorum in utrumque scuti latus defluentibus illudque decenter adornantibus, prout haec omnia in capite seu principio praesentium litterarum nostrarum pictoris manu et artificio propriis suis coloribus recte depicta esse cernuntur. Eidem Ioanni Bussich, ac per eum Ioanni, Martino, Casparo et Georgio similiter Bussich filiis suis carnalibus et uterinis ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis gratiose danda duximus et conferenda: Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut ipsi a modo imposterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma seu nobilitatis insignia more aliorum regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum nobilium sub iisdem iuribus, praerogativis, indultis, libertatibus et immunitatibus quibus caeteri veri et indubitati regni nostri Hungariae nobiles vel natura vel consuetudine usi sunt et gavis, [ut]unturque et gaudent, ubique in praeliis certaminibus, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis ac aliis omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus necnon sigillis velis, cortinis, auleis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae et sincerae nobilitatis <nobilitatis> titulo, quo eos ac haeredes ipsorum utriusque sexus vniversos ab omnibus cuiuscunque status, dignitatis, conditionis et praeeminentiae homines existant insignitos dici nominari haberique et repu[tari volumus, ferre, gesta]re illisque uti, frui et gaudere possint et valeant, haeredesque et posteritates ipsorum utriusque sexus universae valeant atque possint. Imo damus et concedimus praesentium per [*vigorem. In cuius*] rei memoriam firmitatemque perpetuam, praesentes litteras nostras, secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae utimur impendenti comunitas. Eidem Ioanni Bu[ssich, ac per eum dictis Ioa]nni, Martino, Casparo et Georgio similiter Bussich filiis suis carnalibus et uterinis ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexu[s universis gratioso danda duximus et concend]endas.

DATUM per manus fidelis nostri nobis sincere dilecti reverendissimi in Christo patris domini Martini Pethe de Hethes [electi archiepiscopi Colocensis ac Bachiensis], locorumque eorundem comitis perpetui, consil[iarii atque] aulae nostrae summi cancellarii, ac per Hungariam locumtenentis nostri, in [arce] nostra regia Pragensi, vigesima no[na] Martii anno Domini millesimo sexcentesimo secundo. Regnorum nostrorum Romani vigesimo septimo, Hungariae et aliorum trigesimo, Bohemiae vero anno similiter vigesimo septimo.

Reverendissimis in Christo patribus dominis praefato Martino Pethe de Hethes Colocensis et Bachiensis, ecclesiarum canonice unitarum archiepiscopo Stephano Zuhay Agriensis, Nicolao Zelnisey Zagrabiensis, Demetrio Napragy Transylvaniensis, Nicolao Mihatio Varadiensis, Georgio Zalatnaky Quinqueecclesiensis, praedicto Martino Pethe de Hethes administratore Iauriensis, Francisco Forgach de Gyimes Nitriensis, Petro Radovityo Vaciensis, Fausto Venantio Chanadiensis, fratre Simone Bratulich Sirmiensi, Mathia Drascowich Tininiensi, Ludovico Vylaky Boznensis et Marco Antonio de dominis electo Zegniensi et administratore Modrusiensis, ecclesiarum episcopis ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Metropolitana Strigoniensis et Vesprimiensis cathedralibus sedibus vacantibus. Item spectabilibus et magnificis comite Stephano de Bathor iudice curiae nostrae, Ioanne Drascowich de Trakostyan regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae bano, comite Georgio de Zrinio tavernicorum, comite Francisco de Nadast agazonum, comite Thoma Erdeody dapiferorum, praefato Ioanne Drascowich de Trakostyan cubiculariorum, Nicolao Istffanvy de Kysazonfalva ianitorum, Stephano de Illeshaza curiae nostrae et Georgio Turzo de Betlenfalva pincernarum nostrorum regalium magistris. Stephano Palffy de Erdeod Pozniensi, caeterisque quamplurimis regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Rudolphus, manu propria

(Pečat nije sačuvan.)

9.3. Prijepis grbovnice Ferdinanda II. Pavlu Matlekoviću, Beč 16. kolovoz 1628. godine

Gradski muzej Sisak, fond: Dokumentarna zbirka 1, inv. br. 133:KP-P

NOS FERDINADUS SECUNDUS, Dei gratia, electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniae, Ramae, Servuiae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Moraviae, dux Lucemburgae ac Superioris et Inferioris Silesiae, Wierthembergae et Thecae, princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kiburgi et Goritiae, landgravius Alsatie, marchio Sacri Romani Imperii supra Anasum, Burgouiae ac Superioris et Inferioris Lusatiae, dominus Marchio Sclauoniae, Portus Naonis et Salinarum etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis, quod, nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis, fidelitate et fidelium servitiorum meritis, fidelis nostri PAVLI MATLEKOUICH, quae ipse sacrae primum regni nostri Hungariae coronae et deinde Maiestati nostrae pro locorum et temporum varietate, fideliter exhibuit et impendit, ac imposterum quoque se exhibere et impendere velle pollicetur. Cum igitur ob id, tum vero ex gratia et munificentia nostra regia, qua quosque de nobis et Republica Christiana benemeritos, ac virtutis colendae studiosos, antecessorum nostrorum diuorum quondam Hungariae regum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suorum monumenta, quae ad maiora quoque praestanda, eos incitare possent, decernere consueuimus. Eundem itaque Pavlum Matlekouich, ac per ipsum fratres germanos Matthiam et Petrum, item Petrum et Andream fratrueles suos, de statu et conditio ignobili, in qua hactenus persistisse dicuntur, de regiae nostrae potestatis plenitudine et gratia speciali eximentes, in coetum et numerum verorum atque indubitatorum regiae nostrae Hungariae, partiumque ei subiectarum nobilium, duximus cooptandos, annumerandos et adscribendos. Annuentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes vt ipsi a modo imposterum, futuris et perpetuis semper temporibus, omnibus illis gratiis, honoribus, indultis, privilegiis, libertatibus, iuribus, praerogatiuis et immunitatibus, quibus caeteri veri antiqui et indubitati regni nostri Hungariae et partiam ei annexarum nobiles, hactenus quomodolibet de iure vel consuetudine, vsi sunt et gavis, utunturque et gaudent, vti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posteritates ipsorum, vtriusque sexus vniuersae valeant atque possint. In cuius quidem nostrae erga ipsos

exhibitae gratiae et clementiae ac liberalitatis testimonium, veraque et indubitate nobilitatis signum, haec arma seu nobilitatis insignia:

SCUTUM videlicet militare erectum rubri [sic!] coloris, fundum illius viridi campo occupante, in quo integer fuluus leo, divorticatis posterioribus pedibus erecte stare, ac cauda bifurcata ad tergo reflexa et ore hianti, linguaque exerta effigiatus, anteriorum pedum sinistro, caput Turcicum capillis compraehensum tenere, dextro vero nudam frameam caputtenus vibrare et gradienti similis ad dextram scuti partem conuersus esse cernitur. Scuto incumbentem galeam militarem, craticulatam siue apertam, regio diademate alterum fuluum leonem anterioribus pedibus raptui inhiantem, de reliquo inferiori canformem, pubetenus eminentem, proferente ornatam. A summitate vero siue cono galeaem laciniis et lemniscis, hinc flauis et candidis, illinc autem similiter candidis et caerulis, in scuti extremitates sese diffundentibus, scutumque ipsum decenter exornantibus, prout haec omnia in capite seu principio praesentis nostri privilegii, manu et artificio pictoris propriis ac genuinis suis coloribus clarius depicta et lucidius in oculos intuentium posita esse conspiciuntur. Eidem Pavlo Matlekouich ac per ipsum superius specificatis personis, ipsorumque haeredibus et posteritatibus vtriusque sexus vniuersis, gratiose danda duximus et conferenda. Decernentes et ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes vt ipsi a modo imposterum, futuris semper et perpetuis temporibus, eadem arma seu nobilitatis insignia, more aliorum regni nostri Hungariae et partium sei subiectorum nobilium, sub iisdem iuribus, praerogatiuis, indultis, libertatibus et immunitatibus, quibus ipsi vel natura, vel antiqua consuetudine, vsi sunt et gauisi, utunturque et gaudent ubique in praeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, aliisque omnibus et singulis ac quibusuis exercitiis militaribus et nobilitaribus, necnon sigillis, vellis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub merae vetustae ac sincerae nobilitatis titulo quo eos ac haeredes ipsorum vtriusque sexus universas, ab omnibus cuiuscunque status, dignitatis, conditionis et praecminentiae homines existant, insignitos et ornatas, dici, nominari, haberique et reputari volumus et mandamus ferre, gestare, illisque in aevum, vti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posteritates ipsorum, vtriusque sexus universae valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et concedimus, praesentium per vigorem: In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam, praesentes literas nostras, secreto sigillo nostrae, quo ut rex Hungariae utimur, impendenti communitas. Eidem Pavlo Matlekouich ac per ipsum fratribus germanis Nattguae et Petro, item fratruelibus, Petro et Andreae, suis ipsorumque haeredibus

et posteritatibus, vtriusque sexus universis, iam natis et deinceps nascituris, gratiose dandas duximus et concedendas.

DATUM per manus fidelis nostri, nobis dilecti, reuerendi Stephano Sennyei de Kis Sennye, episcopi ecclesia Wesprimiensis, locique eiusdem comitis perpetui Consilarii nostri et aulae nostrae per regnum nostrum Hungariae cancellarii, in civitate nostra Vienna, die decima sexta mensis Augusti, anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo octauo. Regnorum nostrorum Romani nono, Hungariae et reliquorum undecimo, Bohemiae vero anno duodecimo. Reverendissimis ac venerabilibus in Christo patribus, dominis Petro Pazmany Metropolitanae Strigoniensis, Ioanne Thelegdy Colocensis et Bachiensis, ecclesiarum canonice vnitarum archiepiscopis Ioanne Pyber electo Agriensis, Francisco Erghelio Zagrabiensis, Emerico Lassy electo Varadiensis, Stephano Szentadrassy de Chik Amadesfalva electo Transylvaniensis, praefato Stephano Sennyei Wesprimiensis, Paulo David electo Vacienensis, Georgio Draskouich de Trakostian electo Quinqueecclesiensis, Nicolao Dallos electo Iauriensis, dicto Ioanne Thelegdy administratore Nittriensis, Gregorio Nagiffalvi electo Sirmiensis, Ioanne Posgay electo Bosnensis, Ioanne Ivanczy electo Tininiensis, Georgio Dubovsky electo Chanadiensis, comite Vincentio Zuccony electo Rosonensis, fratre Ioanne Baptista Agatich electo Segnensis et Modrusiensis, ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Item spectabilibus et magnificis comite Nicolao Ezterhasy de Galantha praefati regni nostri Hungariae palatino, comite Melchiore Alaghy de Bekeny iudice curiae nostrae regiae, comite Sigmundo Erdeody de Moniorokerek dicto regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclauoniae bano, comite Christophoro Banffy comite de Alsolindua tauernicorum, comite paulo de Nadasd cubiculariorum, Paulo Rakoczy de Fölseowadasz ianitor, Thoma Bosnyak de Magiarbeel (?) dapiferorum, Paulo Palffy de Erdeod pincernatorum, officio magistri agazonum vacantis et Emerico Czobor de Czoborzenthmihaly curiae nostrorum regalium magistris ac Stephano Palffy de dicta Erdeod, comite Poseniensi, caeterisque quamplurimis regni nostri Hungariae comitatibus tenentibus et honores.

Ferdinandus, manu propria.

Anno Domini millesimo sexcentesimo tricesimo secundo, die duodecima mensis Iulii. Praesentes literae armales sacrae caesareae regiaeque Maiestatis in generali congregatione dominorum statuum et ordinum Croatiae et Sclauoniae Regnorum, in liber regia civitate Montis Graciae celebrata, exhibitae sunt et preésentatae, nemine contradicante.

Magister Petrus Znika protonotarius Regni Sclauonia

(Izvršno očuvan pečat u odgovarajućoj kutiji)

9.4. Prijepis grbovnice Ferdinanda III. Andriji Mihaljeviću, Požun 8. travnja 1949.

Gradski muzej Sisak, fond: Dokumentarna zbirka 1, inv. broj. 298:KP-P,

NOS FERDINANDUS TERTIUS, Dei gratia, electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniae, Ramae, Seruiae, Gallitiae, Lodomeriae, Bulgariaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Morauiae, dux Lucemburgae ac Superioris et Inferioris Silesiae, Wirthembergae et Thecae, princeps Sueviae, comes Habsburgi, Ferreti, Kiburgi et Goritiae, landgravius Alsatie, marchio Sacri Romani Imperii supra Anasum, Burgouiae ac vtriusque Lusatiae, dominus Marchiae Sclauonicae, Portus Naonis et Salinarum etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis, quod, nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fidelis nostri ANDREAE MIHALIEUICH, quae ipse sacra primum regni nostri Hungariae coronae et deinde Maiestati nostrae pro locorum et temporum varietate fidelite exhibuit et impendit, ac sese imposterum quoque exhibere et impendere velle pollicetur. Cum igitur ob id, tum vero ex gratia et munificentia nostra regia, qua quosque de nobis et Republica Christiana benemeritos, virtutisque colendae studiosos antecessorum nostrorum diuorum quondam Hungariae regum exemplo prosequi eisque certa virtutum suarum monumenta quae ad maiora quaeque praestanda eos incitare possent, decernere consueuimus. Eundem itaque Andream Mihalieuiuich, una cum fili suo, Stephano, i statu et conditione ignobili, in qua hactenus perstitisse dicuntur de regiae nostrae potestatis plenitudine et gratia speciali eximentes in caetum et numerum verorum atque indubitato regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum nobilium, duximus cooptandum, annumerandos et adscribendos. Annuentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo imposterum futuri et perpetuis semper temporibus omnibus illis gratiis, honoribus, indultis, privilegiis, libertatibus, iuribus, praerogatiuis et immunitatibus quibus caeteri, veri, antiqui et indubitati regni nostri Hungariae et partium ei annexorum nobiles hactenus quomodolibet de iure vel consuetudine usi sunt et gavisii utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant haeredesque et posteritates ipsorum vtriusque sexus vniuersae valeant atque possint. In cuius quidem nostrae erga ipsos exhibitatae gratiae et clementiae ac liberalitatis testimonium, veraeque et indubitatae nobilitatis signum haec arma seu nobilitatis insignia:

SCUTUM videlicet militare erectam rubri coloris fundum illius viridi campo late interoccupante, super quo integer fuluus leo, dinaricatis posterioribus pedibus, tota corporis mole erecta, ore hianti linguaque rubicunda exerta et cauda bifurcata ad terqum elevata, gradienti similis anteriorum vero pedum sinistro ad rapiendum protenso, dextro ante ramum tenorum albescentiam rosarum ostentere atque in dextram scuti partem conversus esse visitur, in superioribus vero scuti angulis hinc hemisphaeriam lunam, inde ante auream stella rutilare cernuntur. Scuto incumbentem galeam militarem craticulatam sive apertam regio diademate ex eoque aliam leonem inferiori per omnia conformam (?) proferente ornatam. A summitate vero sive cono galea laciniis seu lemniscis, hinc flauis et caeruleis illinc autem candidis et rubris in scuti extremitates sese diffundentibus, scutumque ipsum decenter exornantibus, quemadmodum haec omnia principio seu capite praesentium literarum nostrarum pictoris manu et artificio propriis suis coloribus depicta esse conspiciuntur. Eidem Andreae Mihalieuich simul cum filio suo Stephano, ipsorumque haeredibus et posteritatibus vtriusque sexus vniuersis, gratiose danda duximus et conferenda. Decernentes et esse certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut ipsi a modo imposterum futuris et perpetuis semper temporibus, eadem arma seu nobilitatis insignia, more aliorum verorum atque indubitatorum regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum nobilium sub iisdem iuribus, praerogatiuis, indultis, libertatibus et immunitatibus, quibus ipsi vel natura vel antiqua consuetudine usi sunt et gavis, utunturque et gadent, ubique in praeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, aliisque omnibus et singulis ac quibus suis exercitiis militaribus et nobilitaribus, necnon sigillis, velis, cortinisi, aulais, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris generaliter vero in quorumlibet rerum et expeditionem generibus, sub merae, vetustae ac sincere nobilitatis titulo quo eos ab omnibus cuiuscunque status, dignitatis, conditionis et praeeminentiae omnes existant, insignatos et ornatos dici, nominari, haberique et reputari volumus et mandamus ferre, gestare, illisque in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posteritatis ipsorum utriusque sexus universae, valeant atque possint. Imo nobilitamus et conferimus, praesentium per vigorem. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, praesentes literas nostras secreto sigillo nostro, quo ut rex Hungariae utimur impendenti communitas; eidem Andreae Mihalieuich, una cum praefato filio suo Stephano, ipsorumque haeredibus et posteritatibus vtriusque sexus vniuersis, iam natis et deinceps nascituris, fratiosae dandas duximus et concedendas.

DATUM per manus fidelis nostri nobis dilecti reuerendi Georgii Szelepcheny electi episcopi Wesprimiensis, locique eiusdem comitis perpetui, consilarii nostri et per regnum nostrum Hungariae aulae nostrae cancellarii, in arce nostra regia Poseniensi, die octavo mensis aprilis,

anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo septimo. Regnorum nostrorum Romani undecimo, Hungariae et reliquorum vigesimo secundo, Bohemiae vero anno vigesimo. Reverendissimo ac venerabili in Christo patribus domino Georgio Lippay, ecclesiae Matropolitanae Strigoniensis canonice unitae archiepiscopo, sede archiepiscopatus Colocensis et Bachiensis vacante, Georgio Iakusich de Orbava Agriensis, Martino Bogdan Zagrabiensis, Benedicto Kisdý electo Varadiensis, Stephano Simandy Transyluaniensis, praefato Georgio Szelepcheny electo Wesprimiensis, Georgio Szecheny electo Quinqueecclesiensis, Georgio Draskouich de Trakostian Iaurensis, Ladislao Hoszuthoty electo Vaciensis, Petro Mariany electo Sirmiensis, Ioanne Půsky electo Nitriensis, Sigismundo Zongor electo Chanadiensis, fratre Georgio Bielauch electo Tininiensis, fratre Ioanne Chrisostamo de Szent Petronilla electo Rosonensis, et fratre Andrea Francisci electo Segniensis et Modrusiensis, ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Item spectabilibus ac magnificis comite Ioanne Draskouich de dicta Trakostian, regni nostri Hungariae palatino, comite Paulo Pálffy ab Erdeod, iudice curiae nostrae regiae, officio banali vacante, comite Stephano de Chiak tauernicorum, comite Nicolao a Zrinio agazonum, comite Ladislao de praefata Chiak ianitorum, comite Adamo de Battian dapiferorum, comite Adamo Forgach de Ghymes pincernarum, comite Georgio Erdeődy de Moniorokerek cubiculariorum, comite Francisco de Nadasd curiae nostrorum regaliū in Hungaria magistris ac praenotato (?) Paulo Pálffy de praelibata Erdeod comite Poseniensi, caeterisque quamplurimis regni nostri comitatibus tenentibus et honores.

Ferdinandus, manu propria

Anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo nono, die vndecima mensis Octobris, Varasdinensis, in generali dominorum statuum et ordinum regni congregationes praesentes literae armales praesentatae et acceptatae nemine contradicente.

Ioannes Zakmardy de [?] praedictorum prothonotarius regni.

(Od pečata očuvan tek središnji dio s prikazom grba.)

9.5. Prijepis grbovnice Ferdinanda III. Gvozdanu Vukšiću, 17. studeni 1656. godine

Gradski muzej Sisak, fond: Dokumentarna zbirka 1, inv. broj. 297:KP-P

NOS FERDINANDUS TERTIUS, Dei gratia, electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniae, Ramae, Seruiae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Moraviae, dux Luxemburgae, ac Superioris et Inferioris Silesiae, Wierthembergae et Thecae, princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis et Goritiae, landgravius Alsatie, marchio Sacri Romani Imperii supra Anasum, Burgouiae, ac Superioris et Inferioris Lusatiae, dominus Marchiae Sclauonicae, Portus Naonis et Salinarum etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis, quod, nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fidelis nostri GWOZDANII WKOVICH, quae ille sacrae primum dicti regni nostri Ungariae coronae et deinde Maiestati quoque nostrae pro locorum et temporum varietate fideliter et constanter exhibuit et impendit ac imposterum quoque sese exhibiturum et impensurum pollicetur. Cum igitur ob id, tum vero ex gratia et munificentia nostra regia, qua quosque de nobis et Republica Christiana benemeritos, virtutisque colendae studiosos, antecessorum nostrorum diuorum quondam Ungariae regum exemplo prosequi eisque certa virtutum suorum monumenta, quae ad maiora quaeque praestanda eos incitare possent decernere consuevimus. Eundem Gwozdan Wkouich, ac per eum Demetrium, Ignatium, filios, necnon Szmolion, atque Ioannem itidem Wkouich, fratrueles suos, e statu et conditione ignobili in caetum et numerum verorum atque indubitatorum eiusdem regni nostri Ungariae, partiumque eidem annexarum nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos. Annuentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut ipsi a modo imposterum futuris et perpetuis semper temporibus, omnibus illis gratiis, honoribus, indultis, privilegiis, libertatibus et immunitatibus, quibus caeteri veri, antiqui et indubitati eiusdem regni nostri Ungariae, partiumque ei annexarum nobiles, hactenus quomodolibet de iure vel antiqua consuetudine usi sunt et gavisi, utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possint et valeant, haeredesque et posteritates ipsorum vtriusque sexus vniuersae iam notae, ac imposterum Dei beneficio nascitur valeant atque possint. In cuius quidem nostrae erga eos exhibitae gratiae et clementiae ac liberalitatis testimonium, veraeque et indubitate nobilitatis signum, haec arma seu nobilitatis insignia:

SCUTUM minirum militare erectum caelestini coloris fundum illius viridi latepaten(!) campo occupante super quo vir militaris generoso equo insidens, manuum vero sinistra habenas equi intertenere, dextra vero strictum eundem in eaque detruncatum Turcicum caput appensam, fortiter vibrando, in que dextram scuti partem interque candidam lunam et auream stellam delineatus esse cernitur. Scuto incumbentem galeam militarem craticulatam sive apertam regio diademate, brachium humanum cataphractum rubra manica in clutum/dutum(!), ac in vola ipsa itidem strictam acinacem cum detruncato Turcico capite gestante, proferente ornatam. A summitate vero siue cono galeae laciniis siue lemniscis, hinc flauis et caeruleis, illinc autem candidis et rubris, in scuti extremitas sese placidi diffundentibus, scutumque ipsum decenter exornantibus, quemadmodum haec omnia in principio seu capite praesentium literarum nostrarum pictoris edocta manu et artificio propriis et geminis suis coloribus clarius depicta, et ob oculos intuentium posita esse conspiciuntur. Eidem Gwozdany Wkouich, ac per eum prefatis personis, ipsarumque haeredibus et posteritatibus vtriusque sexus universae, gratiose danda duximus et conferenda. Decernentes et ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes, vt ipsi a modo imposterum futuris perpetuis semper temporibus eadem arma seu nobilitatis insignia more aliorum verorum atque indubitatorum dicti (?) regni nostri Ungariae partiumque ei annexorum nobilium sub iisdem iuribus, praerogatiuis, indultis, libertatibus et immunitatibus, quibus iidem vel natura vel antiqua consuetudine usi sunt et gauisi, utunturque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis ac aliis omnibus et singulis, ac quibusuis exercitiis militaribus et nobilitaribus, necnon sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoris, domibus et sepulchris generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub verae et indubitatae nobilitatis titulo, quo eos, ab omnibus cuiusque status, difnitis, conditionis et praeeminentiae homines existant, insignitos et ornatos dici, nominari, volumus et mandamus ferre et gestare illisque in aevum vti, frui et gaudere possint et valeant, haeredesque ipsorum suprafatae valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et concedimus praesentium per vigorem. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes literas nostras secreto sigillo nostro, quo ut rex Ungariae utimur impendenti communitas. Eidem Gwozdany Wkouich ac per eum supradictis personis ipsorumque haeredibus et posteritatibus vtriusque sexus vniuersis gratiose dandas duximus et concedendas.

DATUM per manus fidelis nostri nobis dilecti reuerendi Georgii Szelepcheny, episcopi ecclesiae Nitriensis, locique ac comitatus eiusdem supremi et perpetui comitis, consiliarii nostri ac per dictum regnum Ungariae aulae nostrae cancellarii in civitate nostra Vienna Austriae, die decima septima mensis Nouembris anno Domini millesimo sexcentesimo

quingentesimo sexto. Regnorum nostrorum Romani vigesimo. Hungariae et reliquorum trigesimo primo. Bohemiae vero anno vigesimo nono. Reuerendissimis ac venerabilibus in Christo patribus ac dominus Georgio Lippay de Zombor Metropolitanae Strigoniensis et Ioanne Půsky Colocensie et Bachiensis ecclesiarum canonice unitarum archiepiscopis, dicto Georgio Szelepcheny Nittriensis, Petro Petretich Zagrabiensis, Georgio Szecheny Wespremiensis, Paulo Hoffman Quinqueecclesiensis, fratre Mariano Morouich electo Bosnensis, altero fratre Georgio Bielauch Tininiensis et Petro Mariany Segneniensis et Modrusiensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Item spectabilibus ac magnificis comite Francisco Wesseleny regni nostri Ungariae palatino, comite altero Francisco de Nadasd iudice curiae nostrae regiae, comite Nicolao a Zrinio dictorum regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclauoniae bano, comite Stephano de Chyak tauernicorum, dicto comite Erdődy de Moniorokerek cubiculariorum, comite Nicolao Pallfy ab Erdőd ianitorum, comite Adamo de Batthiany dapiferorum, comite altero Adamo Forgach de Ghymes pincernarum, nostrorum regalium in Hungaria magistris, officio magistri curiae nostrae regia vacante, ac dicto comite Nicolao Pallfy, ab Erdőd comite Posoniensi caeterisque quamplurimis regni nostri Ungariae comitatus tenentibus et honores.

Ferdinandus, manu propria

(Natpis na poledini nečitak)

(Pečat sačuvan)

9.6. Prijepis grbovnice Rudolfa II. Blažu Prišek, Beč 14. lipnja 1578. godine

Državni arhiv u Sisku, fond: Arhiv obitelji Prišek, HR-DASK-277: I/1.

NOS RUDOLPHUS SECUNDUS, Dei gratia, electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohoemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Comaniae, Bulgariaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Moraviae, dux Luxemburgae ac Superioris et Inferioris Slesiae, Wirtembergae et Thecae, princeps Sveviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi et Goritiae, landgravius Alsatie, marchio Sacri Romani Imperii supra Anasum, Burgoniae ac Superioris et Inferioris Lusatiae, dominus Marchiae Sclauonicae, Portus Naonis et Salinarum etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis, quod, nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum praelatorum et baronum humillimam supplicationem, nostrae propterea factam Maiestati tum vero attentis et consideratis fidelitate servitiorum meritis fidelis nostri BLASII PRISSEK DE LETOUANICHYH, qua ipse sacra primum regni Hugnariae coronae et deinde Maiestati nostrae pro locorum et temporum diversitate, fideliter impendit et imposterum quosque de summo studio et animi contentione exhibiturum promittit. Cum igitur ob hoc tum vero ex gratia et munificentia nostra regia, qua quosque de nobis ac Republica Christiana benemeritos ac virtutis colendae studiosos, maiorum et antecessorum nostrorum, divorum quondam Hungariae regum exemplo prosequi eisque certa virtutum suarum monimenta quae ad maiora quaeque praestanda eos incitare possent decernere consuevimus. Eundem Blasium Prissek, e statu et conditione civili ac ignobili, in qua perstitisse dicitur, de regia nostrae potestatis plenitudine et gratia speciali exemptum in caetum et numerum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum nobilium, ducimus cooptandum annuendum et adscribendum. Annuentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut ipsi a modo imposterum omnibus illis gratiis honoribus indultis privilegiis, libertatibus, iuribus, praerogativis et immunitatibus quibus caeteri veri et indubitati regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum nobiles hactenus quomodolibet de iure vel consuetudine usi sunt et gavisuti, frui, et gaudere perpetuis semper temporibus possint et valeant haeredesque et posteritatis ipsius utriusque sexus universae valeant atque possint. In cuius quidem nostrae erga ipsos exhibitae gratiae et clementiae ac libertatis testimonium veraque et indubitatae nobilitatis signum: haec arma sive nobilitatis insignia:

SCUTUM videlicet militare erectum caelestini coloris inemus fundo campus viridis supra quem integer homo pileo rubro, rubraque veste ornatus manum levam lumbis iniectam, dextra vero frameam undam cum infixo capite Turcico gerens cernitur. Scuto incumbentem galeam militarem clausam ferto militari brachium humanum tenens frameam unam in sua pariter capite Turcico producente ornatum. A summitate vero galeae laciniis seu lemniscis hinc rubi et albi illinc pariter albi et auri coloris in utrumque scuti latus defluentibus. Scutumque decenter adornantibus, prout haec omnia in capite seu principio praesentium litterarum nostrarum pictoris manu et artificio propriis suis coloribus recte depicta esse cernantur. Eidem Blassio Prissek, ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus vniuersis gratiose danda duximus et conferenda. Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo imposterum futuris semper temporibus eadem arma seu nobilitatis insignia more aliorum regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum nobilium sub iisdem iuribus, praerogativis, indultis, libertatibus et immunitatibus quibus iidem veri et indubitati regni nostri Hungariae nobiles, vel natura, vel consuetudine usi sunt et gavisii utunturque et gaudent ubique in praeliis, certaminibus, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis ac aliis omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus necnon sigillis, velis, cortinis, auleis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionem generibus sub merae et sincere nobilitatis titulo, quo cum ac haeredes ipsorum utriusque sexus universos ab omnibus cuiuscunque status, dignitatis, conditionis et preaeminentiae homines existant insignitos dici, nominari haberique et reputari volumus ferre, gestare illisque uti, frui et gaudere possit et valeat haeredesque et posteritates ipsius utriusque sexus vniuersae valeant atque possint. Imo damus et concedimus praesentium per vigorem. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, praesentes litteras nostras, secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae utimur impendenti communitas. Eidem Blasio Prissek ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus vniuersibus dandas duximus et concedas.

DATUM per manus fidelis nostri dilecti reverendi Georgii Drascowyth, electi archieppiscopi Calociensis ac eppiscopi Iauriensi locique eiusdem comitis perpetui et aulae nostrae summi cancellarii in civitate nostra Vienna Austriae, decima quarta die mensis Iunii anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octavo. Regnorum nostrorum Romani tertio, Hungariae et aliorum sexto, Bohemiae vero anno similiter tertio. Veneralibus in Christo patribus praefato Georgio Drascowyth, Colocensis et Bachiensis ecclesiarum canonice unitarum electo archiepiscopo, Stephano Radetio Agriensis, Ioanni Monozloy electo Zagrabiensis, Paulo Bornemyzza Transsylvaniensis, Gregorio Bornemyzza Waradiensis,

Stephano Feyerkeovy Wesprimiensis, eodem Georgio Draskowyth electo Iauriensis, praedicto Palo Bornemyzza gubernatore Nitriensis, Zacharia Mosoczy electo Waciensis, Balthasare Melegh Chanadiensis, ac Georgio Sivkowyth Segniensis necnon administratore Modrusiensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Strigoniensis Metropolitana, Quinqueecclesiensis ac Tininiensis, Bosnensis item et Sirmiensis cathedralibus sedibus vacantibus. Item spectabilibus et magnificis comite Nicolao de Bathor iudice curiae nostrae, Christophero Wugnad de Someg regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae bano, comite Georgio de Zrinio tavernicorum, Ladislao Banffy de Alsolyndwa agazonum, Balthasare de Batthyan dapiferorum, Emerico Czober de Czoberszentmyhaly cubiculariorum, Michaelae Reway [donji dio peragmene preklopljen!] curiae nostrae magistris comite Nicolao a Salmis et Newburg comite Poseniense, caeterisque quamplurimis [regni nostri Hungariae comitatibus tenentibus et honores. Rudolphus, manu propria].

Na poledini: Anno Domini millesimo [...] praesentes [...] Maiestatis in generali congregatione dominorum statuum et ordinum [...] Sclavoniae et Croatiae regia montis Gracensis Zagrabiensis [...] exhibitae sunt et praesentatae, nemine contradicente.

[...]

9.7. Prijepis grbovnice Ferdinanda III. Mihaelu Sokoloviću, Linz 27. srpnja 1648.

Državni arhiv u Sisku, fond: Arhiv obitelji Sokolović, sign. A/I.

NOS FERDINANDUS TERTIUS, Dei gratia, electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Moraviae, dux Lucemburgae, ac Superioris et Inferioris Silesiae, Wierthembergae et Thecae, princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kiburgi et Goritiae, landgravius Alsatie, marchio Sacri Romani Imperii supra Anesum, Burgouiae ac Superioris et Inferioris Lusatiae, dominus Marchiae Sclavonicae, Portus Naonis et Salinarum etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod, nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem, nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fidelis nostri, MICHAËLIS SZOKOLOVICH, alias STEFFCHICH, quae ipse sacrae primum regni nostri Hungariae coronae, et deinde Maiestati nostrae pro locorum et temporum varietate, fideliter et constanter exhibuit et impendit, ac in futurum quoque pari fidelitatis constantia sese exhibere et impendere velle pollicetur. Cum igitur ob id, tum vero ex gratia et munificentia nostra regia, qua quosque de nobis et Republica Christiana benemeritos ac virtutis colendae studiosos antecessorum nostrorum divorum quondam Hungariae regum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suarum monimenta, quae ad maiora quoque praestanda, eos incitare possent, decernere consuevimus. Eundem itaque Michaëlem Szokolovich, alias Steffchich, ac per eum, Laurentium, Gregorium, fratres carnales et uterinos, item Margaritam et Ursulam similiter Szokolouich sorores, necnon fratrum carnalium et uterinorum praedictorum, Matthiam et Benedictum filios, suos, qui antea quoque nobilibus parentibus orti, et libertate nobilitari gausi esse perhibentur, de regiae nostrae potestatis plenitudine, et gratia speciali denuo in caetum et numerum, verorum, indubitatorum regni nostri Hungariae, et partium ei subiectarum nobilium duximus annumerandum cooptandos et adscribendos. Annuentes, et ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo imposterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus illis gratiis, honoribus, indultis, privilegiis, libertatibus, iuribus, praerogatiuis et immunitatibus, quibus caeteri veri antiqui et indubitati regni nostri Hungariae, et partium ei annexarum nobiles hactenus quomodolibet de iure vel vero, ex consuetudine usi sunt et gausi, utunturque et gaudent, uti, frui, et gaudere possint ac valeant, haeredesque et

posteritates ipsorum utriusque sexus universe valeant atque possint. In cuius quidem nostrae erga ipsos exhibita gratiae et clementiae, ac liberalitatis testimonium veraeque et indubitatae nobilitatis signum, haec antiqua, sed aliquantulum illustrata arma seu nobilitatis insignia:

SCUTUM videlicet militare erectum caelestini coloris, fundum eius viridi campo late occupante, in quo duo exercitus, hinc quidem Hungaricus, zubro vexillo fluitante praesunte(!), atque vir antesignanus eiusdem viridi veste Hungarica amictus, iuvenili forma conspicuus, candido equo insidens, dextraque manu sclopetum manuarium explodens, illinc in adversum in aciem prodeuntis Turcici exercitus, similiter antesignanum, rubro amictu vestitum, unam cum consenso nigro equo traiecissee ex eoque idem Turca, unam cum suo equo cadescens, concidissee conspiciuntur utrinque reliquis commilitonibus, ad instar, instructissimae pugnae a tergo concurrentibus, ac in superficie scuti, hinc aureo sole, illinc vero hemisphaerio lunae rutilantibus. Scuto incumbentem galeam militarem craticulatam sive apertam regio diademate, alterum virum Hungarum seu Croatam mediotenus eminentem, manuum dextra, strictum acinacem, cuius cuspidi absectum caput Turcicum, cydari tectum est infixum, sinistra vero calamum scriptorium ostentantem, intuentique obversum, alioquin vestium, cingulo rubro et facietenus inferiori similem, proferente ornatam. A summitate vero sive cono galeae laciniis seu lemniscis, hinc flavis et caeruleis, illinc vero candidis et rubris, in scuti extremitates sese placide diffundentibus illudque decenter exornantibus, quemadmodum haec omnia in principio siue capite praesentium literarum nostrarum pictoris manu et artificio, propriis suis coloribus, clarius depicta esse conspiciuntur. Eidem Michaëli Szokolovich, alias Steffchich, ac per eum, supra nominatim specificatis personis, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis denuo gratiose danda duximus et concedenda. Decernentes, et ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo imposterum, futuris et perpetuis semper temporibus, eadem arma seu nobilitatis insignia, more aliorum verorum et antiquorum dicti regni nostri Hungariae, et partium ei subiectarum nobilium, sub iisdem iuribus, praerogatiis, indultis, libertatibus et immunitatibus, quibus iidem vel natura, vel antiqua consuetudine usi sunt et gauisi, utunturque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis omnibus et singulis ac quibusvis exercitiis, militaribus et nobilitaribus, necnon sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub merae vetustae et syncerae nobilitatis titulo, que eos ab omnibus, cuiuscunque status, dignitatis conditionis et preaeminentiae homines existans, insignitos et ornatos dici, nominari, haberique et reputari volumus ac mandamus; ferre et gestare, illisque uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posteritates ipsorum

utriusque sexus universae valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus, renovamusque et denuo concedimus praesentium per vigorem. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, praesentes literas nostras privilegiales secreto sigillo nostro, quo ut rex Hungariae utimur impendenti communitas eidem Michaëli Szokolovich, alias Steffchich ac per eum iam specificatis personis, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, denuo gratiose dandas duximus et concedendas.

DATUM per manus fidelis nostri, nobis dilecti reverendi Georgii Szelepcheny, electi episcopi ecclesiae Nittriensi, locique eiusdem comitis perpetui et consilarii nostri, ac per dictum regnum nostrum Hungariae aulae cancellarii, in arce nostra Lincensi, Austriae Superioris, die vigesima septima mensis Iulii, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo octavo. Regnorum nostrorum Romani duodecimo. Hungariae et reliquorum vigesimo tertio. Bohemiae vero anno vigesimo primo. Reverendissimo ac venerabilibus, in Christo patre, domino Georgio Lippay de Zombor, archiepiscopo ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis, Colocensi et Bachiensi ecclesiarum canonice unitarum, sede archiepiscopali vacante, praefato Georgio Szelepcheny electo Nittriensis, Benedicto Kisdý Agriensis, Sigismundo Zongor electo Waradiensis, Petro Petretich electo Zagrabiensis, Stephano Simandy electo Transylvaniensis, Georgio Szecheny electo Wesprimiensis, Paulo Hoffman electo Quinqueecclesiensi, Georgio Draskouith de Trakostyan, (?) Ioanne Pusky electo Vaciensis, Petro Maziany electo Sirmiensi, fratre Mariano Moravich Bosnensis, altero fratre Ge[...] (presavinuta pergamena!)

Natpis na poledini: Anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo nono, die decimo (...)

**9.8. Prijepis grbovnice Rudolfa II. Ivanu Kitoniću od Kostajnice, Prag 13. travnja
1590.**

Arhiv HAZU, Fond Armales, sign. A 28,

NOS RUDOLPHUS SECUNDUS, Dei gratia, electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniae, Ramae, Seruiae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Corinthiae, Carniolae, marchio Morauiae, dux Lucemburgae ac Superioris et Inferioris Silesiae, Wirtembergae et Thecae, princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tirolis, Ferreti, Kiburgi et Goritiae, landgravius Alsatie, marchio Sacri Romani Imperii supra Anasum, Burgoviae, Superioris et Inferioris Lvsatie, dominus Marchiae Sclauonicae, Portus Naonis et Salinorum etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis, quod, nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humilimam supplicationem, nostrae propterea factam Maiestati tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus seruitiis fidelis nostri agilis IOANNIS KITHONICH DE KOZTHANICZA quae idem sacrae primum regni nostri Hungariae coronae et deinde Maiestati nostrae, pro locorum et temporum diuersitate fideliter exhibuisse et impendisse ac in futurum quoque exhibere et impendere velle dicitur. Cum igitur ob hoc tum vero ex gratia et munificentia nostra regia qua quosque de nobis et Republica Christiana benemeritos ac virtutis colendae, studiosos maiorum et antecessorum nostrorum diuorum quondam Hungariae regnum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suarum monimenta quae ad maiora quoque praestanda eos incitare possent decernere consueuimus. Eundem Ioannem Kitonich de Kozthanicza ac per eum matrem Margaretham, Paulum et Ioannem fratres carnales, item Stephanum et Ioannem dicti Pauli filios, necnon Barbaram, Catherinam, Helenam, Vrsulam, Magdalenam et Helenam, e statu et condicione ignobili in qua hactenus perstitisse dicuntur de regiae nostrae potestatis plenitudine et gratia speciali exemptos in caetum et numerum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae, partiumque ei subiectarum nobilium duximus cooptandos, annumerandos et adscribendos, annuentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes vt ipsi a modo imposterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus illis gratiis, honoribus, indultis, priuilegiis, libertatibus, iuribus, praerogatiuis et immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati regni nostri Hungariae partiumque ei subiectarum nobiles hactenus quomodolibet de iure vel consuetudine vsi sunt et gausi, vtunturque et gaudent vti frui et gaudere perpetuis semper temporibus possint et

valeant haeredesque et posteritates ipsorum vtriusque sexus universae valeant atque possint. In cuius quidem nostrae erga ipsos exhibitae gratiae et dementiae ac liberalitatis testimoniam, veraque et indubitate nobilitatis signum, haec arma siue nobilitatis insignia:

SCUTUM videlicet militare erectum caelestini coloris, cuius fundum tryugis viridis monticulus occupat, cui integer naturalis vrsus in dextrum scuti latus conuersus, ore patulo lingua exerta, aureoque circulo in naribus conspicuus, posterioribus pedibus tota corporis mole innixus, insistere anterioribus vero ramusculum cum tribus castaneis, totidemque foliis, in summitate enatis, tenere cernitur. Scuto impositam galeam militarem clausam regia corona dimidium priori per omnia similem vrsu producente ornatam. A summitate vero siue cono galeae laciniis seu teniis, hinc caelestini et crocei, illinc caelestini similiter et rubri colorum in scuti oram defluentibus, illudque decenter adornantibus. Prout haec omnia in capite seu principio praesentium literarum nostrarum pictoris manu et artificio propriis suis coloribus, recte depicta esse cernuntur. Eidem Ioanni Kithonich de Kozthanicza ac per eum matri Margarethae, Paulo et Ioanni fratribus carnalibus, item Stephano et Ioanni dicti Pauli filiis necnon Barbarae, Catherinae, Helenae, Vrsulae, Magdalenae et Helenae, ipsorumque haeredibus et posteritatibus vtriusque sexus vniuersis, gratiose danda duximus et conferenda. Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes vt ipsi a modo imposterum futuris et perpetuis semper temporibus, eadem arma siue nobilitatis insignia, instar aliorum regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum nobilium sub iisdem iuribus, praerogatiuis, indultis, libertatibus et immunitatibus, quibus iidem vel natura, vel ex consuetudine vsi sunt et gauisi, vtunturque et gaudent vbique in praeliis certaminibus hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis omnibus et quibusuis exercitiis militaribus et nobilitaribus necnon sigillis, velis, cortinis, auleis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub morae et syncerae nobilitatis titulo, quo eos ac haeredes ipsorum vtriusque sexus vniuersos ab omnibus cuiuscunque status, dignitatis, conditionis et praeeminentiae homines existant insignitos dici, nominari haberique et reputari volumus, ferre, gestare, illisque, vti, frui et gaudere possint et valeant, haeredesque et posteritates ipsorum vtriusque sexus universae valeant atque possint. Imo damus et concedimus praesentium per vigorem. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, praesentes literas nostras, secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae utimur impendenti communitas. Eidem Ioanni Kithonich de Kozthanicza, ac per eum matri Margarethae, Paulo et Ioanni fratribus carnalibus, item Stephano et Ioanni dicti Pauli filiis necnon Barbarae, Catherinae, Helenae, Vrsulae, Magdalenae et Helenae, sororibus

carnalibus, ipsorumque haeredibus et posteritatibus, vtriusque sexus vniuersis gratiose dandas duximus et concedendas.

DATUM per manus fidelis nostri nobis dilecti reuerendi Petri Heressinezii, episcopi laurensis locique eiusdem comitis perpetui consilarii et aulae nostrae summi cancellarii in arce nostra regia Pragensi decima tertia die mensis Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo. Regnorum nostrorum Romani decimo quinto, Hungariae et aliorum decimo octavo, Bohemiae [vero anno similiter decimo quinto]. Venerabilibus in Christo patribus dominis Caspare Zthankowaczky electo Zagrabiensis, Martino Pethe de [Hetes] electo Varadiensis, Ioanne Kutassy electo Quinqueecclesiensis, Francisco Forgach de Gyemes electo Wesprimiensis, eodem Petro Heressinezii Iauriensis, Stephano Mathissy electo [Vaciensis], Paulo Zegedei electo Chanadiensis, Stephano Feierkewi electo Nitriensis, fratre Stephano Tarnouio electo Sirmiensi, Ioanne Chereody electo Tininiensi ecclesiarum episcopis ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Strigoniensis item Colocensis et Bachiensis ecclesiarum canonice unitarum Metropolitanis necnon Agriensis, Transylvaniensis et Boznensis, chatedralibus sedibus vacantibus. Item spectabilibus et magnificis comite Stephano de Bathor iudice curiae nostrae, comite Thoma Erdeudy de Monyorokerek comite perpetuo Montis Claudii regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclauoniae bano, comite Georgio de Zrinio tauernicorum, comite Francisco de Nadasd agazonum, Nicolao Palfy de Erdeod cubiculariorum, Francisco de Rewa ianitorum, Stephano Mieshazy curiae nostrae et Simone Forgach pincernarum nostrorum regalum magistris, eodem Nicolao Palfy comite Poseniensi caeterisque quamplurimis regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Rudolphus, manu propria

(Tekst na poledini nečitak)

(Pečat nije sačuvan)

9.9. Prijepis grbovnice Rudolfa II. Jurju Mesariću, Požun 21. travnja 1578. godine

Hrvatski državni arhiv, fond 885 – Zbirka grbovnica Armales, Georg Meszarich

NOS RUDOLPHUS SECUNDUS, Dei gratia, electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Moraviae, dux Lucemburgae ac Superioris et Inferioris Slesiae, Virtembergae et Thecae, princeps Sveviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi et Goritiae, landgravius Alsatie, marchio Sacri Romani Imperii supra Anasum, Burgoniae ac Superioris ac Inferioris Lusatiae, dominus Marchiae Sclavonicae, Portus Naonis et Salinarum etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniversis, quod, nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fidelis nostri GEORGII MESZARICH, quae idem sacrae primum regni nostri Hungariae coronae et deinde Maiestati nostrae pro locorum et temporum diversitate fideliter exhibuisse et impendisse, ac in futurum quoque exhibere et impendere velle dicitur. Cum igitur ob hoc tum vero ex gratia et munificentia nostra regia qua quosque de nobis et Republica Christiana benemeritos ac virtutis colendae studiosos maiorum et antecessorum nostrorum diuorum quondam Hungariae regum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suarum monimenta quae ad maiora quoque praestanda eos incitare possent, decernere consuevimus. Eundem Georgium Meszarich, ac per eum Blasium et Mathiam similiter Meszarich filios suos carnales et uterinos, item Martinum Tonkovich de Letovanich consobrinum et Matthaëum filium eiusdem, de regiae nostrae potestatis plenitudine et gratia speciali in caetum ac numerum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum nobilium duximus cooptandos, annumerandos et adscribendos. Annuentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut ipsi a modo imposterum et futuris et pe[r]petuis semper temporibus omnibus illis gratiis, honoribus, indultis, privilegiis, libertatibus, iuribus, praerogativis et immunitatibus, quibus coeteri veri et indubitati regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum nobiles hactenus quomodolibet de iure vel consuetudine usi sunt et gavisi, utunturque et gaudent uti, frui et gaudere perpetuis semper temporibus possint atque valeant haeredesque et posteritates ipsorum utriusque sexus universae valeant atque possint. In cuius quidem nostrae erga ipsos exhibitae gratiae et dementiae ac libertatis testimonium, veraeque et indubitate nobilitatis insignia:

SCUTUM videlicet militare erectum coelestini coloris in cuius fundo collis viridis caputque Turcicum propria abrepta transfovatam sagittam haeuere cernitur. Scuto incumbentem galeam militarem apertam regio diademate brachium humanum ceruleo colore vestitum sagittam gerens proferente ornatum. A summitate vero sive cono galeae lemniscis seu teniis hinc rubri et albi, illinc similiter rubri et aurei colorum in scuti [?] de fluentibus illudque decenter adornantibus. Prout haec omnia in capite seu principio praesentium litterarum nostrarum pictoris manu et artificio propriis suis coloribus, recte depicta esse cernuntur. Eidem Georgio Meszarich, ac per eum dictis Blasio et Mathiae similiter Meszarich filiis suis carnalibus et uterinis, item Martino Tonkovich de Letovanich consobrino et Mathaeo filio eiusdem, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, gratiose danda duximus et conferenda. Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut ipsi a modo imposterum futuris et perpetuis semper temporibus, eadem arma seu nobilitatis insignia, more aliorum regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum nobilium sub iisdem iuribus, praerogativis, indultis, libertatibus et immunitatibus, quibus iidem vel natura, vel consuetudine usi sunt et gavisi, utunturque et gaudent ubique in praeliis certaminibus hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis ac aliis omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus necnon sigillis velis, cortinis, auleis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae et sincere nobilitatis titulo, quo eos ac haeredes ipsorum utriusque sexus universos ab omnibus cuiuscunque status, dignitatis, conditionis et praeeminentiae homines existant insignitos dici nominari haberique ac reputari volumus ferre, gestare illisque uti, frui et gaudere possint et valeant, haeredesque et posteritates ipsorum utriusque sexus universae valeant atque possint. Imo damus et concedimus praesentium per vigorem. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, praesentes litteras nostras, secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae utimur impendenti communitas. Eidem Georgio Meszarich ac per eum dictis Blasio et Mathiae similiter Meszarich filiis suis carnalibus et uterinis, item Martino Tonkovich de Letovanich consobrino et Mathaeo filio eiusdem, ipsorumque haeredibus et posteritatibus, utriusque sexus vniversis gratiose dandas duximus et concedendas.

DATUM per manus fidelis nostri nobis dilecti reuerendissimi Georgii Drascowyth electi archiepiscopi Colocensis ac episcopi Iauriensis, locique eiusdem comitis perpetui consilarii atque aulae nostrae summi cancellarii in arce nostra regia Poseniensi, vigesima prima die mensis Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octavo. Regnorum nostrorum Romani tertio, Hungariae et aliorum sexto, Bohemiae vero anno similiter tertio. Venerabilibus in Christo patribus dominis praefato Georgio Drascowyth Colocensis et

Bachiensis. Ecclesiarum canonice unitarum electo archiepiscopo Stephano Radetio Agriensis, Ioanne Monozloy electo Zagradiensis, Paulo Bornemyzza Transylvaniensis, Gregorio Bornemyzza Varadiensis, Stephano Feyerkewy Vesprimiensis, eodem Georgio Drascowyth electo episcopo Iauriensis, Balthasare Meleghe Chanadiensis, Zacharia Mossoczy electo Vaciensis, praedicto Paulo Bornemyzza gubernatore Nitriensis ac [Georgio] Sywkowyth Segniensis, necnon administratore Modrusiensis. Ecclesiarum episcopis ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Strigoniensis Metropolitana, Quinqueecclesiensis, Boznensis, Sirmiensis et Tyniniensis cathedralibus sedibus vacantibus. Item spectabilibus et magnificis comite Nicolao de Bathor iudice curiae nostrae, Christophoro Vngnad regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae bano, comite Georgio de Zrynio tavernicorum, Ladislao Banffy de Alsolyndwa agazonum, Balthasare de Batthyan dapiferorum, Emerico Czobor de Czoborzenthmihaly cubiculariorum, Michaeli Beway ianitorum, Ioanne Krwsyt de Lwpoglau curiae nostrae et Michaeli Varday de Kyswarda pincernarum nostrorum regalium magistris comite Nicolao a Salmis et Newbwrgh comite Posoniensi, coeterisque quamplurimis regni nostri comitatus tenentibus atque honores.

Rudolphus, manu propria

(Tekst na poledini nečitak)

(Pečat nije sačuvan)

10. Popis slika

1. Slika 1. Grb nekog Benedikta
2. Slika 2. Grb Ivana Bušića
3. Slika 3. Grb Pavla Matlekovića
4. Slika 4. Grb Andrije Mihaljevića
5. Slika 5. Grb Gvozdana Vukšića
6. Slika 6. Grb Blaža Prišeka
7. Slika 7. Grb Mihaela Sokolovića
8. Slika 8. Grb Ivana Kitonića od Kostajnice
9. Slika 9. Noviji grb Kitonića od Kostajnice
10. Slika 10. Grb Jurja Mesarića i Martina Tonkovića de Letovanić
11. Slika 11. Grb Nikole III. Erdődyja
12. Slika 12. Grb Aleksandra Erdődyja
13. Slika 13. Nadgrobna ploča Nikole III. Zrinskog iz 1534. godine
14. Slika 14. Stari grb Zrinskih s groša iz 1527. godine
15. Slika 15. Grb Zrinskih na taliru iz 1533. godine
16. Slika 16. Grb obitelji Roh de Deche
17. Slika 17. Grb Gašpara Alapića
18. Slika 18. Grb obitelji Alapy de Nagy-Kemlek
19. Slika 19. Osnovni grb Babonića (pečat Petra od Krupe iz 1336. godine)
20. Slika 20. Grb Blagajskih (Kekezova rekonstrukcija pečata Stjepana Blagajskog iz 1527. godine)
21. Slika 21. Grb Blagajskih iz 1571. godine (Kekezova rekonstrukcija)
22. Slika 22. Grb obitelji Bakač iz 1459. godine
23. Slika 23. Grofovski grb Erdődyja iz 1565. godine
24. Slika 24. Grb obitelji Banić de Lendwa
25. Slika 25. Grb obitelji Batthyány
26. Slika 26. Grb Berislavića Grabarskih
27. Slika 27. Grb Brankovića
28. Slika 28. Grb obitelji Cudar
29. Slika 29. Grb Čupora Moslavačkih
30. Slika 30. Grb obitelji Drágfi

31. Slika 31. Grb obitelji Egervarski
32. Slika 32. Grb obitelji Farkašić
33. Slika 33. Grb Krčkih knezova
34. Slika 34. Grb Frankopana
35. Slika 35. Grb roda Heder, odnosno Gisingovaca
36. Slika 36. Grb obitelji Gregorijanec
37. Slika 37. Grb obitelji Henningh od Susedgrada
38. Slika 38. Grb obitelji Hermanffy od Grebena
39. Slika 39. Grb obitelji Hrvatinić
40. Slika 40. Grb obitelji Latkfy de Brestyanovcz
41. Slika 41. Grb Hrvoja Vukčića
42. Slika 42. Grb obitelji Hrzić iz 1569. godine
43. Slika 43. Grb obitelji Imprić
44. Slika 44. Grb Jelačića od Biševića
45. Slika 45. Grb obitelji Kaniški
46. Slika 46. Grb obitelji Kaštelanović
47. Slika 47. Grb obitelji Keglević
48. Slika 48. Grb obitelji Morovićki
49. Slika 49. Grb obitelji Pekri de Petrovina
50. Slika 50. Grb Peranskih iz 1494. godine
51. Slika 51. Grb Peranskih iz 1665. godine
52. Slika 52. Grb obitelji Roh de Deche
53. Slika 53. Grb obitelji Svetački
54. Slika 54. Grb obitelji Šišinački
55. Slika 55. Grb obitelji Zalathnoky iz 1543. godine
56. Slika 56. Grb obitelji Zalathnoky iz 1570. godine
57. Slika 57. Grb Zrinskih
58. Slika 58. Grb Zrinskih od 1554. godine
59. Slika 59. Grb Stanislava Kovačića
60. Slika 60. Grb Stjepana Lackovića
61. Slika 61. Grb Demetrija II. Čupora Moslavačkog
62. Slika 62. Grb Ivana V. Bakač de Erdőd
63. Slika 63. Grb Šimuna Bakača de Erdőd
64. Slika 64. Grb Pavla Gregorijanca

65. Slika 65. Grb pavlina

66. Slika 66. Grb cistercita

11. Popis priloga

1. Prijepis grbovnice Maksimilijana II. nekom Benediktu, Požun 16. listopada 1569. godine
2. Prijepis grbovnice Rudolfa II. Ivanu Bušiću, Prag 29. ožujka 1602.
3. Prijepis grbovnice Ferdinanda II. Pavlu Matlekoviću, Beč 16. kolovoz 1628. godine
4. Prijepis grbovnice Ferdinanda III. Andriji Mihaljeviću, Požun 8. travnja 1949.
5. Prijepis grbovnice Ferdinanda III. Gvozdanu Vukšiću, 17. studeni 1656. godine
6. Prijepis grbovnice Rudolfa II. Blažu Prišku, Beč 14. lipnja 1578. godine
7. Prijepis grbovnice Ferdinanda III. Mihaelu Sokoloviću, Linz 27. srpnja 1648.
8. Prijepis grbovnice Rudolfa II. Ivanu Kitoniću od Kostajnice, Prag 13. travnja 1590.
9. Prijepis grbovnice Rudolfa II. Jurju Mesariću, Požun 21. travnja 1578. godine

12. Sažetak

Rad se bavi heraldičkom baštinom prostora današnje Sisačko-moslavačke županije, u razdoblju od početka 13. do kraja 17. stoljeća. U radu je utvrđeno što sve spada te na koji način se javlja heraldička baština spomenutog prostora. Naglasak je stavljen na heraldičku baštinu u obliku grbovnica podijeljenih pojedincima s prostora županije te uz njihovu heraldičku analizu, u prilogima autor donosi i izvorne prijepise na latinskom jeziku svih grbovnica u pitanju budući da se radi o do sada neobjavljenoj izvornoj građi. U drugom dijelu rada autor iznosi pregled plemstva koje je držalo posjede na prostoru današnje Sisačko-moslavačke županije te njihovih grbova.

Ključne riječi: heraldika, grbovi, grbovnice, Sisačko-moslavačka županija, plemstvo

13. Summary

This graduate thesis deals with the heraldic heritage of the modern Sisak-Moslavina County area in the period from the beginning of the 13th to the end of the 17th century. In the thesis it was determined what comprises and in which way does the heraldic heritage of the before mentioned area manifests itself. The emphasis of the thesis is on the heraldic heritage in the form of grants of arms granted to the individuals from the County area and their heraldic analysis, while in the addendum the author of the thesis provides the authentic transcripts in latin of the previously unpublished and unreviewed grants of arms. In the second part of the thesis the author introduces a compendium of nobility, along with their coats of arms, that held estates in the area of the modern Sisak-Moslavina County.

Key words: heraldry, coats of arms, grants of arms, Sisak-Moslavina County, nobility

14. Bibliografija

14.1. Izvori

Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti,
Fond *Armales*, A28 Ivan Kitonić de Kozthanicza,
Državni arhiv u Sisku,
Arhiv obitelji Prisek,
Arhiv obitelji Sokolović,
Arhiv obitelji Zebić,
Gradski muzej Sisak,
Dokumentarna zbirka 1
Hrvatski državni arhiv,
Fond 885 – *Zbirka grbovnica/Armales*.

14.2. Objavljeni izvori

Hrvatski povijesni muzej,
Zbirka kamenih spomenika.

14.3. Literatura

Adamček, Josip - Kampuš, Ivan. 1976. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću*. Zagreb: Liber.

Adamček, Josip. 1969. „Nemiri na posjedima topuske opatije sredinom XVI. st.“. *Historijski zbornik*. Godina XXI-XXII.: 283-308.

Ančić, Mladen. 1994. „Cistercitska opatija u Topuskom do pretvaranja u komendu“. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru*. Sv. 36.: 309-352.

Antoljak, Stjepan. 1983. „BABONIĆI“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. I. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.: 306-310.

- Atlagić, Marko. 1982.** *Grbovi plemstva u Slavoniji: 1700-1918.* Čakovec: RO „Zrinski“ TIZ Čakovec - Povijesno društvo Pakrac-Daruvar, Grubišno polje.
- Bedić, Marko. 1992.** „Moslavina od XII-XVI stoljeća“. *Zbornik Moslavine*. Br. II. Kutina: Muzej Moslavine Kutina.: 25-40.
- Bedić, Marko. 1995.** „Čupori Moslavački“. *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu*. Sv. 28. Br. 3. Zagreb: Kajkavsko spravišće: 53-67.
- Bedić, Marko. 1996.** „Velikaška obitelj Erdody: uspon i pad“. *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu*. Sv. 29. Br. 3. Zagreb: Kajkavsko spravišće.: 31-52.
- Bedić, Marko. 1998.** „Naselja Moslavine: od najstarijih pisanih naziva do danas“. *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu*. Sv.31. Br. 1. Zagreb: Kajkavsko spravišće.: 37-52.
- Bedić, Marko. 2003.** „Hrvatska velikaška obitelj Erdody: (Erdody de Monyorokerek et Monoszlo)“. *Zbornik Moslavine*. Br. V-VI. Kutina: Muzej Moslavine.: 47-63.
- Bilić, Tomislav. 2010.** *Ostava srebrnog novca 15. i 16. st. iz Bukove kod Virovitice.* Zagreb: Arheološki muzej u Zagrebu.
- Bojničić, Ivan. 1896.** *Series nobilium quorum litterae armales in general. congregationibus regnorum Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae publicatae et acceptatae sunt a. 1557-1848.* (Popis plemića proglašanih na Saboru Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije g. 1557-1848.) . Zagreb: Tiskara knjižare Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch).
- Bojničić, Ivan. 1899.** *Der Adel von Kroatien und Slavonien.* Nürnberg: Verlag von Bauer und Raspe. (izdanje 1995. Zagreb: Golden marketing).
- Bojničić, Ivan. 1923.** „Grb knezova Zrinjskih“. *Narodna starina* sv. II. br. 5. Zagreb.: 159-160.
- Brajković, Vlasta. 1995.** *Grbovi, grbovnice, rodoslovlja. Katalog zbirke grbova, grbovnica i rodoslovlja.* Zagreb: Hrvatski povijesni muzej.
- Brković, Milko. 2011.** „Srednjovjekovne isprave bosansko-humskih vladara Veneciji“. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru*. God. 53.: 49-100.
- Budak, Neven. 2007.** *Hrvatska i Slavonija u ranome novome vijeku.* Zagreb: Leykam international.
- Buturac, Josip. 1984.** „Popis župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine“. *Starine*. Br. 59. Zagreb.: 43-96.
- Ćošković, Pejo. 2002.** „HRVATINIĆI“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. V. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 725-728.

- Ćošković, Pejo. 2002.** „HRVATINIĆI, Vlatko Vukoslavić“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. V. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 729-730.
- Ćošković, Pejo. 2002.** „HRVATINIĆI, Hrvoje Vukčić“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. V. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 730-734.
- Dobronić, Lelja. 1984.** *Viteški redovi – templari i ivanovci u Hrvatskoj*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Duišin, Viktor Antun (ur.). 1937.** *Glasnik heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja*. Godište I. Zagreb: Konsorcij „Heraldičkog Zavoda“.
- Duišin, Viktor Antun (ur.). 1938.** *Glasnik heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja*. Godište II. Zagreb: Konsorcij „Heraldičkog Zavoda“.
- Duišin, Antun Viktor i dr. 1938.** *Heraldički zbornik – Zbornik plemstva u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, Dubrovniku, Kotoru i Vojvodini. Knjiga I. (A – H)*. Zagreb: Vlastita naknada.
- Duišin, Antun Viktor i dr. 1939.** *Heraldički zbornik – Zbornik plemstva u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, Dubrovniku, Kotoru i Vojvodini. Knjiga II. Svezak 1. (I - J)*. Zagreb: Vlastita naknada.
- Engel, Pál. 2001.** *Hungary in Late Middle Ages*. (PC CD ROM izdanje).
- Galović, Tomislav. 2009.** „Hrvatska heraldička periodika: Vitezović i Glasnik heraldike“. *Arhivski vjesnik*. Godina 52.: 81-127.
- Galović, Tomislav - Filipović, Emir. 2008.** „Prilog bibliografiji radova o heraldici (s posebnim osvrtom na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu)“. *Arhivski vjesnik*. Godina 51.: 161-226.
- Goldstein, Ivo i dr. (ur.). 1996.** *Hrvatske županije kroz stoljeća*. Zagreb: Školska knjiga.
- Golec, Ivica. 1993.** *Povijest grada Petrinje (1240-1592-1992)*. Petrinja: Matica hrvatska; Zagreb: Školska knjiga.
- Grgin, Borislav. 1996.** „Županije u razvijenom i kasnom srednjem vijeku“. U Goldstein, Ivo i dr. (ur.) *Hrvatske županije kroz stoljeća*. Zagreb: Školska knjiga.: 21-38.
- Gulin, Ante. 2001.** *Hrvatski srednjovjekovni kaptoli: loca credibilia sjeverne i središnje Hrvatske*. Zagreb: Golden marketing.
- Horvat, Zorislav. 1996.** *Heraldički štitovi gotičke arhitekture kontinentalne Hrvatske*. Zagreb: Društvo povjesničara umjetnosti.
- Horvat, Zorislav. 2007.** „Kašteli knezova Zrinskih potkraj 15. i početkom 16. stoljeća u Pounju“. U Ladić, Zoran – Vidmarović, Đuro (ur.) *Povijest obitelji Zrinskih*. Zagreb: Matica Hrvatska.: 97-136.

Hrvatski biografski leksikon. Sv. I. 1983. Ur. Nikica Kolumbović. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.

Hrvatski biografski leksikon. Sv. II. 1989. Ur. Aleksandar Stipčević. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.

Hrvatski biografski leksikon. Sv. III. 1993. Ur. Trpimir Macan. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.

Hrvatski biografski leksikon. Sv. IV. 1998. Ur. Trpimir Macan. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.

Hrvatski biografski leksikon. Sv. V. 2002. Ur. Trpimir Macan. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.

Hrvatski biografski leksikon. Sv. VI. 2005. Ur. Trpimir Macan. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.

Hrvatski biografski leksikon. Sv. VII. 2009. Ur. Trpimir Macan. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.

Jerković, Marko. 2008. „Plemstvo Križevačke županije u srednjem vijeku – uvod u problematiku i historiografski pregled“. *Povijesni prilozi*. Sv. 34. Br. 34.: 45-69.

Joka, Mile (ur.). 1991. *Dvor na Uni: od prijeslavenskog doba do naših dana: zbornik naučnih i publicističkih radova*. Dvor: Skupština općine; Beograd: Beogradski izdavačko-grafički zavod.

Jurković, Ivan. 2002. „Raseljena plemićka obitelj za osmanske ugroze: primjer Berislavića de Wehreka de mala Mlaka (Dio prvi: Stjepan Berislavić Vrhrički i Malomlački)“. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti*. Sv. 20. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti: 125-164.

Jurković, Ivan. 2003. „Raseljena plemićka obitelj za osmanske ugroze: primjer Berislavića de Werhreka de Mala Mlaka. (Dio drugi – Nasljednici Stjepana Berislavića tijekom 16. st.)“. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*. Sv. 21. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.: 119-181.

Jurković, Ivan. 2004. „The Fate of the Croatian Noble Families in the face of Ottoman Advance“. Doktorska disertacija. Department of Medieval Studies. Central European University.

Jurković, Ivan. 2008. „Ugrinovići od Roga – raseljena plemićka obitelj plemenitog roda Šubića Bribirskih“. *Zbornik Odsjeka povijesnih znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*. Sv. 26.:71-85.

- Karbić, Marija. 1999.** „Gisingovci ugarsko-hrvatska velikaška obitelj njemačkog podrijetla“. U Trišler, Renata – Mak, Nikola (ur.) *Godišnjak Njemačke narodnosne zajednice. VGD Jarhubuch*. Osijek: Njemačka narodnosna zajednica. Zemaljska udruga Podunav. Švaba.: 21-26.
- Karbić, Marija. 2005.** „Rod Borića bana. Primjer plemićkog roda u srednjovjekovnoj Požeškoj županiji“. Doktorska disertacija. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Karbić, Marija – Karbić, Damir. 2006.** „Kostajnica i njeni gospodari tijekom srednjeg vijeka“. U Krupić, Marija (ur.) *Hrvatska Kostajnica 1240.-2000*. Hrvatska Kostajnica: Grad Hrvatska Kostajnica; Zagreb: Hrvatski institut za povijest.: 49-60.
- Karbić, Marija. 2007.** „Hrvatsko plemstvo u borbi protiv Osmanlija. Primjer obitelji Berislavića Grabarskih iz Slavonije“. *Povijesni prilozi*. Sv. 25.: 71-85.
- Karbić, Marija. 2008.** „Morovički (Maróti) iz plemićkog roda Gut-Keled“. U Trišler, Renata – Mak, Nikola (ur.) *Godišnjak Njemačke narodnosne zajednice. VGD Jarhubuch*. Osijek: Njemačka narodnosna zajednica. Zemaljska udruga Podunav. Švaba.: 13-22.
- Katušić, Maja. 2009.** „KEGLEVIĆ, Petar (Keglevich, Keglwich; Petrus)“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. III. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“. : 234.
- Kekez, Hrvoje. 2005.** „Grbovnice (armales) cara Leopolda I.“. *Zbornik Odsjeka povijesnih znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*. Sv. 23.: 215-243.
- Kekez, Hrvoje. 2007.** „*Hinc transit fluvium Vrbaz*: kada i kako je slavonski plemićki rod Babonića došao u posjed župe Vrbas?“. *Hrvatska misao*. Br. 4. Sarajevo.: 76-93.
- Kekez, Hrvoje. 2008.** „Između dva kralja: plemićki rod Babonića u vrijeme promjena na ugarsko-hrvatskom prijestolju, od 1290. do 1309. godine“. *Povijesni prilozi*. Sv. 35. Zagreb.: 61-89.
- Kekez, Hrvoje. 2010.a** „Grbovi i grbovnice zelinskog plemstva“. U Gulin, Ante (ur.) *Sveti Ivan Zelina – povijest i kultura*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti; Sveti Ivan Zelina: Grad Sveti Ivan Zelina.
- Kekez, Hrvoje. 2010.b** „Cistercians and nobility in medieval Croatia: the Babonići kindred and monasteries of Topusko (Toplica) and Kostanjevica (Landstrass) in the 13th and early 14th centuries“. *Citeaux: commentarii cistercienses*. Sv. 61. Fasc. 2-4. Forges-Chimay.: 257-278
- Kekez, Hrvoje. 2012.** „Plemićki rod Babonića do kraja 14. stoljeća“. Doktorska disertacija. Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu.

- Klaić, Vjekoslav. 1897.** *Bribirski knezovi od plemena Šubić do godine 1347.* Zagreb: Naklada Matice hrvatske.
- Klaić, Vjekoslav. 1901.** *Krčki knezovi Frankapani. Knjiga prva. Od najstarijih vremena do gubitka otoka Krka (od god. 1118. do god. 1480.).* Zagreb: Izdanje Matice hrvatske.
- Klaić, Vjekoslav. 1907.** „Topografske sitnice“. *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu.* Sv. 9. Br. 1. Zagreb.: 185-193.
- Klaić, Vjekoslav. 1913.** „Plemići Svetački ili Nobiles de Zempche“. *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.* Knjiga 199. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.: 1-66.
- Klaužer, Vedran. 2007.** „Plemstvo zagrebačke županije u srednjem vijeku“. Diplomski rad. Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu.
- Klemenčić, Mladen. 1996.** „Promjene upravno-teritorijalnog ustroja Hrvatske 1918-1992.“. U Goldstein, Ivo i dr. (ur.) *Hrvatske županije kroz stoljeća.* Zagreb: Školska knjiga.: 123-148.
- Kruhek, Milan. 1999.** *Posjedi i gradovi obitelji Zrinskih i Frankopana.* Zagreb: Hrvatski povijesni muzej.
- Kruhek, Milan. 2002.** „Srednjovjekovni utvrđeni gradovi Moslavine“. U Pasarić, Dragutin (ur.) *Kutina: povijesno-kulturni pregled s identitetom današnjice.* Kutina: Matica hrvatska.: 93-124.
- Krupić, Marija (ur.). 2002.** *Hrvatska Kostajnica (1240.-2000.).* Hrvatska Kostajnica: Grad Kostajnica i Hrvatski institut za povijest.
- Laszowski, Emilij (ur.). 1903.-4.** *Vitezović – mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku.* Godište I. Zagreb: Tiskara C. Albrecht (J. Wittasek).
- Laszowski, Emilij (ur.). 1905.** *Vitezović – mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku.* Godište II. Zagreb: Tiskara C. Albrecht (J. Wittasek).
- Laszowski, Emilij. 1910.** *Plemenita općina Turopolje.* Velika Gorica: Plemenita općina turopoljska. (reizdanje iz 1995. godine).
- Lopašić, Radoslav. 1895.** *Oko Kupe i Korane: mjestopisne i povjestne crtice: sa dvadeset i tri slike i jednom zemljopisnom kartom.* Zagreb: Naklada Matice hrvatske.
- Maček, Pavao - Jurković, Ivan. 2006.** „Rodoslov Berislavića Vrhričkih i Malomlačkih (od 15. do 18. st.)“. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru.* Br. 48. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.: 285-341.
- Maček, Pavao. 2008.** „Rod biskupa Demetrija Čupora. Prilog rodoslovlju Čupora Moslavačkih“. *Tkalčić. Godišnjak Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije.* God. 12. Br. 12. Zagreb: Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije: 277-313.

- Maček, Pavao. 2010.** *Plemeniti rodovi Jelačića: I. rod Jelačića od Prigorja, Pušće, Buzina i Pretkovca (Krapine): II. rod Jelačića od Biševića: s priloženim rodoslovnim stablima.* Zagreb: Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije „Tkalčić“.
- Majnarić, Ivan. 2002.** „HRŽIĆ“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. VII. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 741-742.
- Majnarić, Ivan – Katušić, Maja. 2009.** „KEGLEVIĆI“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. VII. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 227-231.
- Matijević Sokol, Mirjana. 2008.** „Nostrum et regni nostri registrum. Srednjovjekovni arhiv Ugarsko-hrvatskog kraljevstva“. *Arhivski vjesnik*. God 51.: 237-257.
- Mesić, Matija. 2000.** *Pleme Berislavića.* (pretpisak) Slavonski Brod: Matica hrvatska Ogranak Slavonski Brod.
- Mirnik, Ivan. 2007.** „Nacrt arheološke topografije kostajničko-dvorskog kraja“. U Slukan Altić, Mirela (ur.). *Povijesni atlas gradova. IV. svezak: Hrvatska Kostajnica.* Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar; Sisak: Državni arhiv Sisak.: 15-36.
- Moačanin, Nenad. 1996.** „Upravna podjela hrvatskih zemalja u sklopu Osmanlijskog Carstva“. U Goldstein, Ivo i dr. (ur.) *Hrvatske županije kroz stoljeća.* Zagreb: Školska knjiga.: 39-47.
- Mujadžević, Dino – Katušić, Maja. 2009.** „KEGLEVIĆ, Petar“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. III. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 232-233.
- Nadilo, Branko. 2003.** „Sisačka tvrđava i druge utvrde u Donjem Pokuplju“. *Građevinar*. Sv. 55. Br. 7.: 425-432.
- Nemeth, Krešimir – Radauš, Tatjana. 1993.** „ČUPOR“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. III. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 133-135.
- Nikolić Jakus, Zrinka. 2011.** „Obitelj Čupor Moslavački“. *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru*. Br. 4. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti: 269-300.
- Oštrić, Goroslav i dr. 2002.** *Monumenta Heraldica. Izbor iz heraldičke baštine Primorsko-goranske županije.* Rijeka: Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka.
- Pálosfalvi, Tamás. 2012.** „The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400 – 1526.“. Doktorska disertacija. Department of Medieval Studies, Central European University.
- Pasarić, Dragutin (ur.). 2002.** *Kutina: povijesno-kulturni pregled s identitetom današnjice.* Kutina: Matica hrvatska.

- Pavličević, Dragutin. 1996.** „Županije u Hrvatskoj i Slavoniji u prijelaznom razdoblju od 1848. do 1881.“. U Goldstein, Ivo i dr. (ur.) *Hrvatske županije kroz stoljeća*. Zagreb: Školska knjiga.: 71-97.
- Peić Čaldarović, Dubravka. 2005.** „Moslavački kraj u heraldičkom fundusu Hrvatskog povijesnog muzeja“. *Zbornik Moslavine*. Br. VII-VIII. Kutina: Muzej Moslavine Kutina.: 73-84.
- Pisk, Silvija. 2007.** „Topografija Garića, Gračenice i Moslavine od 1163. do 1400.“. Magistarski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Pisk, Silvija. 2011.** Pavlinski samostan Blažene Djevice marije na Gariću (Moslavačka gora) i njegova uloga u regionalnoj povijesti“. Doktorska disertacija. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Potrebica, Filip. 1996.** „Županije u Hrvatskoj i Slavoniji u 18. i prvoj polovici 19. stoljeća“. U Goldstein, Ivo i dr. (ur.) *Hrvatske županije kroz stoljeća*. Zagreb: Školska knjiga.: 49-70.
- Radauš, Tatjana. 1983.** „BERISLAVIĆI“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. I. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.: 688-690.
- Radauš, Tatjana. 1998.** „ERDŐDY“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. IV. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 54-65.
- Radauš, Tatjana. 1998.** „ERDŐDY, Petar II.“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. IV. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 68-69.
- Radauš, Tatjana. 1998.** „FARKAŠIĆ“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. IV. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 138-140.
- Radauš, Tatjana. 2002.** „GREGORIJANEC“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. V. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 163-167.
- Radauš, Tatjana. 2005.** „IMPRIĆ“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. VI. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 45-46.
- Raguž, Jakša - Kekez, Hrvoje - Krpan, Vladimir (ur.). 2012.** *Osam stoljeća Čuntića 1211 – 2011*. Petrinja: Matica hrvatska u Petrinji; Zagreb: Hrvatski institut za povijest.
- Regan, Krešimir. 2007.** „Plemićki gradovi, kašteli i tvrđave obitelji Zrinski“. U Ladić, Zoran – Vidmarović, Đuro (ur.) *Povijest obitelji Zrinskih*. Zagreb: Matica Hrvatska.: 137-192.
- Roksandić, Drago - Kolar-Dimitrijević, Mira (ur.). 1988.** *Glinski kraj kroz stoljeća*. Glina: Skupština općine; Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.
- Salopek, Davor (ur.).** *Petrinjski zbornik: za povijest i obnovu zavičaja*. Brojevi I. – X. Petrinja: Matica hrvatska Petrinja.

- Slukan Altić, Mirela. 2001.** „Razvoj i prostorna organizacija srednjovjekovne Kostajnice“. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*. Sv. 25.: 1 -23.
- Slukan Altić, Mirela (ur.). 2004.** *Povijesni atlas gradova. II. svezak: Sisak*. Sisak: Državni arhiv Sisak.
- Slukan Altić, Mirela (ur.). 2007.** *Povijesni atlas gradova. IV. svezak: Hrvatska Kostajnica*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar; Sisak: Državni arhiv Sisak.
- Stipišić, Jakov. 1985.** *Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi: latinska paleografija, opća diplomatika, kronologija, rječnik kratica*. (2. dopunjeno izdanje). Zagreb: Školska knjiga.
- Strčić, Petar. 1998.** „FRANKAPAN“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. IV. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 387-398.
- Strčić, Petar. 1998.** „FRANKAPAN, Franjo I. Slunjski“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. IV. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 406-408.
- Strčić, Petar. 1998.** „FRANKAPAN, Martin IV“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. IV. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 416-418.
- Szabo, Agneza. 2002.** „Istaknuti članovi iz obitelji Erdödy s posebnim osvrtom na grad Kutinu“. U Pasarić, Dragutin (ur.) *Kutina: povijesno-kulturni pregled s identitetom današnjice*. Kutina: Matica hrvatska.: 147-171.
- Škvorčević, Antun. 1995.** *Zagrebačka biskupija i Zagreb: 1094. – 1994.: zbornik u čast kardinala Franje Kuharića*. Zagreb: Nadbiskupija zagrebačka.
- Štefanec, Nataša. 2001.** *Heretik Njegova Veličanstva. Povijest o Jurju IV. Zrinskom i njegovu rodu*. Zagreb: Barbat.
- Švab, Mladen. 1983.** „ALAPIĆ, Gašpar“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. I. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.: 50-51.
- Švab, Mladen. 1983.** „ALAPIĆ, Ivan“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. I. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.: 51.
- Švab, Mladen. 1983.** „BÁNFFY, de Lendwa (Banići)“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. I. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.: 420.
- Švab, Mladen. 1983.** „BATTHYÁNY“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. I. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.: 529-530.
- Švab, Mladen. 1998.** „GISINGOVCI“. U *Hrvatski biografski leksikon*. Sv. IV. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.: 687-688.
- Tepert, Darko - Jurić, Spomenka (ur.). 2011.** *Sisačka biskupija. Antiquam Fidem. Radovi sa znanstvenog skupa Sisak, 3.-5. prosinca 2010*. Zagreb: Glas Koncila.

Thalloczy, Ljudevit. 1897. *Historička istraživanja o plemenu goričkih i vodičkih knezova: sa 13 slika u tekstu.* Sarajevo: Zemaljska štamparija.

Tkalčić, Ivan. 1897. „Cistercitski samostan u Topuskom“. *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*. Sv. 2. Br. 1.: 110-129.

Vrgoč, Hrvoje. 1995. *Sisačko-moslavačka županija: priručnik za zavičajnu nastavu.* Zagreb: Školska knjiga.

Zelić, Boško. 2001. *Sisačko-moslavačka županija: mjesta gdje život ostaje priroda, a događaji postaju povijest.* Sisak: Županijsko poglavarstvo Sisačko-moslavačke županije; Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije.

Zmajić, Bartol. 1944. „Grbovi zagrebačkih biskupa i nadbiskupa“. U Kniewald, Dragutin (ur.) *Kulturno poviestni zbornik Zagrebačke nadbiskupije u spomen 850 godišnjice osnutka (I. dio)*. Zagreb: Hrvatski izdavački bibliografski zavod.: 471-493.

Zmajić, Bartol. 1945. „Razvitak heraldike u banskoj Hrvatskoj“. *Vjesnik državnog arhiva* XI.: 43-58.

Zmajić, Bartol. 1970. „Grbovi Krčkih knezova, kasnije Frankopana“. U *Krčki zbornik* I. Krk.: 255-257.

14.4. Web-stranice

Leksikografski zavod Miroslav Krleža, „KITONIĆ KOSTAJNIČKI, Ivan“ (prema članku iz Hrvatskog biografskog leksikona sv. 7, Jureković i Tkalčević 2009.), posjećeno 21.02.2013., <http://enciklopedija.lzmk.hr/clanak.aspx?id=19094>.

Općina Lekenik, „Povijest naselja Općine Lekenik“, posjećeno 10.08.2012., <http://www.lekenik.hr/tekst/47/>.

Wikipedia the free encyclopedia, „Cistercians“, posjećeno 13.08.2012., http://en.wikipedia.org/wiki/File:Arms_of_Ordo_cisterciensis.svg.

Wikipedia the free encyclopedia, „Order of saint Paul the First Hermit“, posjećeno 13.08.2012.,

http://en.wikipedia.org/wiki/Order_of_Saint_Paul_the_First_Hermit#Coat_of_arms.